

התוכנית "אקדמיה כיתה"

ממצאי מחקר ההערכה בשנים תשע"ו - תשע"ז

נובמבר 2018

חשון תשע"ט

הובלת מחקר ההערכה:

ד"ר דוד רטנר, ראמ"ה

צוות המחקר:

חגית שמואלי, חוקרת כמותית ראשית

תוכן העניינים

4.....	רשימת לוחות.....
6.....	רשימת תרשימים.....
7.....	תקציר
17.....	רקע ומטרות.....
21.....	שאלות ההערכה.....
22.....	מערך ההערכה
25.....	ממצאי ההערכה
25.....	1. תפעול התוכנית בבית הספר.....
33.....	2. ליווי הסטודנט והכשרתו.....
44.....	3. ליווי המורה והכשרתו.....
49.....	4. השתלבות הסטודנט בבית הספר.....
54.....	5. מקצועיות הסטודנט ועמדות התלמידים כלפיו.....
60.....	6. פרקטיקות הוראה בצמד.....
65.....	7. תרומת התוכנית לסטודנט.....
68.....	8. השפעת התוכנית על בית הספר.....
71.....	9. תרומת התוכנית לתלמידים.....
79.....	10. שביעות רצון מהתוכנית.....
84.....	סיכום
87.....	מקורות ביבליוגרפיים.....
88.....	נספח 1.....
113.....	נספח 2.....

- לוח 1 – מיפוי אוכלוסיית המחקר..... 23
- לוח 2 – שיעורי ההשבה..... 23
- לוח 3: מספר הימים בשבוע שהסטודנטים מלמדים בבתי הספר – לפי דיווחיהם..... 26
- לוח 4 - שיקולים בהקצאת כיתה לסטודנט – לפי דיווחי המורים..... 26
- לוח 5-התנאים הפיזיים ותהליך סדור לקליטת הסטודנטים – לפי דיווחי סטודנטים..... 27
- לוח 6-התנאים הפיזיים ותהליך סדור לקליטת הסטודנטים – לפי דיווחי המורים..... 27
- לוח 7-התנאים הפיזיים ותהליך סדור לקליטת הסטודנטים – לפי דיווחי המנהלים..... 28
- לוח 8- שיתוף פעולה בין הסטודנטים למורים – לפי דיווחי סטודנטים..... 28
- לוח 9- שיתוף פעולה בין הסטודנטים למורים – לפי דיווחי מורים..... 29
- לוח 10- שיתוף פעולה בין הסטודנטים למורים – לפי דיווחי מנהלים..... 29
- לוח 11- הערכת סטודנטים: הגורם המעריך את הסטודנט - לפי דיווחי סטודנטים..... 30
- לוח 12- הערכת סטודנטים: הגורם המעריך את הסטודנט - לפי דיווחי מורים..... 30
- לוח 13- הערכת הסטודנטים: מידת ההיכרות עם אמות המידה ומידת הבנתן – לפי דיווחי סטודנטים..... 31
- לוח 14- הערכת הסטודנטים: מידת ההיכרות עם אמות המידה ומידת הבנתן – לפי דיווחי מורים..... 31
- לוח 15- הכשרת הסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים..... 33
- לוח 16- תפישות בנוגע להכשרת הסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים..... 33
- לוח 17- תדירות פגישות העבודה בין הסטודנט למורה המכשיר (מאז תחילת השנה) – לפי דיווחי סטודנטים..... 34
- לוח 18- תדירות פגישות העבודה בין הסטודנט למורה המכשיר (מאז תחילת השנה) – לפי דיווחי מורים..... 34
- לוח 19- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נוכחות המדריך הפדגוגי – לפי דיווחי סטודנטים..... 35
- לוח 20- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נוכחות המדריך הפדגוגי – לפי דיווחי מורים..... 35
- לוח 21- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נושאים – לפי דיווחי סטודנטים..... 36
- לוח 22- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נושאים – לפי דיווחי מורים..... 37
- לוח 23- תדירות פגישות העבודה בין הסטודנט למדריך הפדגוגי – לפי דיווחי סטודנטים..... 38
- לוח 24- פגישות עבודה בין הסטודנט למדריך הפדגוגי: נוכחות המורה המכשיר – לפי דיווחי סטודנטים..... 38
- לוח 25- פגישות עבודה בין הסטודנט למדריך הפדגוגי: נושאים – לפי דיווחי סטודנטים..... 39
- לוח 26- התאמת תחום ההתמחות של המד"פ לתחום ההתמחות של הסטודנט- לפי דיווחי סטודנטים*..... 40
- לוח 27- הערכת הגורם בעל השפעה הרבה ביותר על הכשרת הסטודנט- לפי דיווחי סטודנטים..... 41
- לוח 28- הערכת הגורם בעל השפעה הרבה ביותר על הכשרת הסטודנט- לפי דיווחי מנהלים..... 41
- לוח 29- הכשרת המורה המכשיר - לפי דיווחי מורים..... 44
- לוח 30- הכשרת המורה המכשיר: נושאי ההכשרה – לפי דיווחי מורים..... 45
- לוח 31- עמדות כלפי הכשרת המורה המכשיר - לפי דיווחי מורים..... 45
- לוח 32- תדירות פגישות העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי – לפי דיווחי מורים..... 46
- לוח 33- פגישות העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי: נוכחות הסטודנט – לפי דיווחי מורים..... 46
- לוח 34- פגישות העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי: נושאים – לפי דיווחי מורים..... 47
- לוח 35- השתלבות הסטודנט בבית הספר – לפי דיווחי סטודנטים..... 49
- לוח 36- השתלבות הסטודנט בבית הספר – לפי דיווחי מורים..... 50

- לוח 37- השתלבות הסטודנט בבית הספר: שיעורי המדווחים על השתלבות במספר היבטים – לפי דיווחי סטודנטים..... 51
- לוח 38- השתלבות הסטודנט בבית הספר – לפי דיווחי מנהלים..... 52
- לוח 39- הרמה המקצועית של הסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים..... 54
- לוח 40- הרמה המקצועית של הסטודנט – לפי דיווחי מורים..... 55
- לוח 41- עמדות תלמידים כלפי הסטודנט..... 56
- לוח 42 - הוראה בצמד – לפי דיווחי מורים..... 60
- לוח 43- פרקטיקות הוראה נפוצות: שיעור המדווחים שהפרקטיקות מיושמות בחלק גדול מהשיעור, כמעט בכולו או במשך כל השיעור – לפי דיווחי סטודנטים..... 61
- לוח 44- פרקטיקות הוראה נפוצות: שיעור המדווחים שהפרקטיקות מיושמות בחלק גדול מהשיעור, כמעט בכולו או במשך כל השיעור – לפי דיווחי מורים..... 62
- לוח 45- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים,..... 65
- לוח 46- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט – לפי דיווחי מורים..... 66
- לוח 47- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט – לפי דיווחי מנהלים..... 66
- לוח 48- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט: היגדים שלא נכנסו לממד המסכם – לפי דיווחי סטודנטים..... 67
- לוח 49- תרומת המוסד האקדמי לבית הספר – לפי דיווחי מנהלים..... 68
- לוח 50- תרומת המוסד האקדמי לבית הספר – לפי דיווחי מנהלים..... 68
- לוח 51- תרומת התוכנית לחשיפה לאקדמיה – לפי דיווחי מורים..... 69
- לוח 52- תרומת התוכנית לאקלים הבית ספרי – לפי דיווחי מנהלים..... 69
- לוח 53- תרומת התוכנית לאקלים הבית ספרי – לפי דיווחי תלמידים..... 70
- לוח 54- תרומת התוכנית לתלמידים – לפי דיווחי סטודנטים..... 71
- לוח 55- תרומת התוכנית לתלמידים – לפי דיווחי מורים..... 72
- לוח 56- תרומת התוכנית להישגי התלמידים – לפי דיווחי מורים..... 73
- לוח 57- תרומת התוכנית להישגי התלמידים – לפי דיווחי מנהלים..... 73
- לוח 58- תרומת התוכנית לצמצום היחס מורה-תלמיד בכיתה – לפי דיווחי מנהלים..... 73
- לוח 59- תרומת התוכנית לתלמיד: שינויים פוטנציאליים לטובה בעקבות הפעלתה - לפי דיווחי מנהלים (שיעור המשיבים "שינוי גדול לטובה" או "שינוי לטובה")..... 74
- לוח 60- תרומת התוכנית לתלמיד – לפי דיווחי תלמידים..... 77
- לוח 61- שביעות רצון מהתוכנית – לפי דיווחי סטודנטים..... 81
- לוח 62- שביעות רצון מהתוכנית – לפי דיווחי מורים..... 81
- לוח 63- שביעות רצון מהתוכנית – לפי דיווחי מנהלים..... 82
- לוח 64- שביעות רצון מהתוכנית: יישום התוכנית בעתיד – לפי דיווחי סטודנטים..... 83
- לוח 65- שביעות רצון מהתוכנית: יישום התוכנית בעתיד – לפי דיווחי מורים..... 83
- לוח 66- שביעות רצון מהתוכנית: יישום התוכנית בעתיד – לפי דיווחי מנהלים..... 83

- תרשים 1 - עמדות תלמידים כלפי הסטודנט: השוואה בין שיעורים שהוא נמצא בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם – בתי"ס דוברי עברית.....57
- תרשים 2- עמדות תלמידים כלפי הסטודנט: השוואה בין שיעורים שהוא נמצא בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם – בתי"ס דוברי ערבית.....58
- תרשים 3 - תרומת התוכנית לתלמיד: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לבין שיעורים שאינו נמצא בהם - לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי עברית:.....75
- תרשים 4 - תרומת התוכנית לתלמיד: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לבין שיעורים שאינו נמצא בהם - לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי ערבית:.....76
- תרשים 5- שביעות רצון מהתוכנית: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם – לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי עברית.....79
- תרשים 6- שביעות רצון מהתוכנית: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם – לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי ערבית.....80

א. רקע, מטרות ושאלות הערכה

התוכנית "אקדמיה כיתה" החלה לפעול בשנת הלימודים תשע"ו בהובלת מינהל עובדי הוראה במשרד החינוך. במסגרת התוכנית, סטודנטים להוראה בשנה השלישית ללימודיהם חברו למורים מנוסים בבתי ספר ובגנים לשם הוראה משותפת בכיתות ובקבוצות הגניות¹. המטרה המרכזית הייתה לשפר את תהליך הכשרת המורים באמצעות שימת דגש על הכשרה קלינית. מטרה מרכזית נוספת הייתה לעבור ל"הוראה בצמד" בכיתות הלימוד באמצעות יצירת מפגשים מפרים בין הסטודנטים מהאקדמיה לבין מורים מבתי הספר.

מתוך יעדים מרכזיים אלו נגזרו יעדי המשנה של התוכנית: לשפר את איכות ההכשרה של פרחי ההוראה, לצמצם את תופעת הנשירה של המורים החדשים ממקצוע ההוראה בשנים הראשונות שלאחר סיום לימודיהם, לקדם למידה משמעותית בבית הספר, להגדיל את סגל ההוראה בבית הספר ולצמצם את היחס מורה-תלמיד בכיתה, לשפר את הישגי התלמידים ולפתוח למורים מסלול קריירה נוסף בתור מורים מכשירים.

ראמ"ה התבקשה ללוות את התוכנית במחקר הערכה. הוחלט כי ההערכה תתמקד בשלב זה בנייתוח התהליכים המתרחשים בבתי הספר ובהשפעות נתפסות של התוכנית על הסטודנטים, על המורים המכשירים, על התלמידים ועל בתי הספר באופן כללי. במהלך שנת הלימודים תשע"ו התבצע השלב הראשון של איסוף הנתונים, ובתשע"ז התבצעה הפעימה השנייה. הדוח הנוכחי מתבסס על הנתונים שנאספו בתשע"ז ובהשוואתם לאלו שנאספו בתשע"ו.

שאלות המחקר המרכזיות נחלקו בין שאלות הנוגעות לתהליכי יישום התוכנית לבין שאלות הנוגעות להשפעות נתפסות של התוכנית. השאלות שהועלו בנוגע לתהליכי היישום התמקדו בראש ובראשונה בזיהוי תהליכי התכנון וההכנה, זיהוי תהליכי המשוב וההערכה וזיהוי קשרי הגומלין בין המורים המכשירים, הסטודנטים והמדריכים הפדגוגיים. לאחר מכן הועלו שאלות בנוגע למודלים של עבודה בצמד בכיתה, בנוגע להבדלים בין יישום התוכנית בחטיבות הגיל השונות וסוגיות ביחס לתנאים הפיזיים והארגוניים הנחוצים לקליטת הסטודנטים במסגרת החינוכית.

¹ מחקר זה עוסק בבתי הספר בלבד ולא בגני הילדים.

השאלות שהועלו בנוגע להשפעות נתפסות דנו בהשפעות הנתפסות של התוכנית על בית הספר ובהשפעותיה הנתפסות על ההכשרה המקצועית ועל כוח ההוראה במערכת החינוך.

ב. מערך ההערכה

למחקר הנוכחי, שהוא בעל אוריינטציה כמותית, קדם מחקר איכותני שנעשה באמצעות תצפיות ובאמצעות ראיונות עומק שנערכו לגורמים שונים כגון מורים, סטודנטים, מנהלים, גורמים מובילים וקבוצות מיקוד של תלמידים. בנוסף, בשנת תשע"ז נכללו במחקר גם גורמים שונים במוסדות האקדמיים. המחקר הנוכחי התבסס על שאלונים שהועברו למשתתפים בתוכנית.

המידע הכמותי נאסף באמצעות שאלונים למשתתפים בתוכנית: שאלונים למנהלים (נסקרו 120 מנהלים – 90% השבה), שאלונים למורים מכשירים (377 משיבים, כ-85% השבה), שאלונים לסטודנטים (379 משיבים, כ-85% השבה) ושאלונים לתלמידים (9025 תלמידים מילאו את השאלונים, כ-75% השבה).

תפעול התוכנית

על פי הדיווחים, רוב הסטודנטים מלמדים שלושה ימים בשבוע במסגרת התוכנית. בהשוואה לתשע"ו, נרשמה עלייה ניכרת בשיעור הסטודנטים המגיעים לשלושה ימים ולא ליומיים בלבד. בשונה מתשע"ו, לא דווח על סטודנטים המגיעים רק ליום אחד. עוד עולה מהדיווחים כי כמעט כל הסטודנטים מלמדים במסגרת התוכנית את תחום הדעת שהולם את תחום התמחותם (דומה לתשע"ו).

בבחינת התנאים הפיזיים בבתי הספר, בהשוואה בין השנים תשע"ו לתשע"ז ניכרת ירידה בשיעור המנהלים המדווחים על תנאים פיזיים מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה. לעומת זאת, שיעור הסטודנטים והמורים המדווחים על תהליך סדור של קליטת סטודנטים עלה מתשע"ו, בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית.

בדומה לתשע"ו, גם בתשע"ז נראה כי קיים שיתוף פעולה הדוק בין הסטודנטים למורים. בעניין זה, ישנן הערכות חיוביות יותר בקרב מורים מאשר בקרב סטודנטים (אך בשתי האוכלוסיות מדובר בהערכות חיוביות). כמו כן, נרשמה עלייה קלה בהערכות חיוביות בקרב מנהלים בבתי ספר דוברי ערבית בהשוואה לתשע"ו. נושא התכנון המשותף של השיעורים שגם מורים וגם סטודנטים נשאלו לגביו, נותר נקודת חולשה יחסית (בעיקר על פי דיווחי סטודנטים דוברי עברית).

מורים, סטודנטים ומנהלים נשאלו על אודות זהותו של הגורם המעריך את תפקודו של הסטודנט בבית הספר. ניכרת עלייה קלה מתשע"ו בשיעורי סטודנטים ומורים בבתי ספר דוברי ערבית שדיווחו על המורה המכשיר כמעריך בלעדי של הסטודנט ועלייה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית בהערכות משותפות של המורה המכשיר והמדריך הפדגוגי, בהשוואה לתשע"ו. בנוסף נשאלו הגורמים הללו באיזו מידה הם מכירים ומבינים את הקריטריונים להערכת הסטודנט ואת תהליך הערכתו. ניכרת עלייה משמעותית בשיעור הסטודנטים והמורים בבתי ספר דוברי עברית שמדווחים על היכרות והבנה של הקריטריונים לעומת תשע"ו. עוד יצוין כי שיעור המורים שדיווחו על היכרות והבנה של הקריטריונים, גבוה משיעור הסטודנטים שדיווחו על נושאים אלו.

ליווי הסטודנט והכשרתו

באופן כללי, בהשוואה לתשע"ו ניכרת בתשע"ז מגמת עלייה בשיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית שמדווחים כי קיבלו הכשרה לקראת השתתפותם בתוכנית (70% בתשע"ו, 77% בתשע"ז). שיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית שדיווחו על הכשרה כזו נותר נמוך בדומה לתשע"ו (כשליש מהסטודנטים). במקביל, שיעור גבוה של סטודנטים דיווח שיש להם היכולת ללמד בעצמם כיתה שלמה, בדומה לתמונת המצב שעלתה בתשע"ו. לעומת זאת, בהשוואה לתשע"ו, ישנה ירידה בשיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית המדווחים כי יש להם כלים ללמד בכיתה בצמד (80% בתשע"ו ו- 75% בתשע"ז).

פגישות עבודה סטודנטים-מורים: רוב המורים והסטודנטים מדווחים על קיום מפגשי עבודה שבועיים ביניהם. אולם נרשמה ירידה בתדירות המפגשים בהשוואה לתשע"ו. בדומה לתשע"ו, חשוב לציין את האחוז הלא מבוטל בקרב הסטודנטים (10%-15%) אשר דיווחו כי מאז תחילת השנה קיימו פגישות עם המורה המכשיר בתדירות של אחת לחודש ואף בתדירות נמוכה יותר. בדומה לתשע"ו נוכחות המדריך הפדגוגי (להלן - מד"פ) בפגישות הללו מצומצמת מאוד (בעיקר בקרב דוברי עברית).

באופן יחסי, מפגשי הסטודנט והמורה המכשיר עסקו יותר בקישור בין התיאוריה לפרקטיקה ופחות בבעיות משמעת והתנהגות. במילים אחרות נראה כי המפגשים בין המורים והסטודנטים הם מפגשים המתמקדים בעיקר בקידום הפדגוגיה ופחות בנושאים שוטפים (כגון בעיות משמעת).

פגישות עבודה סטודנטים-מדריכים פדגוגיים: לעומת פגישות העבודה בין הסטודנטים למורים, תדירות פגישות העבודה בין הסטודנטים למדפ"ים נמוכה יותר בשני המגזרים, ונרשמו מגמות הפוכות בין המגזרים על פני השנים; עלייה בתדירות בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית וירידה בתדירות בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית. בדומה לתשע"ו, נוכחות המורה המכשיר בפגישות הללו מצומצמת למדי.

הנושאים השכיחים ביותר שעלו בפגישות בין הסטודנט למדריך הפדגוגי, בדומה לתשע"ו, היו: הערכת עבודתו של הסטודנט, התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט ודרכי הוראה-למידה-הערכה. נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים, סוגיות הקשורות ללימודי הסטודנט במוסד האקדמי, ענייני משמעת ומתן מענה לתלמידים בעלי יכולת דיפרנציאלית – כל אלה עולים בתדירות נמוכה יותר בפגישות, בעיקר בבתי ספר דוברי עברית.

ברוב המקרים, נרשמה התאמה בין תחום הדעת והגילאים שבהם מתמחה המד"פ ובין התמחות הסטודנט. מנהלים וסטודנטים נשאלו בתשע"ז לראשונה מיהו הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר על הכשרת הסטודנט. רוב המנהלים והסטודנטים משני המגזרים דיווחו כי המורה המכשיר הוא הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר, אולם סטודנטים ציינו גם את המדריך הפדגוגי כגורם המשפיע ביותר על הכשרתם (כ-30% מהסטודנטים).

ליווי המורה המכשיר והכשרתו

ליווי והכשרה של המורים: רוב המורים דיווחו כי לקראת השתתפותם בתוכנית הם קיבלו הכשרה לתפקידם כמורה מכשיר, וכי הנושא המרכזי במסגרתה היה תמיכה וליווי אישיים של הסטודנט. נושא ההוראה בצמד קיבל אף הוא מקום מרכזי בהכשרה. לעומת זאת, רק כמחצית מהמורים דיווחו כי ההכשרה כללה את הנושא של הדרכת הסטודנט בבניית מערכי שיעור, בהוראה פרונטלית ובהיכרות עם תוכנית הלימודים בתחום הדעת. רובם המוחלט של המורים, בשני מגזרי השפה, מרגישים שיש להם הכלים להכשיר סטודנט להוראה בכיתה, וכי הם מסוגלים להדריך סטודנטים בעקבות ההכשרה שקיבלו.

פגישות עבודה בין מורים מכשירים למדריכים פדגוגיים: בין שנת תשע"ו לשנת תשע"ז נרשמה ירידה בתדירות מפגשי העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי (בעיקר בקרב מורים בבתי ספר דוברי עברית). לעומת זאת, בבתי ספר דוברי ערבית נרשמה עלייה בנוכחות הסטודנטים במפגשים בין המורים והמד"פים. בין השנים ניכרת עלייה בדיווחי המורים בשני מגזרי השפה על מעבר משותף עם המד"פ על נושאים מסוימים בתחום הדעת (בולט יותר בבתי ספר דוברי ערבית).

השתלבות הסטודנט בבית הספר

באופן כללי, תחושת ההשתלבות של הסטודנטים, כפי שזו באה לידי ביטוי בעמדותיהם, חיובית בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית ובינונית בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי עברית ובשני המגזרים היא יציבה יחסית על פני השנים. נרשמו הבדלים בין שני המגזרים בדפוסי תשובותיהם: בקרב סטודנטים ומורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית ניכרת ירידה בחלק מהפרמטרים (ירידה בולטת בעיקר בתחושה של הסטודנט שהוא מהווה חלק אינטגרלי מהצוות) ועלייה בפרמטרים אחרים (בעיקר בכל הקשור לייזום ולהשתתפות בפרויקטים שונים). בקרב סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי ערבית ניכרת עלייה בחלק ניכר מהפרמטרים. דיווחי מנהלים מציגים תמונה חיובית יותר של מידת השתלבות הסטודנט בהשוואה לדיווחי סטודנטים ומורים.

בשני המגזרים חלה בתשע"ז עלייה ניכרת בדיווחי מנהלים על אודות השתתפות הסטודנטים בישיבות צוות של בית הספר, אך נרשמו ירידות בתחומים של השתתפות, יחמה ומעורבות הסטודנט בפרויקטים שונים בשני המגזרים.

מקצועיות הסטודנט ועמדות התלמידים כלפי

בקרב מורים בבתי ספר דוברי עברית נרשמה מגמת עלייה בהערכות החיוביות על רמתו המקצועית של הסטודנט (היכרות הסטודנט עם תחום הדעת, רמת העדכון שלו בחידושים ובהתפתחויות בתחום הדעת ויכולתו להוביל שיעור), אולם בקרב מורים בבתי ספר דוברי ערבית נרשמה ירידה בהערכות החיוביות על רמת המקצועיות של הסטודנטים (יכולתם ללמד את תחום הדעת ורמת ההיכרות של הסטודנט עם תחום הדעת). בדומה לתשע"ו, רוב התלמידים (כ-80%), ללא הבדל בין הגילאים השונים, העריכו שהסטודנט מכיר היטב את החומר הנלמד. בהשוואה לתשע"ו, נרשמה עלייה בהערכות חיוביות של תלמידים את עבודת הסטודנט ועלייה בהערכתם את יכולתו של הסטודנט להסביר באופן ברור את החומר.

בהשוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לשיעורים שהוא אינו נמצא בהם, ובדומה לתשע"ו ותוך חיזוק המגמה, כל ההתפלגויות נוטות "לטובת" השיעורים שבהם הסטודנט נוכח, במיוחד בנוגע להיגד שעוסק באווירה נעימה בכיתה. גם לגבי ההיגד שעוסק ברעש, 'בלאגן' ובעיות משמעת ניכר שיפור מתשע"ו. עם זאת, כרבע מהתלמידים עדיין מדווחים כי הרעש וה'בלאגן' רווחים יותר דווקא בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא.

פרקטיקות הוראה בצמד

ניכרת עלייה בדיווח על רמת ההיכרות של מורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית עם מודלים של הוראה בזוג בהשוואה לתשע"ו (65% בתשע"ז בהשוואה ל-53% בתשע"ו). כמו כן, ניכרת עלייה בדיווח על יישום מודלים מתקדמים יותר של הוראה בצמד (כגון הוראה בתחנות, הוראה מקבילה והוראה משותפת) וכן על יישום מודל שבו הסטודנט מלמד (והמורה צופה). פרקטיקות ההוראה הנפוצות ביותר בתשע"ז נותרו זהות לפרקטיקות הנפוצות ביותר בתשע"ו (המורה מעביר את השיעור, והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר או שהסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך).

תרומת התוכנית לסטודנטים

סטודנטים, מורים ומנהלים מעריכים כי תרומת התוכנית לסטודנט היא גבוהה. באופן כללי לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין השנים בהערכת תרומת התוכנית לסטודנט כפי שהיא נתפסת על ידי הסטודנטים עצמם (למעט ירידה קלה בהערכות הסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית). בדומה לתשע"ו, גם הערכות המורים לגבי תרומת התוכנית לסטודנט היו גבוהות. לא נירשמו הבדלים משמעותיים לאורך השנים בהערכותיהם של המנהלים בשני מגזרי השפה את תרומת התוכנית לסטודנט.

תרומת התוכנית לבית הספר

תרומה להוראה ולפדגוגיה

במסגרת המחקר נבחנה מידת החשיפה של בית הספר לעולם האקדמי, בעקבות הפעלת התוכנית, הן באמצעות תרומת ידע לבית הספר והן באמצעות השפעה על שיטות ההוראה. לא נרשמו הבדלים משמעותיים על פני השנים בתפיסות של מורים ומנהלים לגבי השפעה זו של התוכנית על בית הספר. מנהלים דוברי ערבית דיווחו כי המוסד האקדמי תורם ידע לבית הספר בתחומי הדעת בשיעור גבוה יותר השנה לעומת השנה שעברה (76% בתשע"ז לעומת 62% בתשע"ו). נראה כי שיטות ההוראה טרם זלגו לבית הספר, אף על פי שניכר שיפור בנושא בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי עברית. באופן יחסי, נראה כי החיבור בין האקדמיה לבית הספר, מעבר לנוכחות הסטודנטים, עדיין לא התפתח דיו. מתוך דיווחי המנהלים ניכר שיפור מסוים במישור זה בין השנים, אך לא כך מדיווחי המורים.

תרומה לאווירה ולאקלים הבית ספרי

מנהלים נשאלו על תרומת התוכנית לאווירה בחדר המורים ועל השפעתה של התוכנית על האקלים הבית ספרי. באופן כללי, רק כמחצית מהמנהלים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי התוכנית תורמת בהיבטים אלו. בנוסף, נשאלו תלמידים על האווירה בבית הספר בעקבות התוכנית. שיעורים גבוהים יותר של תלמידים, לעומת מנהלים, דיווחו על אווירה חיובית בעקבות התוכנית, ואף ניכר שיפור בהערכותיהם לעומת תשע"ו.

תרומת התוכנית לתלמידים

מדיווחי הסטודנטים בשני המגזרים עולה כי תרומת התוכנית לתלמידים מוערכת על ידי סטודנטים כגבוהה, זאת בדומה לתשע"ו, ללא שינויים משמעותיים בין השנים. ירידה

נרשמה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית בנוגע להיגד אחד שעסק בתחושת הסטודנט כי יש לו מה לתרום בכיתה.

באופן כללי, הערכת המורים את תרומת התוכנית לתלמידים לא השתנתה מהותית מאז תשע"ו והיא נותרה גבוהה (כ-80%). ניכרת ירידה בתחושת הנוחות של תלמידים לפנות לסטודנט בבעיות/שאלות, כפי שעולה מדיווחי מורים משני המגזרים. בנוסף נרשמה ירידה בהערכות חיוביות של מורים בבתי ספר דוברי ערבית בנושאים של דרכי הוראה ולמידה חדשות, מתן מענה דיפרנציאלי, תרומה לשיעור בהיבטים טכנולוגיים ותחושה שיש לסטודנט מה לתרום לכיתה.

בסך הכול שיעור גבוה של מנהלים משני המגזרים מעריכים את התרומה של התוכנית לתלמידים בהיבט של צמצום יחס מורה-תלמיד בכיתה, אולם ניכרת ירידה מסוימת, על פני השנים, בהערכות מנהלים בבתי ספר דוברי ערבית את תרומת התוכנית לתלמידים כמענה לסוגיית הצפיפות, וכן ניכרת ירידה בהערכות מנהלים בבתי ספר דוברי עברית את יעילות השילוב של שני מורים בכיתה. בנוסף, בשני מגזרי השפה ניכרת ירידה בשיעור המדווחים על שיפור הישגי התלמידים בעקבות התוכנית.

ככלל, עמדות התלמידים נוטות לטובת שיעורים שהסטודנט נמצא בהם, לעומת שיעורים שבהם הוא אינו נמצא, שכן בשיעורים שבהם הוא נמצא הם זוכים ביותר הוראה דיפרנציאלית, יש להם יותר אל מי לפנות, בעת קושי לימודי או אחר וכו'. בין שתי השנים אף ניכרת עלייה בנטייה של התלמידים לדווח לטובת שיעורים שבהם הסטודנט נמצא.

כמו כן נרשמה עלייה קלה בדיווחי התלמידים על יחסו של הסטודנט אליהם בעיקר בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית. בעוד שבתשע"ו רק כרבע מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו כי הם מרגישים חיבור אישי לסטודנט, עלה שיעור זה ל-34% בתשע"ז.

שביעות רצון

מן הממצאים עולה כי באופן כללי רמת שביעות הרצון של סטודנטים, מורים ומנהלים מהתוכנית נותרה גבוהה ואף עלתה במעט בהשוואה לשביעות הרצון שדווחה בשנת תשע"ו, ללא הבדלים ניכרים בין שני מגזרי השפה.

שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית שמדווחים על הנאה ועניין גבוהים יותר בשיעורים שהסטודנט נכנס אליהם, עלה מתשע"ו. בדומה לתשע"ו, כ-60% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים על הנאה ועניין גבוהים יותר בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא בכיתה.

רמת שביעות הרצון הגבוהה מהתוכנית, שבאה לידי ביטוי בנכונות להמליץ לאחרים להשתתף בה, עלתה מעט מתשע"ו, בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית (סטודנטים, מורים ומנהלים). ניתן להבחין בירידה בשיעור מורים בבתי ספר דוברי ערבית שהביעו שביעות רצון כללית מהתוכנית בתשע"ז והיו מעוניינים להמשיך בה גם בשנה הבאה, אולם עדיין שביעות הרצון נותרה גבוהה למדי.

בדומה לתשע"ו, רוב המנהלים משני המגזרים ממליצים לעמיתיהם ליישם את התוכנית בבית ספרם. ככלל, הרוב המכריע של הנשאלים מעוניינים להמשיך בתוכנית. נשאלים בודדים בלבד מעוניינים להפסיק את השתתפותם בה. בנוסף, בין שתי השנים אף מזהים עלייה בשיעורי המורים והסטודנטים המעוניינים להמשיך בתוכנית במתכונתה הקיימת.

סיכום, באופן כללי, ניכר כי שביעות הרצון מהתוכנית אקדמיה-כיתה בתשע"ז היא גבוהה מאוד, בדומה לתשע"ו. הרוב המוחלט בקרב מורים, סטודנטים ומנהלים מעוניינים להמשיך בתוכנית. רוב גדול מתוכם גם היו ממליצים לעמיתיהם להשתתף בתוכנית. ההערכה ליכולותיהם המקצועיות של הסטודנטים נותרה גבוהה, בדומה לתשע"ו, והיא אף השתפרה בתחום התעדכנות הסטודנט בחידושים והתפתחויות בתחום הדעת. תרומת התוכנית לתלמידים הוערכה על ידי כל השותפים לתוכנית כגבוהה, גם בהיבט הלימודי וגם בפן הבינאישי-אקלימי. יתר על כן, נראה כי בתשע"ז ההערכות חיוביות אף יותר בהקשר זה. בדומה לתשע"ו, גם תרומת התוכנית לסטודנטים קיבלה הערכות גבוהות מאוד בקרב מורים, מנהלים ובקרב הסטודנטים עצמם. הסטודנטים עובדים בשיתוף פעולה הדוק עם המורים ומערכת היחסים האישית ביניהם טובה אף היא, גם בתשע"ז (אם כי בנושא זה כדאי לשים לב לירידה בהערכות סטודנטים ומורים דוברי עברית לעומת תשע"ו).

לצד זאת, סטודנטים ממשיכים לציין את העומס הרב שמוטל עליהם בעת שהם מנסים לעמוד במקביל הן במשימות האקדמיות והן במשימות התוכנית. ניכר כי יש צורך בתיאום רב יותר בין האקדמיה לבתי הספר על מנת להקל עליהם את התהליך. גם בתחום שיתוף הסטודנט בתכנון השיעורים, נראה כי יש מקום לשיפור.

נראה כי תהליך ההערכה שבשנת תשע"ו אופיין בחוסר ודאות מסוימת, מתגבש לכדי תהליך מובנה. יותר סטודנטים ומורים מבינים ומכירים את הקריטריונים להערכה בתוכנית, וניכרת עלייה במשקלו של המורה המכשיר בהערכה, כשותף מלא או כמעריך יחיד. נראה כי בתשע"ז נעשה ניסיון להסדיר ולשפר את תהליך קליטת הסטודנטים להוראה בבתי הספר, אולם חשוב לשים לב לירידה בשיעורי המדווחים על תנאים פיזיים מתאימים ולוודא שהדבר לא יהווה מכשול.

על פי דיווחי הסטודנטים, בין שתי השנים התחולל שינוי משמעותי בפרקטיקות ההוראה- למידה המתקיימות בכיתות; הן עלייה בהיקף הזמן בו הסטודנט מלמד והמורה מסייע והן עלייה בפרקטיקות מתקדמות יותר (תחנות, הוראה דיפרנציאלית וכדומה).

נראה כי מידת מעורבותו של המד"פ בתהליך הכשרת הסטודנט אינה ברורה ומגובשת דיה. מצד אחד עולות תלונות של מורים, סטודנטים ומנהלים על צורך במעורבות ופיקוח הדוק יותר מצד המד"פ, ומצד שני תדירות המפגשים בין הסטודנט למד"פ ובין המורה המכשיר למד"פ ירדה. נראה כי יש לגבש מדיניות ברורה ומובנית יותר הנוגעת למעורבותו של המד"פ בתהליך.

נקודת תורפה יחסית היא השילוב בין האקדמיה לכיתה מעבר לסטודנט עצמו: עדיין לא נראה כי האקדמיה מעורבת לעומק בבית הספר מעבר לכל מה שקשור בסטודנט (וגם לא הפוך).

מתוך מכלול הממצאים, נראה כי יש מקום להמשך להפעיל את התוכנית ואף להרחיבה, לאור עוצמותיה הרבות ותרומתה החיובית לתהליכי ההוראה-למידה, לתהליכי ההכשרה של הסטודנטים ולבתי הספר באופן כללי. זאת, תוך חשיבה על בירור וחיזוק הנושאים שצויינו לעיל כגון מקומו של המד"פ, מוכנות פדגוגית של הסטודנט והעומס המוטל עליו. כמו כן מומלץ לחשוב באופן כללי על הקשר בין המוסדות האקדמיים לבתי הספר, מעבר לנושא הסטודנטים, אם שאכן רוצים לקדם היבט זה.

רקע ומטרות

במהלך שנת הלימודים תשע"ו החל משרד החינוך להפעיל את "אקדמיה כיתה" בתור "תוכנית חלוץ" (פיילוט). התוכנית נהגתה על ידי השר לשעבר שי פירון, והותוותה בצוות חשיבה בהובלת מינהל עובדי הוראה ובהשתתפות יחידות אחרות במשרד ונציגי מוסדות להכשרת עובדי הוראה.

התוכנית "אקדמיה כיתה" צמחה מתוך צורך שהעלו הגורמים השונים המעורבים בתהליך הכשרת סטודנטים להוראה (הסגל האקדמי של מוסדות ההכשרה, סטודנטים להוראה ובתי ספר שהסטודנטים מתנסים בהם), להגדיל את המרכיב של ההתנסות המעשית במהלך הכשרתו של הסטודנט.

במסגרת התוכנית חברו סטודנטים להוראה למורים מנוסים בבתי ספר ובגנים לשם הוראה שיתופית בכיתות ובקבוצות הגניות. המטרה המרכזית של התוכנית הייתה לשנות את הליך הכשרתם של המורים ולעבור ל"הוראה בצמד" בכיתות הלימוד באמצעות יצירת פגישות מפרות בין הסטודנטים מהאקדמיה לבין המורים בבתי הספר ובגנים. השאיפה הייתה שפגישות אלו יתרמו לשיפור איכותם של תהליכי הוראה-למידה בכיתות, לקידום ההתנסות ולשיפור האיכות של כוח ההוראה המסיים את לימודיו במוסדות להכשרת מורים.

במסגרת התוכנית, סטודנטים להוראה בשנת לימודיהם השלישית באו יומיים עד שלושה ימים בשבוע לבתי הספר ולגנים לכ-12-16 שעות שבועיות, ולימדו עם מורה מכשיר/גננת. שתי השנים הראשונות בהכשרתם מוקדשות ללמידה עיונית, תוך שימת דגש על תחום הדעת², ואילו בשנה השלישית יתמקדו הסטודנטים בהתנסות מעשית בבתי הספר.

התוכנית כוללת הכשרה ופיתוח מקצועי לסגל המורים המכשירים ולסגלי בתי הספר המארחים.

החזון של התוכנית מוגדר בפיסקה הבאה: "התכנית 'אקדמיה-כיתה' תביא לידי השבחת ההכשרה להוראה ותגדיל את מוכנותם של המורים החדשים להיכנס לבתי הספר כמורים עצמאיים. בדגם הכשרה זה תורחב ההתנסות הקלינית של הסטודנטים, והם יוכלו לחוות את תרבות בית הספר ולהיות שותפים לה מתוך שילוב של הידע האקדמי עם הידע הפרקטי. התכנית תתרום להגברת מעורבותם של המוסדות האקדמיים בבתי הספר,

² יש לציין כי בפועל ישנם מוסדות המשלבים התנסות מעשית גם בשנים ב' ואפילו א' ללימודים. גם מובילי תוכנית "אקדמיה כיתה" מעודדים התנסות מעשית בשנים הראשונות.

לעיצוב ההדרכה הפדגוגית ולפיתוח מקצועי של כלל מורי בית הספר; בבתי הספר יתפתח מסלול קידום למורים המכשירים, שאליהם יוצמדו הסטודנטים כחלק מקידומם הפרופסיונלי; התכנית תתרום להעלאת הישגיהם של התלמידים בבתי הספר, שיזכו לתשומת לב רבה יותר ולמענה לצורכיהם; היא תגדיל את מעורבות המחוזות, הרשויות המקומיות ומרכזי הפסג"ה בתהליך הקליטה של מורים חדשים ושילובם במערכת החינוך.³

לשילוב סטודנטים להוראה בעבודה בבית ספר מספר מטרות: סיוע במעבר הסטודנט מהמוסד הלימודי אל עבודת השטח, יצירת שפה משותפת בין האקדמיה לבית הספר והובלת תהליכי שינוי פדגוגיים וארגוניים (ברק, גדרון, 2009; זילברשטיין, 1997; רייכנברג, סמית', 2008; Murphy, Carlisle, Beggs, 2009). שילוב הסטודנטים נעשה באמצעות הוראה שיתופית, אשר מוגדרת כשיתוף פעולה של שני מורים ומעלה בתהליך ההוראה והערכת למידה (Carpenter, Crawford, Walden, 2007; Crow & Smith, 2000; Sandholtz & Dadlez, 2005). כביטוי המעשי לשילוב הסטודנטים היא מונה יתרונות ידועים עבור כל אחת משכבות המערכת – הגברת תמיכה וצמיחה מקצועית עבור הסטודנטים, ירידה בעומס העבודה עבור המורים הוותיקים, הרחבת תמיכה והעשרת שיעורים לתלמידים. מטא-אנליזה של שילוב הסטודנטים בעבודת בית הספר שניתחה תוצאות של 50 מחקרים (Baeten & Simons, 2014), הבחינה בשישה מודלים של הוראה שיתופית המתחלקים לשני טיפוסים מודלים (היררכיים וסטטוס שווה):

1. מודלים היררכיים:

- התצפית – מורה אחד מלמד, השני צופה בו ואוסף מידע על התנהגויות, שיטות הוראה יעילות, אינטראקציות עם התלמידים ועוד. המורה המלמד נושא באחריות על מערך השיעור. הצופה אינו משתתף פעיל, הוא אוסף מידע בנושאים שסוכמו מראש ומשקף אותו למורה המלמד. יתרון המודל הוא בדיון ובניתוח המשותפים של המידע שנאסף במהלך התצפית.
- האימון – מורה אחד מלמד, השני צופה. הצופה יכול להיות עמית או מנטור, יועץ, בעל התמחות מיוחדת או מדריך המורים. לצופה יש תפקיד פעיל יותר, אך האחריות על מערך השיעור מוטלת על המורה המלמד. יתרון המודל הוא

³ נח גרינפלד, מנהל אגף א', הכשרת עובדי הוראה, ביטאון מכון מופת, גיליון 55, 2015.

בפתרונות החלופיים שהיועץ מציע, בעזרתו ותמיכתו בסוגיות העולות במהלך ההוראה.

- עוזר ההוראה – מורה אחד מעביר את השיעור, בעוד השני עובר בין התלמידים ומעניק להם עזרה בעת הצורך. מודל זה מצריך תכנון משותף מראש, מטרתו להכין את העוזר לקשיים העשויים לעלות בקרב התלמידים. תרומת המודל היא בסיוע שמעניק המורה המגבה לתלמידים במשימותיהם, שימור הקשב בכיתה, ניהול משאבים.

בשלושת המודלים ההיררכיים לעיל, אחריות על הובלת השיעור מוטלת על המורה המלמד בעוד המורה השני נותן משוב או תומך. יחד עם זאת, ישנה חשיבות רבה לחילופי תפקידים על מנת לאפשר למידה דרך התנסות.

2. מודלים של סטטוס שווה

- הוראה רציפה - המורים מעבירים את החומר בזה אחר זה, ורק המורה המלמד בפועל נוכח בשיעור.
- הוראה מקבילה - המורים מפצלים כיתות לקבוצות לימוד ומלמדים במקביל בקבוצות שונות, בהתאם לצורכי הקבוצה.
- הוראה בתחנות - כמו בהוראה מקבילה, הכיתות מפוצלות לקבוצות, וכל קבוצה עוסקת בלמידה או במשימה מסוימת, והמורים עוברים בין קבוצה לקבוצה. במודל זה השיתוף בא לידי ביטוי בתכנון מערך שיעור ובמתן הערכה.

מעבר למודלים הנ"ל, הוראה בצמד מוגדרת כמודל של הוראה שיתופית, שכן ההוראה משותפת בפועל והאחריות על מערך השיעור משותפת אף היא לשני המורים. שני המורים מעבירים את השיעור יחדיו, תוך דו-שיח ואינטראקציה ביניהם. זהו מודל יחיד בו קיים שיח בין המורים במהלך השיעור והוא מתאים לשלבים מתקדמים של הדרכת מורים.

הוראה שיתופית מכילה שילוב של אלמנטים שונים מן המודלים הללו. בהתבסס על תוצאות המחקרים העוסקים בתהליכי הכשרת מורים, כדוגמת רפורמה "אקדמיה כיתה", אשר הראו תרומה לאקלים לימודי כיתתי ואקלים בית ספרי מערכת, נראה כי הוראה שיתופית היא בעלת פוטנציאל ליצירת חיבור משמעותי בין הסטודנט לכיתה, לקידום הוראה אמיתית ברמה גבוהה, ליצירת פתח למנהיגות חינוכית וליצירת אקלים כלל בית ספרי טוב יותר. נוסף על כך, טמון במודל זה פוטנציאל לצמצום תופעת "הלם השנה הראשונה", הנמצא במחקרים כגורם עיקרי לנשירת מורים, ולמשיכת כוחות הוראה טובים (עטיה, גוטליב, 2015; בר-שלום, לוי, 2015).

הקשר הרופף בין לימוד אקדמי-תאורטי של הוראה לפן היישומי-התנהגותי, ובין המורה-המאמן למוסד האקדמי נמצאו כחלק מגורמים לתופעת "הלם השנה הראשונה", לרגשות שליליים כלפיי הוראה ולנשירה גבוהה בקרב מורים טירונים. מכאן הצורך במודלים חלופיים למודל לימוד ופרקטיקום מובחנים. דוגמא למודל כזה הוא: PDS – Professional Development School – מודל, המתבסס על שיתוף פעולה אקטיבי בין מוסד אקדמי המכשיר את הסטודנט למוסד חינוכי שבו הוא משתלב בהתנסות פרקטית, והגדלת היקף ההכשרה המעשית. מחקרים מראים כי הסטודנטים אשר הוכשרו בדגם PDS זכו למערכת תמיכה מקצועית וחברתית, לשילוב ולהצלחה מקצועית רבים יותר. ואילו בית הספר זכה לשיעורי פרישה נמוכים יותר, למעורבות ומחויבות של המדריך הפדגוגי לבית הספר, להרחבת תפיסת המדריך הפדגוגי כמוביל מערכת בית ספרית להכשרה להוראה, לצמיחה פרופסיונלית של צוות המורים בכללו ולשביעות רצון כללית של באי בית הספר (משכית, מברך, 2014; עליאן, דניאל-סעד, 2014).

היבט נוסף של קשר בין בית הספר לאקדמיה הינו שיתוף הפעולה המחקרי. באופן מסורתי נתפסו האקדמיה והחינוך כשתי קהילות נפרדות, בעלות מטרות שונות. תפקידו של צוות בית הספר בחקר החינוך היה לספק מידע על המתרחש בשדה. בעשורים האחרונים התפתחה במערב תפיסה נוספת, הרואה במורה חוקר, אשר מציב מטרות, מעצב את המחקר ומפתח תאוריות. מחקרים מראים ששיתוף פעולה בין שתי הקהילות תורם לחקר תהליכי הוראה-למידה ומספק תועלת הדדית (Paugh, 2004; Lau & Stille, 2014).

מטרת התוכנית "אקדמיה כיתה" כוללת יעדי משנה, והם:

- לקדם ולשפר את איכות ההכשרה של פרחי ההוראה.
- לצמצם את תופעת הנשירה של המורים החדשים ממקצוע ההוראה בשנים הראשונות שלאחר סיום לימודיהם.
- לקדם למידה משמעותית בבית הספר.
- להגדיל את סגל ההוראה בבית הספר ולצמצם את היחס מורה-תלמיד בכיתה.
- לשפר את הישגי התלמידים.
- לפתוח מסלול קריירה נוסף למורים בתור מורים מכשירים.

שאלות ההערכה

בהמשך להערכת התוכנית שנערכה בתשע"ו, ראמ"ה התבקשה ללוות את התוכנית בשנתה השנייה. ההערכה כללה מרכיב איכותני וכמותי: החלק האיכותני, מעבר להיבטים המתרחשים בבית הספר, התמקד גם במתרחש במוסדות האקדמיים, ואילו לגבי החלק הכמותי הוחלט כי ההערכה תתמקד גם השנה בניתוח בית ספרי נוכח התוכנית, ובהשפעות נתפסות של התוכנית על הסטודנטים, על המורים המכשירים, על התלמידים ועל בתי הספר באופן כללי. דגש מועט יותר, בשלב זה, יושם במסגרת ההערכה הכמותית על השפעתה של התוכנית על המוסדות להכשרת עובדי הוראה. בנוסף, בדומה להערכה בתשע"ו, הוחלט כי גם בתשע"ז תתמקד ההערכה בבתי הספר ולא בגנים.

שאלות בנוגע לתהליכי יישומה של התוכנית:

- אילו תהליכי תכנון והכנה, משוב והערכה בקשרי הגומלין בין מורים מכשירים, סטודנטים ומדריכים פדגוגיים מתקיימים באתרי ההוראה?
- מהם המודלים של עבודה בצמד/עמיתות בכיתה?
- האם ביישום התוכנית יש הבדלים בין חטיבות הגיל השונות?
- מהן הסוגיות המרכזיות העולות בתוכנית בנוגע לתנאים הפיזיים והארגוניים הנחוצים לקליטת הסטודנטים במסגרת החינוכית ולמעורבותם בארגון, וכן בנושא העבודה בצמד?

שאלות בנוגע להשפעות נתפסות של התוכנית:

- מהן ההשפעות הנתפסות על בית הספר?
- מהן ההשפעות הנתפסות על ההכשרה המקצועית ועל כוח ההוראה במערכת החינוך?

מעריך ההערכה

בדומה לתהליך שנעשה בתשע"ו, גם השנה קדם למחקר הנוכחי מחקר איכותני שנעשה באמצעות תצפיות וראיונות עומק עם גורמים שונים המשתתפים בתוכנית כגון מורים, סטודנטים, מנהלים, גורמים מובילים וקבוצות מיקוד של תלמידים. בנוסף, נכנסו בתשע"ז למחקר גם גורמים שונים במוסדות האקדמיים. המחקר הנוכחי התבסס על איסוף מידע כמותי מן המשתתפים באמצעות ארבע קבוצות שאלונים (ראו נספח 3):

- שאלונים למנהלים
- שאלונים למורים המכשירים
- שאלונים לסטודנטים
- שאלונים לתלמידים

מועד איסוף הנתונים: יוני-אוגוסט 2017.

אוכלוסיית המנהלים נסקרה ברובה (120 מתוך 133).

סטודנטים ומורים נסקרו בהתאם לרישומים שהועברו לראמ"ה. איסוף פרטי ההתקשרות נעשה השנה בצורה שונה מעט מפאת קוצר זמן. המידע על הסטודנטים ועל הכיתות שבהם הם מלמדים, לצורך תשאול התלמידים, נאסף מבתי הספר ולא מהסטודנטים עצמם כפי שנעשה בתשע"ו. כ-20% מהמורים ברשימות הללו לא היו בני השגה עקב מספר טלפון שגוי או חוסר פניות. לאחר שהסטודנטים רואיינו ומסרו את מספרי הכיתות המקבילות שבהן הם מלמדים, רואיינו גם התלמידים באותן כיתות (א'-ט').

בלוח 1 שלהלן מוצגת כלל האוכלוסייה שנסקרה לפי פירוט של שלבי חינוך ומגזרי שפה:

לוח 1 – מיפוי אוכלוסיית המחקר

סה"כ	חט"ע	חט"ב	יסודי		
5,217		2,572	2,645	בתי"ס דוברי עברית	תלמידים
3,808		1,957	1,851	בתי"ס דוברי ערבית	
9,025		4,529	4,496	סה"כ	
213	32	62	119	בתי"ס דוברי עברית	סטודנטים
166	3	64	99	בתי"ס דוברי ערבית	
379	35	126	218	סה"כ	
216	38	72	106	בתי"ס דוברי עברית	מורים
161	8	69	84	בתי"ס דוברי ערבית	
377	46	141	190	סה"כ	
84				בתי"ס דוברי עברית	מנהלים
36				בתי"ס דוברי ערבית	
120				סה"כ	

שיעורי ההשבה של כל קבוצה מוצגים להלן בלוח 2:

לוח 2 – שיעורי ההשבה

שיעורי ההשבה	סה"כ	מספר המשיבים		
76%	6,883	5,218	בתי"ס דוברי עברית	תלמידים
71%	5,314	3,789	בתי"ס דוברי ערבית	
74%	12,197	9,007	סה"כ	
90%	236	213	בתי"ס דוברי עברית	סטודנטים
82%	202	166	בתי"ס דוברי ערבית	
87%	438	379	סה"כ	
87%	247	216	בתי"ס דוברי עברית	מורים
83%	193	161	בתי"ס דוברי ערבית	
86%	440	377	סה"כ	
88%	95	84	בתי"ס דוברי עברית	מנהלים
95%	38	36	בתי"ס דוברי ערבית	
90%	133	120	סה"כ	

אופן הצגתם של הנתונים בדוח: הנתונים מוצגים בהשוואה בין שני מגזרי השפה - בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. בתוך כל מגזר שפה יוצגו נתוני תשע"ז בהשוואה לנתוני תשע"ו. כמו כן נעשה ניתוח לפי שלב חינוך (בתי ספר יסודיים, חטיבות ביניים, חטיבות עליונות). כאשר עלו הבדלים של ממש בין שכבות הגיל, צוין הדבר בדוח תוך הפניה לנספח 1, שבו מוצגים כל הנתונים בהשוואה לפי מגזרי שפה ושכבות גיל. חלק נכבד מהשאלונים הורכבו מהיגדים שונים, והמרוויינים תודרכו להשיב עליהם בסולם של 5 דרגות לפי מידת הסכמתם עם ההיגד (כלל לא, במידה מועטה, במידה רבה או במידה רבה מאוד). שיעורי המסכימים עם כל היגד חושבו על סמך שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד" מתוך כלל המשיבים. בחלק מן הנושאים הוגדרו מדדים מסכימים המורכבים מכמה היגדים שעוסקים באותו נושא כללי. פירוט של המדדים המסכימים ושל ההיגדים המרכיבים אותם מוצג בנספח 2.

ממצאי ההערכה

בפרק זה יוצגו הממצאים של הערכת התוכנית "אקדמיה כיתה" בבתי הספר.

הממצאים משקפים את עמדותיהם ותפיסותיהם של המרואיינים כלפי התוכנית בנוגע לנושאים הבאים:

1. תפעול התוכנית
2. ליווי והכשרה / תמיכה מקצועית במסגרת התוכנית
3. השתלבות הסטודנט בבית הספר / זיקת הסטודנט לבית הספר
4. רמתו המקצועית של הסטודנט
5. פרקטיקות ההוראה
6. תרומת התוכנית לסטודנט
7. השפעת התוכנית על בית הספר
8. תרומת התוכנית לתלמידים
9. שביעות הרצון מהתוכנית

לסיכום הדוח מוצגות תובנות מסכמות, שגובשו על ידי צוות ההערכה. כל הממצאים יוצגו בחלוקה לפי מגזר שפה ובהשוואה למחקר שנעשה בתשע"ו. לא יוצגו נתוני סך הנשאלים על פני מגזר שפה, כיוון ששיעורם בקרב הנשאלים אינו דומה בין שתי השנים שבהן נערך המחקר.

1. תפעול התוכנית בבית הספר

בסעיף זה נסקור את היקפי הפעילות של הסטודנטים בבתי הספר שבהם פעלה התוכנית "אקדמיה כיתה", ואת אופן הפעלתה של התוכנית מכמה היבטים: השיקולים השונים בהקצאת הסטודנטים לכיתות, שיתופי הפעולה בין הסטודנטים למורים ומידת התאמתם של התנאים הפיזיים בבתי הספר לתהליך הקליטה של הסטודנטים. לבסוף נבחן את תהליך הערכת הסטודנט כפי שהוא בא לידי ביטוי בעמדותיהם של הסטודנטים ושל המורים המכשירים.

כאמור, במסגרת התוכנית הסטודנטים משתלבים בבתי הספר בתור כוח הוראה נוסף למשך יומיים-שלושה בשבוע, בהיקף של 12-15 שעות שבועיות. בלוח 3 מוצגים דיווחי הסטודנטים על היקף השתלבותם בבתי הספר.

לוח 3: מספר הימים בשבוע שהסטודנטים מלמדים בבתי הספר – לפי דיווחיהם

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
166	165	212	352	N
0%	1%	0%	5%	יום בשבוע
13%	27%	40%	46%	יומיים בשבוע
85%	71%	56%	47%	שלושה ימים בשבוע
2%	1%	4%	1%	ארבעה ימים בשבוע

מלוח 3 עולה כי רוב הסטודנטים מלמדים שלושה ימים בשבוע במסגרת התוכנית. בהשוואה לתשע"ו, נרשמה עלייה ניכרת בשיעור הסטודנטים המגיעים לשלושה ימים ולא ליומיים. בשונה מתשע"ו, לא דווח על סטודנטים המגיעים רק ליום אחד.

בבחינת תהליך ההקצאה של סטודנטים לכיתות, נשאלו המורים המכשירים מה היו השיקולים המרכזיים בהחלטה לאיזו כיתה ייכנס הסטודנט. בלוח 4 מוצגת התפלגות תשובותיהם:

לוח 4 - שיקולים בהקצאת כיתה לסטודנט – לפי דיווחי המורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
136	136	161	187	N
46%	44%	43%	57%	התאמה של תחום התמחות הסטודנט לשיעור
20%	6%	11%	6%	בחירת כיתה שתוכל להיתרם מנוכחות הסטודנט
9%	13%	9%	8%	הזדמנויות חינוכיות עבור הסטודנט בכיתה זו
15%	29%	34%	23%	שיקולים לוגיסטיים
10%	9%	4%	6%	המלצה של המדריך הפדגוגי

כפי שעולה מלוח 4, השיקול המרכזי והקובע בהקצאת כיתה לסטודנט, לפי דיווחי המורים בתשע"ז, הוא עדיין התאמה של תחום ההתמחות של הסטודנט לשיעור, בדומה לנתוני תשע"ו. בתשע"ז בדומה לתשע"ו היוו שיקולים לוגיסטיים מרכיב משמעותי בהקצאת הכיתות, אולם דפוסי תשובות המורים השתנה מבחינה מגזרית: מורים בבתי ספר דוברי ערבית דיווחו על פחות שיקולים לוגיסטיים לעומת מורים בבתי ספר דוברי עברית, אשר

השיקולים הלוגיסטיים גברו אצלם בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו, בעיקר בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה (ראו נספח 1).

הסטודנטים והמנהלים נשאלו גם על התאמת תחום הדעת שהסטודנט מלמד בכיתה לתחום התמחותו במסגרת לימודיו. כשבוחנים התאמה זו מגלים כי כמעט כל הסטודנטים מלמדים במסגרת התוכנית את תחום הדעת שהולם את תחום התמחותם (כ-98%), בדומה לתשע"ו (כ-95%). חיזוק לעמדה זו מתקבל משיעור דומה מקרב המנהלים (95%) שדיווחו כי יש התאמה בין תחום ההתמחות של הסטודנטים לבין המקצועות שהם מלמדים במסגרת התוכנית. לא ניכרו הבדלים ניכרים בין שני מגזרי השפה, בדומה לתוצאות שהתקבלו בתשע"ו.

אחת הסוגיות הראשוניות בהפעלת תוכנית מסוג כזה עוסקת במוכנותו של בתי הספר לקליטה ושילוב של סטודנטים מבחינת צפיפות בחדרי מורים, חוסר בעזרים פיזיים וכו'. בעקבות זאת נשאלו סטודנטים, מורים ומנהלים על התהליך הפיזי של קליטת הסטודנטים בבתי הספר. עמדותיהם מוצגות להלן בלוחות 5-7:

לוח 5-התנאים הפיזיים ותהליך סדור לקליטת הסטודנטים – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
162	163	208	344	N
80%	77%	68%	67%	התנאים הפיזיים בבית הספר מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה מבחינת מקומות ישיבה, עמדות מחשב וכו'
83%	79%	62%	62%	בבית הספר קיים תהליך סדור של קליטת סטודנטים להוראה

לוח 6-התנאים הפיזיים ותהליך סדור לקליטת הסטודנטים – לפי דיווחי המורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
158	155	213	226	N
82%	79%	67%	78%	התנאים הפיזיים בבית הספר מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה מבחינת מקומות ישיבה, עמדות מחשב וכו'
92%	86%	82%	75%	בבית הספר קיים תהליך סדור של קליטת סטודנטים להוראה

לוח 7- התנאים הפיזיים ותהליך סדור לקליטת הסטודנטים – לפי דיווחי המנהלים

דיווחי מנהלים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	81	54	N
68%	82%	67%	74%	התנאים הפיזיים בבית הספר מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה מבחינת מקומות ישיבה, עמדות מחשב וכו'
88%	91%	91%	94%	בבית הספר קיים תהליך סדור של קליטת סטודנטים להוראה

כפי שעולה מלוח 7, כ-70% מהמנהלים בשני מגזרי השפה מעריכים שהתנאים הפיזיים מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה, אולם ניכרת ירידה בין השנים תשע"ו לתשע"ז בשיעורם (משני המגזרים). לעומת זאת, שיעור הסטודנטים והמורים המדווחים על תהליך סדור של קליטת סטודנטים עלה בתשע"ז לעומת תשע"ו, בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית ובעיקר בבתי הספר היסודיים בשני המגזרים (ראו נספח 1). מורים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים על ירידה בתנאים הפיזיים בהשוואה לתשע"ו.

לוחות 8-10 מציגים היבטים שונים של שיתוף פעולה בין הגורמים המרכזיים המעורבים בהפעלת התוכנית, סטודנטים ומורים, כפי שהוערכו על ידי סטודנטים, מורים ומנהלים.

לוח 8- שיתוף פעולה בין הסטודנטים למורים – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
163	166	208	363	N
88%	86%	75%	82%	אני עובד עם המורה המכשיר בשיתוף פעולה הדוק
87%	80%	63%	69%	המורה המכשיר משתף אותי בתכנון השיעורים, יחידות ההוראה וכד'
90%	93%	84%	88%	אני ביחסים אישיים טובים עם המורה המכשיר

לוח 9- שיתוף פעולה בין הסטודנטים למורים – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
160	156	216	232	N
94%	97%	89%	94%	אני עובד עם הסטודנט בשיתוף פעולה הדוק
90%	87%	84%	83%	אני משתף את הסטודנט בתכנון השיעורים, יחידות ההוראה וכד'
96%	98%	97%	95%	אני ביחסים אישיים טובים עם הסטודנט

לוח 10- שיתוף פעולה בין הסטודנטים למורים – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	81	54	N
97%	88%	95%	94%	המורים המנוסים והסטודנטים עבדו בשיתוף פעולה

מתשובות הנשאלים ניכר כי גם בתשע"ז הסטודנטים עובדים בשיתוף פעולה הדוק עם המורים ויחסי העבודה נתפסים כחיוביים. בעניין זה ישנן הערכות חיוביות יותר בקרב מורים מאשר בקרב סטודנטים. כמו כן, נרשמה עלייה קלה בהערכות חיוביות בקרב מנהלים בבתי ספר דוברי ערבית בהשוואה לתשע"ו.

באופן כללי, נושא התכנון המשותף של השיעורים, כפי שעולה מדיווחי סטודנטים מבתי ספר דוברי עברית, נותר נקודת חולשה יחסית, ללא שינוי של ממש בהשוואה לתשע"ז, למעט עלייה בהערכות חיוביות בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית וירידה בהערכות חיוביות בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית. מעניין לראות כי שיעור המורים המדווחים כי הם משתפים את הסטודנט בתהליך תכנון השיעור גבוה משמעותית משיעור הסטודנטים המדווחים על שיתוף מסוג זה (בעיקר בקרב נשאלים מבתי ספר דוברי עברית).

בעקבות ממצאי המחקר שנערך בתשע"ו, אשר הצביעו על תהליך הערכת הסטודנט כתהליך שאינו ברור ומובנה מספיק לכל הצדדים, נבדקו שוב עמדותיהם של סטודנטים ושל מורים בנוגע לגורמים שמעריכים את הסטודנטים. בלוחות 11-12 מוצגות עמדותיהם.

לוח 11- הערכת סטודנטים: הגורם המעריך את הסטודנט - לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	163	182	326	N
7%	5%	12%	9%	רק המדריך הפדגוגי
18%	9%	13%	13%	רק המורה המכשיר
42%	38%	43%	56%	גם המדריך הפדגוגי וגם המורה המכשיר - כל אחד בנפרד
33%	48%	32%	23%	המדריך הפדגוגי והמורה המכשיר במשותף

לוח 12- הערכת סטודנטים: הגורם המעריך את הסטודנט - לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	137	196	217	N
7%	4%	6%	8%	רק המדריך הפדגוגי
9%	3%	11%	11%	רק המורה המכשיר
36%	45%	48%	48%	גם המדריך הפדגוגי וגם המורה המכשיר - כל אחד בנפרד
47%	48%	36%	34%	המדריך הפדגוגי והמורה המכשיר במשותף

ניכרת עלייה קלה מתשע"ו בדיווחי סטודנטים ומורים בבתי ספר דוברי ערבית שמדווחים על תפקידו של המורה המכשיר כמעריך בלעדי, ועלייה בדיווחים בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית על הערכות משותפות של המורה המכשיר והמדריך הפדגוגי בהשוואה לתשע"ו.

נוסף על זהותו של הגורם המעריך נבדק גם באיזו מידה הסטודנטים והמורים מכירים ומבינים את התהליך של הערכת הסטודנט. עמדותיהם מוצגות בלוחות 13-14:

לוח 13- הערכת הסטודנטים: מידת ההיכרות עם אמות המידה ומידת הבנתן -

לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
157	165	192	344	N
85%	84%	62%	56%	אני מכיר את הקריטריונים ואת התהליך של הערכת תפקוד הסטודנט בבית הספר
85%	90%	70%	61%	אני מבין את הקריטריונים ואת תהליך הערכת תפקוד הסטודנט שלי בבית הספר

לוח 14- הערכת הסטודנטים: מידת ההיכרות עם אמות המידה ומידת הבנתן -

לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
152	155	200	222	N
88%	89%	83%	74%	אני מכיר את הקריטריונים ואת התהליך של הערכת תפקוד הסטודנט בבית הספר
93%	94%	93%	80%	אני מבין את הקריטריונים ואת תהליך הערכת תפקוד הסטודנט שלי בבית הספר

באופן כללי, שיעור הסטודנטים המדווחים על היכרות והבנת הקריטריונים להערכתם נמוך משמעותית משיעור המורים המדווחים על היכרות כזו עם התהליך. עם זאת, ניכרת עלייה משמעותית בשיעור הסטודנטים והמורים בבתי ספר דוברי ערבית שמדווחים על היכרות והבנה של הקריטריונים לעומת תשע"ו. עדיין שיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית, המדווחים על היכרות עם תהליך ההערכה, גבוה יותר משיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית. שיעור הסטודנטים והמורים בבתי הספר היסודיים שדיווחו על הכרה והבנה של הקריטריונים גבוה משיעורם בחט"ב (ראו נספח 1).

סיכום פרק 1 - תפעול התוכנית בבית הספר

לסיכום, במחקר ההערכה שנעשה בתשע"ז נמצא כי רוב הסטודנטים מלמדים שלושה ימים בשבוע במסגרת התוכנית. בהשוואה לתשע"ו, נרשמה עלייה ניכרת בשיעור הסטודנטים המגיעים לשלושה ימים ולא ליומיים. בשונה מתשע"ו, לא דווח על סטודנטים המגיעים רק ליום אחד.

השיקול המרכזי והקובע בהקצאת כיתה לסטודנט בתשע"ז, הוא עדיין התאמה של תחום ההתמחות של הסטודנט לשיעור, בדומה לנתוני תשע"ו. שיקולים לוגיסטיים היוו מרכיב משמעותי בתשע"ז בהקצאת הכיתות בדומה לתשע"ו, אולם דפוסי תשובות המורים השתנה מבחינה מגזרית – מורים דוברי ערבית דיווחו על פחות שיקולים לוגיסטיים לעומת מורים דוברי עברית, אשר השיקולים הלוגיסטיים גברו אצלם בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו.

כמעט כל הסטודנטים מלמדים במסגרת התוכנית את תחום הדעת שהולם את תחום התמחותם בדומה לתשע"ו.

בבחינת התנאים הפיזיים בבתי הספר, ניכרת ירידה בין השנים תשע"ו לתשע"ז בשיעור המנהלים המדווחים על תנאים פיזיים מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה. לעומת זאת, שיעור הסטודנטים והמורים המדווחים על תהליך סדור של קליטת סטודנטים עלה מתשע"ו בעיקר בקרב דוברי ערבית.

בדומה לתשע"ו, נראה גם בתשע"ז כי קיים שיתוף פעולה הדוק בין הסטודנטים למורים. ישנן הערכות חיוביות יותר בקרב מורים מאשר בקרב סטודנטים בשאלת שיתוף הפעולה ביניהם ועלייה קלה בהערכות חיוביות בקרב מנהלים דוברי ערבית בהשוואה לתשע"ו. נושא התכנון המשותף של השיעורים נותר כנקודת חולשה יחסית.

ניכרת עלייה קלה מתשע"ו בדיווחי סטודנטים ומורים דוברי ערבית על תפקידו של המורה המכשיר כמעריך בלעדי ועלייה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית בהערכות משותפות של המורה המכשיר והמדריך הפדגוגי בהשוואה לתשע"ו.

בבחינת תהליך הערכת הסטודנט, ניכרת עלייה משמעותית לעומת תשע"ו בשיעור הסטודנטים והמורים דוברי העברית שמדווחים על היכרות והבנה של הקריטריונים. שיעור המורים שדיווחו על היכרות והבנה של הקריטריונים, גבוה משיעור הסטודנטים שדיווחו על נושאים אלו.

2. ליווי הסטודנט והכשרתו

על מנת ליישם את הידע התיאורטי שנרכש בין כתלי האקדמיה נדרש תהליך ליווי והכשרה של הסטודנט, אשר מהווה מרכיב משמעותי ביותר בהצלחת התוכנית. בלוחות הבאים מוצגים היבטים שונים בתהליך הליווי וההכשרה של הסטודנט. בלוחות 15-16 מוצגים דיווחי הסטודנטים על אודות תהליך ההכשרה שעברו.

לוח 15- הכשרת הסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
165	165	206	359	
77%	70%	32%	32%	האם קיבלת הכשרה לקראת השתתפותך בתוכנית בנושא של הוראה בצמד?

לוח 16- תפיסות בנוגע להכשרת הסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
165	166	211	363	
96%	95%	83%	85%	אני מרגיש שיש לי הכלים ללמד בעצמי כיתה שלמה כמורה בודד
90%	87%	75%	80%	אני מרגיש שיש לי הכלים ללמד בכיתה בצמד עם מורה נוסף

רק כשליש מהסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים כי קיבלו הכשרה לקראת השתתפותם בנושא הוראה בצמד לעומת כ-80% בקרב עמיתיהם בבתי ספר דוברי ערבית. מלוח 15 עולה מגמת עלייה בשיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית שמדווחים כי קיבלו הכשרה מסוג זה לקראת השתתפותם בתוכנית בהשוואה לתשע"ו, עלייה זו משמעותית מאוד בבתי הספר היסודיים (ראו נספח 1). שיעור הסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית שדיווחו על הכשרה כזו נותר נמוך בדומה לתשע"ו (כשליש).

שיעור גבוה של סטודנטים דיווחו שיש להם היכולת ללמד בעצמם כיתה שלמה. הערכות גבוהות יותר התקבלו בקרב סטודנטים המלמדים בבתי"ס דוברי ערבית בהשוואה לדיווחי עמיתיהם בבתי ספר דוברי עברית, בדומה לתשע"ו.

בהשוואה לתשע"ו, ישנה ירידה בשיעור הסטודנטים דוברי העברית המדווחים כי יש להם הכלים ללמד בכיתה בצמד, ירידה זו באה לידי ביטוי בחט"ב.

בלוחות 17-18 שלהלן מוצגת התדירות של פגישות העבודה בין הסטודנט למורה המכשיר, כפי שעלה מדיווחי סטודנטים ומורים.

לוח 17- תדירות פגישות העבודה בין הסטודנט למורה המכשיר (מאז תחילת השנה) – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
163	158	202	337	N
74%	85%	74%	80%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
17%	8%	10%	8%	בערך אחת לשבועיים
8%	4%	5%	7%	בערך אחת לחודש
2%	2%	10%	5%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

לוח 18- תדירות פגישות העבודה בין הסטודנט למורה המכשיר (מאז תחילת השנה) – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
157	152	216	233	N
85%	96%	88%	93%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
13%	3%	7%	4%	בערך אחת לשבועיים
1%	0%	4%	2%	בערך אחת לחודש
1%	1%	0%	1%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

רוב המורים והסטודנטים מדווחים על מפגשי עבודה שבועיים. אולם סטודנטים משני המגזרים מדווחים על ירידה בתדירות המפגשים השבועיים מתשע"ו. מגמה זו מודגמת

בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית ובעיקר בחט"ב (ראו נספח 1). בדומה לתשע"ו, חשוב לציין כי אחוז לא מבוטל בקרב סטודנטים (10%-15%) דיווחו על פגישות עם המורה המכשיר מאז תחילת השנה בתדירות של אחת לחודש ואף בתדירות נמוכה יותר.

בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית דווחה ירידה בתדירות המפגשים, בעיקר בחטיבות הביניים (ראו נספח 1).

בעקבות ההערכה שנערכה בתשע"ו, עלה כי תפקידו של המדריך הפדגוגי אינו מגובש דיו. בלוחות 19-20 מוצגים דיווחי הסטודנטים והמורים על נוכחותו של המדריך הפדגוגי בפגישות בין הסטודנטים למורים.

לוח 19- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נוכחות המדריך הפדגוגי -

לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
161	157	201	335	
13%	19%	1%	1%	בכל הפגישות
22%	22%	5%	3%	במרבית הפגישות
26%	24%	11%	8%	בכחצית מהפגישות
32%	18%	38%	45%	בחלק קטן מהפגישות
7%	17%	44%	43%	אף פעם לא

לוח 20- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נוכחות המדריך הפדגוגי -

לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
157	152	216	233	
6%	9%	1%	0%	בכל הפגישות
18%	28%	6%	6%	במרבית הפגישות
21%	22%	13%	6%	בכחצית מהפגישות
43%	31%	55%	50%	בחלק קטן מהפגישות
11%	9%	24%	37%	אף פעם לא

בדומה לתשע"ו, רוב הסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית (כ-80%) דיווחו על כך שהמדריך הפדגוגי לא השתתף בפגישות כלל או שנכח בחלק קטן מהן, ואף שבמגזר הערבי נרשמה השתתפות גבוהה יותר של המד"פ בפגישות של המורה והסטודנט, נרשמה ירידה בדיווחים בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו על נוכחות המדריך הפדגוגי בכל הפגישות או במרביתם בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית.

מעבר לתדירות המפגשים, נושא המפגשים והתוכן הנידון בהם מהווה מרכיב חשוב מאוד בתהליך הליווי וההכשרה של הסטודנט. בלוחות 21-22 מוצגים דיווחי הסטודנטים והמורים על אודות הנושאים השונים, שבהם עסקו במהלך פגישות העבודה ביניהם.

לוח 21- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נושאים - לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
161	157	198	331	N
85%	77%	53%	51%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
83%		54%		כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
82%	80%	70%	76%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
86%	79%	74%	75%	דרכי הוראה - למידה - הערכה
82%	84%	69%	71%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
83%	79%	67%	62%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
71%	69%	37%	44%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
83%	77%	72%	73%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
80%	78%	78%	79%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט

לוח 22- פגישות עבודה בין הסטודנט למורה המכשיר: נושאים – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
157	152	216	231	N
84%	86%	80%	76%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
87%		81%		כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
91%	86%	89%	87%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
90%	89%	88%	90%	דרכי הוראה – למידה – הערכה
86%	86%	86%	86%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
75%	80%	83%	83%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
63%	60%	56%	55%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
92%	88%	90%	88%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
95%	93%	93%	91%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט

באופן יחסי, מפגשי הסטודנט והמורה המכשיר עוסקים יותר בקישור בין התיאוריה לפרקטיקה ופחות בבעיות משמעת והתנהגות. במילים אחרות נראה כי המפגשים בין המורים והסטודנטים הם מפגשים המתמקדים בעיקר בקידום הפדגוגיה ופחות בנושאים שוטפים (כגון בעיות משמעת). לא נצפו הבדלים משמעותיים ועקביים בין השנים בעיסוק בנושאים השונים.

מעבר לפגישות העבודה בין הסטודנט למורה המכשיר, בלוחות 23-25 מוצגת תמונה של מעורבות המדריך הפדגוגי בתהליך הכשרת הסטודנט באמצעות תיאור של תדירות הפגישות בין הסטודנט למדריך הפדגוגי, נוכחותו של המורה המכשיר בפגישות אלו ונושאי הפגישות.

לוח 23- תדירות פגישות העבודה בין הסטודנט למדריך הפדגוגי – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	158	198	334	
42%	68%	44%	39%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
31%	17%	15%	23%	בערך אחת לשבועיים
23%	10%	23%	23%	בערך אחת לחודש
4%	4%	18%	15%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

לוח 24- פגישות עבודה בין הסטודנט למדריך הפדגוגי: נוכחות המורה המכשיר – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	158	198	331	
12%	20%	5%	5%	בכל הפגישות
16%	23%	6%	7%	במרבית הפגישות
34%	18%	11%	11%	בכמחצית מהפגישות
30%	27%	32%	34%	בחלק קטן מהפגישות
8%	12%	45%	43%	אף פעם לא

באופן כללי, תדירות המפגשים של הסטודנטים והמד"פ ירדה מעט בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו, אולם נרשמו מגמות הפוכות בין המגזרים. תדירות המפגשים עלתה מעט בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית, ואילו בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית דווחה ירידה בתדירות. ירידה זו באה לידי ביטוי בעיקר בחטיבות הביניים (ראו נספח 1). בדומה לתשע"ו, רוב הסטודנטים (60%) דיווחו על כך שהמורה המכשיר לא השתתף כלל בפגישות או שנכח בחלק קטן מהן, ונרשמה ירידה בדיווחים על נוכחות המורה המכשיר בפגישות בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית.

לוח 25- פגישות עבודה בין הסטודנט למדריך הפדגוגי: נושאים – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
158	157	191	329	
86%	84%	70%	73%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
84%		70%		כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
90%	81%	60%	57%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
85%	90%	77%	77%	דרכי הוראה – למידה – הערכה
82%	77%	53%	53%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
84%	80%	60%	54%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
74%	73%	43%	44%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
84%	86%	77%	81%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
82%	87%	82%	83%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט
82%	74%	58%	55%	סוגיות הקשורות ללימודיך במוסד האקדמי (קורסים, חובות, התאמות וכו')

מלוח 25 עולה כי הנושאים השכיחים ביותר שעלו בפגישות בין הסטודנט למדריך הפדגוגי, בדומה לתשע"ו, היו: הערכת עבודתו של הסטודנט, התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט ודרכי הוראה-למידה-הערכה. נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים, סוגיות הקשורות ללימודי הסטודנט במוסד האקדמי, ענייני משמעת ומתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות – כל אלה עולים בתדירות נמוכה יותר בפגישות, בעיקר בבתי ספר דוברי עברית.

סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית מדווחים יותר בתשע"ז בהשוואה לדיווחיהם בתשע"ו על תהליך מעבר משותף על נושאים בתחום הדעת ועל סוגיות הקשורות ללימודים במוסד האקדמי. מדיווחי סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית בתשע"ז ניכרת עלייה בעיסוק במתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות במהלך פגישותיהם עם המדריך הפדגוגי.

כדי לקבל תמונת מצב מקיפה יותר של תהליך הליווי וההכשרה של הסטודנט, נוספו מספר שאלות בנושא במחקר שנערך השנה. בלוח 26 תיבחן התאמת תחום ההתמחות של המד"פ לתחום ההתמחות של הסטודנט ומלוחות 27-28 ניתן יהיה להתרשם מדיווחי סטודנטים ומנהלים מהו הגורם בעל ההשפעה המשמעותית ביותר על תהליך הכשרת הסטודנט.

לוח 26- התאמת תחום ההתמחות של המד"פ לתחום ההתמחות של הסטודנט-

לפי דיווחי סטודנטים*

דיווחי סטודנטים		N
בתי"ס דוברי ערבית	בתי"ס דוברי עברית	
תשע"ז	תשע"ז	
161	189	
86%	67%	תחום הדעת שבו מתמחה המדריך הפדגוגי זהה לתחום ההתמחות שלי
84%	81%	הגילאים שבהם מתמחה המדריך הפדגוגי זהים לגילאים שבהם אני מתמחה

*שאלות אלו לא נשאלו בתשע"ו

מלוח 26 עולה כי ברוב המקרים ישנה התאמה בין תחום הדעת ובין הגילאים בהם מתמחה המד"פ להתמחות הסטודנט. סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו על התאמה נמוכה יותר בהשוואה לסטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית בעיקר בבתי הספר היסודיים (ראו נספח 1).

גורמים שונים מעורבים בתהליך ההכשרה של סטודנט להוראה, וכל אחד תורם את חלקו. בלוחות 27-28 התבקשו סטודנטים ומנהלים להעריך מי מבין הגורמים הבאים הוא הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר על ההכשרה שלהם להוראה.

לוח 27- הערכת הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר על הכשרת הסטודנט- לפי

דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים		
בתי"ס דוברי ערבית	בתי"ס דוברי עברית	
תשע"ז	תשע"ז	
158	205	N
2%	1%	מנהל בית הספר
61%	67%	המורה המכשיר
33%	28%	המדריך הפדגוגי
3%	3%	המקשר הבית ספרי
2%	1%	המתאם מטעם המכללה/אקדמיה

לוח 28- הערכת הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר על הכשרת הסטודנט- לפי

דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים		
בתי"ס דוברי ערבית	בתי"ס דוברי עברית	
תשע"ז	תשע"ז	
33	76	N
	1%	מנהל בית הספר
76%	86%	המורה המכשיר
9%	7%	המדריך הפדגוגי
9%	5%	המקשר הבית ספרי
6%	1%	המתאם מטעם המכללה/אקדמיה

מן הממצאים עולה כי רוב המנהלים (כ-80%) משני המגזרים דיווחו כי המורה המכשיר הוא הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר על ההכשרה של הסטודנט. גם מרבית הסטודנטים סברו שהמורה המכשיר הוא הגורם המשפיע ביותר (אם כי באחוזים נמוכים יותר מהמנהלים: כ-65%). כ-30% מהסטודנטים דיווחו כי המדריך הפדגוגי הוא הגורם המשפיע ביותר על הכשרתם.

באופן כללי, ניכרת בתשע"ז מגמת עלייה בשיעור הסטודנטים דוברי הערבית שמדווחים כי קיבלו הכשרה לקראת השתתפותם בתוכנית בהשוואה לתשע"ו (70% בתשע"ו, 77% בתשע"ז). שיעור הסטודנטים דוברי העברית שדיווחו על הכשרה כזו נותר נמוך בדומה לתשע"ו (כשליש). במקביל, שיעור גבוה של סטודנטים דיווחו שיש להם היכולת ללמד בעצמם כיתה שלמה (כ-85% בבתי ספר דוברי עברית וכ-95% בבתי ספר דוברי ערבית), בדומה לתמונת המצב בתשע"ו. לעומת זאת, בהשוואה לתשע"ו, ישנה ירידה בשיעור הסטודנטים דוברי העברית המדווחים כי יש להם הכלים ללמד בכיתה בצמד (80% בתשע"ו 75% בתשע"ז).

פגישות עבודה סטודנטים-מורים: מדיווחי סטודנטים ומורים ניכרת ירידה בתדירות המפגשים השבועיים עם הסטודנט ועלייה במפגשים הנערכים אחת לשבועיים. בדומה לתשע"ו, חשוב לציין כי אחוז לא מבוטל בקרב סטודנטים (10%-15%) דיווחו כי מאז תחילת השנה קיימו פגישות עם המורה המכשיר בתדירות של אחת לחודש או אף בתדירות נמוכה יותר. תדירות המפגשים עלתה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית, ואילו בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית דווחה ירידה בתדירות. בדומה לתשע"ו, רוב הסטודנטים דוברי העברית (כ-80%) דיווחו על כך שהמורה המכשיר לא השתתף כלל בפגישות או שנכח בחלק קטן מהן, ובקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית נרשמה ירידה בדיווחים על נוכחות המורה המכשיר בכל הפגישות או במרביתם. בדומה לתשע"ו, מפגשי הסטודנט והמורה המכשיר עוסקים יותר בקישור בין התיאוריה לפרקטיקה ופחות בבעיות משמעת והתנהגות. לא נצפו הבדלים משמעותיים ועקביים בין השנים בעיסוק בנושאים השונים.

פגישות עבודה סטודנטים-מדריכים פדגוגיים: תדירות המפגשים ירדה מעט בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו, אולם נרשמו מגמות הפוכות בין המגזרים (עלייה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית וירידה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית). בדומה לתשע"ו, רוב הסטודנטים (60%) דיווחו על כך שהמורה המכשיר לא השתתף כלל בפגישות או שנכח בחלק קטן מהן, ונרשמה ירידה בדיווחים על נוכחות המורה המכשיר בפגישות בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית. הנושאים השכיחים ביותר שעלו בפגישות בין הסטודנט למדריך הפדגוגי, בדומה לתשע"ו היו: הערכת עבודתו של הסטודנט, התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט ודרכי הוראה-למידה-הערכה. נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים, סוגיות הקשורות ללימודי הסטודנט במוסד האקדמי, ענייני משמעת ומתן מענה לתלמידים בעלי יכולת דיפרנציאלית – כל אלה עולים בתדירות נמוכה יותר בפגישות, בעיקר בבתי ספר דוברי עברית.

נרשמה התאמה בין תחום הדעת והגילאים שבהם מתמחה המד"פ ובין התמחותו של הסטודנט ברוב המקרים. רוב המנהלים (כ-80%) משני המגזרים דיווחו כי המורה המכשיר הוא הגורם בעל ההשפעה הרבה ביותר על ההכשרה של הסטודנט להוראה, ואילו סטודנטים העריכו את השפעתו במידה פחותה מהערכת המנהלים (כ-65%), וכ-30% מהסטודנטים דיווחו כי המדריך הפדגוגי הוא הגורם המשפיע ביותר.

3. ליווי המורה והכשרתו

אחת ממטרות התוכנית הייתה פיתוח מסלול קריירה נוסף למורים בתור מורים מכשירים. מהמחקר שנערך בתשע"ו נראה כי מטרה זו עדיין רחוקה מהגשמה, במחקר הנוכחי נעשה ניסיון לבחון נקודה זו לאחר שנה מתחילת הפעלתה של התוכנית. בסעיף הבא יוצגו עמדות המורים כלפי ההכשרה שהם מקבלים לקראת תפקידם כמורה מכשיר לסטודנט.

בלוחות 29-31 שלהלן מוצג תהליך הכשרתם של המורים לתפקיד זה, על פי דיווחיהם:

לוח 29- הכשרת המורה המכשיר - לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו*	תשע"ז	תשע"ו*	
160		215		
87%		83%		האם עברת הכשרה לקראת השתתפותך בתוכנית אקדמיה כיתה כמורה מכשיר?

*ניסוח התשובות לשאלה היה שונה בתשע"ו ועל כן מוצגים רק נתוני תשע"ז.

שיעור המורים שדיווחו כי עברו הכשרה השנה או בשנה שעברה הוא גבוה בשני מגזרי השפה. שיעור המורים בחט"ב (81%) אשר עברו דיווחו על הכשרה נמוך מעט בהשוואה למורים בבתי הספר היסודיים (89%) (ראו נספח 1).

לוח 30- הכשרת המורה המכשיר: נושאי ההכשרה – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
142	126	179	146	N
72%	65%	45%	49%	הדרכת הסטודנט בהוראה פרונטלית
73%	66%	38%	42%	הדרכת הסטודנט בבניית מערכי שיעור בהתבסס על תוכנית הלימודים
77%	78%	51%	49%	הדרכת הסטודנט בהתאמת משאבים ותהליכי הוראה למאפייני תחום הדעת ולמאפייני התלמידים
74%	68%	45%	43%	הדרכת הסטודנט בהיכרות עם תוכנית הלימודים בתחום הדעת
72%	69%	50%	48%	הדרכת הסטודנט בהוראה דיפרנציאלית
71%	73%	51%	52%	הדרכת הסטודנט בהתמודדות עם סוגיות של משמעת והתנהגות
85%	86%	80%	84%	תמיכה וליווי אישיים של הסטודנט
83%	77%	69%	67%	הוראה בצמד בכיתה

בדומה לתשע"ו, רוב המורים דיווחו על תמיכה וליווי אישיים של הסטודנט ועל הוראה בצמד בנושאים מרכזיים במסגרת ההכשרה, לעומת הדרכת הסטודנט בבניית מערכי שיעור, בהוראה פרונטלית ובהיכרות עם תוכנית הלימודים בתחום הדעת, אשר דווחו בנושאים בהכשרה על ידי כמחצית מהמורים בלבד. עלייה משמעותית בקרב מורים בבתי ספר יסודיים דוברי עברית נרשמה בדיווח על הוראה בצמד בנושא מרכזי (80% בתשע"ז לעומת כ-70% בתשע"ו) (ראו נספח 1).

לוח 31- עמדות כלפי הכשרת המורה המכשיר - לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
144	126	176	145	N
93%	90%	75%	83%	אני מרגיש שבעקבות ההכשרה אני מסוגל להדריך סטודנט
89%	92%	70%	68%	אני מיישם בכיתה פרקטיקות הוראה בצמד שלמדתי בהכשרה
93%	94%	94%	94%	אני מרגיש שיש לי הכלים להכשיר סטודנט להוראה בכיתה

בדומה לתשע"ו, הרוב המוחלט של המורים (כ-95%), ללא הבחנה בין המגזרים, מרגישים שיש להם הכלים להכשיר סטודנט להוראה בכיתה. נרשמה ירידה בשיעור המורים דוברי העברית שדיווחו על מסוגלות להדריך סטודנטים בעקבות ההכשרה (מ-83% בתשע"ו ל-75% בתשע"ז). ירידה זו באה לידי ביטוי בעיקר בחט"ב (ראו נספח 1). בדומה לתשע"ו, שיעור לא גבוה (בהשוואה להיגדים האחרים) של מורים דוברי עברית ציין כי הוא מיישם פרקטיקות הוראה בצמד שלמד בהכשרה. יישום פרקטיקות הוראה בצמד מדווח בשיעור גבוה יותר בבתי ספר יסודיים, בעיקר על ידי מורים דוברי עברית (ראו נספח 1).

היבט נוסף של יחסי העבודה במסגרת התוכנית מציג את מערכת היחסים בין המורים המכשירים למדריכים הפדגוגיים. במחקר שנערך בתשע"ו התקבלה תמונת מצב שלפיה מעורבותו של המדריך הפדגוגי בתהליך אינה מספיק ברורה ומובנית. לאור זאת, נשאלו גם השנה מורים מכשירים על פגישות העבודה בינם ובין המדריך הפדגוגי - תדירותן, נוכחות הסטודנט בהן והנושאים שנדונו בפגישות. בלוחות 32-34 מוצגים נושאים אלו.

לוח 32- תדירות פגישות העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי - לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
140	147	190	190	N
24%	40%	10%	7%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
35%	23%	7%	17%	בערך אחת לשבועיים
19%	26%	33%	41%	בערך אחת לחודש
23%	11%	50%	35%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

לוח 33- פגישות העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי: נוכחות הסטודנט - לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
140	147	190	190	N
21%	30%	21%	22%	בכל הפגישות
24%	33%	27%	20%	במרבית הפגישות
23%	19%	14%	13%	בכמחצית מהפגישות
29%	15%	27%	28%	בחלק קטן מהפגישות
4%	3%	12%	18%	אף פעם לא

מלוחות 32-33 עולה כי נרשמה בין תשע"ו לתשע"ז ירידה בתדירות מפגשי העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי (בעיקר בקרב מורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית). לעומת זאת, בבתי ספר דוברי ערבית נרשמה עלייה בנוכחות הסטודנט במפגשים בין המורים למדריכים הפדגוגיים.

לוח 34- פגישות העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי: נושאים - לפי

דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
135	147	177	184	
81%	79%	52%	56%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
74%		45%		כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
78%	71%	58%	50%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
79%	76%	67%	63%	דרכי הוראה - למידה - הערכה
63%	56%	41%	43%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
66%	59%	45%	48%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
56%	55%	44%	41%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
74%	68%	60%	64%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
87%	91%	88%	85%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט

בין השנים ניכרת עלייה בדיווחי המורים בשני מגזרי השפה על מעבר משותף עם המד"פת על נושאים בתחום הדעת (בולט יותר בבתי ספר דוברי ערבית).

ליווי והכשרה של המורים - שיעור המורים שדיווחו כי עברו הכשרה השנה או בשנה שעברה הוא גבוה בשני מגזרי השפה. בדומה לתשע"ו, רוב המורים דיווחו על תמיכה וליווי אישיים של הסטודנט ועל הוראה בצמד בנושאים מרכזיים במסגרת ההכשרה, לעומת תחומים של הדרכת הסטודנט בבניית מערכי שיעור, בהוראה פרונטלית ובהיכרות עם תוכנית הלימודים בתחום הדעת, אשר דווחו בנושאים בהכשרה על ידי כמחצית מהמורים בלבד. בדומה לתשע"ו, הרוב המוחלט של המורים (כ-95%), ללא הבחנה בין המגזרים, מרגישים שיש להם הכלים להכשיר סטודנט להוראה בכיתה. נרשמה ירידה בשיעור המורים דוברי העברית שדיווחו על מסוגלות להדריך סטודנטים בעקבות ההכשרה (מ-83% בתשע"ו ל-75% בתשע"ז). בדומה לתשע"ו, שיעור לא גבוה (בהשוואה להיגדים האחרים) של מורים דוברי עברית ציין כי הוא מיישם פרקטיקות הוראה בצמד שלמד בהכשרה.

מפגשי מורים מכשירים - מדריכים פדגוגיים - ניכרת ירידה בהשוואה לתשע"ו, בעיקר בקרב מורים דוברי עברית, בתדירות מפגשי העבודה בין המורה המכשיר למדריך הפדגוגי. בדומה לתשע"ו, רוב המורים דיווחו על תמיכה וליווי אישיים שניתנו לסטודנט ועל הוראה בצמד בנושאים מרכזיים במסגרת ההכשרה, וזאת לעומת הדרכת הסטודנט בבניית מערכי שיעור, בהוראה פרונטלית ובהיכרות עם תוכנית הלימודים בתחום הדעת, אשר דווחו בנושאים בהכשרה על ידי כמחצית מהמורים בלבד. נרשמה בתשע"ז עלייה משמעותית בקרב מורים דוברי עברית בבתי ספר יסודיים בדיווח על הוראה בצמד בנושא מרכזי (80% בתשע"ז לעומת כ-70% בתשע"ו).

4. השתלבות הסטודנט בבית הספר

אחד הנושאים המרכזיים במסגרת התוכנית "אקדמיה כיתה" עוסק בהרחבת ההתנסות הקלינית של הסטודנטים כדי שיוכלו לחוות את תרבות בית הספר ולהיות שותפים לה. בסעיף זה נבחנה מידת ההשתלבות של הסטודנט בבית הספר שבו התנסה, על פי דיווחי הסטודנטים עצמם ודיווחי המורים המכשירים. השתלבות הסטודנט נבחנה מהיבטים שונים, המוצגים להלן בלוחות 35-36.

לוח 35- השתלבות הסטודנט בבית הספר – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
165	166	211	361	N
85%	83%	53%	62%	אני מרגיש חלק אינטגרלי מצוות בית הספר
68%	63%	28%	31%	אני משתתף בישיבות צוות של כלל צוות בית הספר
68%	66%	30%	35%	אני משתתף בישיבות צוות לפי נושאים – למשל של תחום הדעת, של השכבה וכד'
75%	63%	54%	60%	אני משתתף בטקסים ובטיולים בית ספריים
86%	77%	76%	58%	אני משתתף בפרויקטים שונים במסגרת בית הספר, למשל: הקמת פינה בנושא כלשהו, תכנון וקידום הפסקה פעילה וכד'
78%	76%	58%	49%	אני יוזם מעורבות בפרויקטים שונים בבית הספר
77%	71%	50%	49%	מדד מסכם השתלבות הסטודנט בבית הספר

לוח 36- השתלבות הסטודנט בבית הספר – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
160	156	214	233	N
84%	92%	72%	69%	אני מרגיש שהסטודנט הוא חלק אינטגרלי מצוות בית הספר
48%	43%	26%	33%	הסטודנט משתתף בישיבות צוות של כלל צוות בית הספר
68%	59%	43%	40%	הסטודנט משתתף בישיבות צוות לפי נושאים – למשל של תחום הדעת, של השכבה וכד'
68%	64%	53%	53%	הסטודנט משתתף בטקסים ובטיולים בית ספריים
77%	73%	55%	54%	הסטודנט משתתף בפרויקטים שונים במסגרת בית הספר, למשל: הקמת פינה בנושא כלשהו, תכנון וקידום הפסקה פעילה וכד'
69%	72%	46%	49%	הסטודנט יחם מעורבות בפרויקטים שונים בבית הספר
69%	67%	49%	50%	מדד מסכם השתלבות הסטודנט בבית הספר

באופן כללי, תחושת ההשתלבות, כפי שהיא באה לידי ביטוי בעמדותיהם של סטודנטים, חיובית בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית ובינונית בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי עברית ויציבה יחסית על פני השנים.

מלוחות 35-36 עולים הבדלים בין שני המגזרים בדפוסי תשובותיהם: בקרב סטודנטים ומורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית נראית ירידה בחלק מהפרמטרים (ירידה בולטת בעיקר בתחושה של הסטודנט שהוא מהווה חלק אינטגרלי מהצוות) ועלייה בפרמטרים אחרים (בעיקר בכל הקשור לייזום ולהשתתפות בפרויקטים שונים). בקרב סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי ערבית ניכרת עלייה בחלק ניכר מהפרמטרים.

באופן כללי, תחושת ההשתלבות של הסטודנטים, על פי דיווחי המורים, נשארה דומה על פני השנים. בדומה לדיווחי הסטודנטים גם בדיווחי המורים ניכר שיפור בתחושת ההשתלבות בקרב מורים דוברי עברית בחטיבות הביניים (ראו נספח 1).

השתלבות הסטודנט נבדקה בשישה היבטים/היגדים שונים (ראה לעיל לוחות 35-36). בלוח 37 שלהלן מוצגים שיעורי המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד"

בהיבט אחד או שניים ובשלושה עד ארבעה היבטים, ושיעורי הסטודנטים שהשיבו "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד" על חמישה היגדים הבוחנים השתלבות או על כולם.

לוח 37- השתלבות הסטודנט בבית הספר: שיעורי המדווחים על השתלבות במספר היבטים – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
165	166	212	362	N
15%	22%	49%	44%	השתלבות באחד או בשני היבטים
27%	22%	30%	27%	השתלבות בשלושה-ארבעה היבטים
58%	56%	22%	29%	השתלבות בחמישה או שישה היבטים

מהלוח ניתן להבחין במגמת ירידה בהשתלבות בקרב סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית (ירידה ברמת ההשתלבות הגבוהה, השתלבות בחמישה או שישה היבטים – מ-29% ל-22%), ואילו בקרב סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי ערבית חלה עלייה מסוימת בהיבטים השונים של ההשתלבות (עלייה בהשתלבות בשלושה-ארבעה היבטים מ-22% ל-27%).

השתלבות הסטודנטים בבתי הספר נבחנה גם מנקודת מבטם של המנהלים, כמוצג להלן בלוח 38:

לוח 38- השתלבות הסטודנט בבית הספר – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	80	54	N
85%	82%	78%	80%	אני מרגיש שהסטודנטים הם חלק אינטגרלי מצוות בית הספר שלי
91%	56%	68%	44%	הסטודנטים משתתפים בישיבות צוות של כלל צוות בית הספר
91%	88%	70%	76%	הסטודנטים משתתפים באירועים או בטקסים בית ספריים
71%	82%	54%	67%	הסטודנטים משתתפים בפרויקטים שונים במסגרת בית הספר, למשל: הקמת פינה בנושא כלשהו, תכנון וקידום הפסקה פעילה וכד'
56%	76%	34%	52%	הסטודנטים יוזמים מעורבות בפרויקטים שונים בבית הספר (למראיין: כגון הדוגמאות בשאלה הקודמת)
79%	77%	61%	64%	מדד מסכם השתלבות הסטודנט בבית הספר

מלוח 38 עולה תמונה אופטימית יותר של מידת השתלבות הסטודנט בהשוואה לדיווחי סטודנטים ומורים. כ-80% ממנהלים בבתי ספר דוברי ערבית סבורים כי הסטודנט משתלב היטב, ואילו כ-60% ממנהלים בבתי ספר דוברי עברית סבורים כך, לעומת כ-50% בקרב מורים וסטודנטים בבתי ספר דוברי עברית וכ-70% בקרב עמיתיהם דוברי הערבית, ללא הבדלים משמעותיים בין השנים. בשני המגזרים חלה עלייה ניכרת בתשע"ז בדיווחי מנהלים על אודות השתתפות הסטודנטים בישיבות צוות של בית הספר, אולם עדיין דיווחי מנהלים בבתי ספר דוברי ערבית גבוהים לאין שיעור. ירידות נרשמו בתחומים של השתתפות, יוזמה ומעורבות הסטודנט בפרויקטים שונים בשני המגזרים, שוב כאשר דיווחי מנהלים בבתי ספר דוברי ערבית גבוהים משמעותית מדיווחי עמיתיהם בבתי ספר דוברי עברית.

סיכום פרק 4 - השתלבות הסטודנט בבית הספר

באופן כללי, תחושת ההשתלבות של הסטודנטים, לפי דיווחי סטודנטים, מורים ומנהלים, נשארה דומה על פני השנים. מן הממצאים עולים הבדלים בין שני המגזרים בדפוסי תשובותיהם: בקרב סטודנטים ומורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית רואים ירידה בחלק מהפרמטרים (ירידה בולטת בעיקר בתחושה של הסטודנט שהוא מהווה חלק אינטגרלי מהצוות) ועלייה בפרמטרים אחרים (בעיקר בכל הקשור לייזום ולהשתתפות בפרויקטים שונים). בקרב סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי ערבית ניכרת עלייה בחלק ניכר מהפרמטרים. דיווחי מנהלים מציגים תמונה חיובית יותר של מידת השתלבות הסטודנט בהשוואה לדיווחי סטודנטים ומורים. בשני המגזרים חלה עלייה ניכרת בתשע"ז בדיווחי מנהלים על אודות השתתפות הסטודנטים בישיבות צוות של בית הספר, אולם נרשמו ירידות בתחומים של השתתפות, יוזמה ומעורבות הסטודנט בפרויקטים שונים בשני המגזרים.

5. מקצועיות הסטודנט ועמדות התלמידים כלפיו

בהערכה זו נבדקו תפיסותיהם של הגורמים השונים בעניין תפקוד הסטודנט ורמתו המקצועית. בלוחות 39-40 מוצגות הערכותיהם העצמיות של הסטודנטים והערכות המורים בנוגע אליהם:

לוח 39- הרמה המקצועית של הסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				-
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
164	166	211	362	N
87%	88%	90%	86%	אני מרגיש שאני בקיא בתחום הדעת: מכיר את המושגים החשובים, התיאוריות המרכזיות וכד'
90%	94%	89%	88%	אני מרגיש שאני יודע כיצד ללמד תלמידים את תחום הדעת
88%	92%	79%	75%	אני מכיר היטב את תוכנית הלימודים בתחום הדעת
88%	83%	71%	72%	אני מעודכן בחידושים והתפתחויות בתחום הדעת: קורא מאמרים וכד'
97%	96%	96%	96%	אני מרגיש שאני מסוגל להוביל שיעור
90%	90%	85%	84%	מדד מסכם: רמה מקצועית של הסטודנט

לוח 40- הרמה המקצועית של הסטודנט – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
158	155	214	230	
78%	81%	77%	77%	אני מרגיש שהסטודנט בקיא בתחום הדעת: מכיר את המושגים החשובים, התיאוריות המרכזיות וכד'
76%	85%	74%	70%	אני מרגיש שהסטודנט יודע כיצד ללמד תלמידים את תחום הדעת
66%	77%	69%	64%	הסטודנט מכיר היטב את תוכנית הלימודים בתחום הדעת
66%	67%	73%	65%	הסטודנט מעודכן בחידושים והתפתחויות בתחום הדעת: קורא מאמרים וכד'
84%	88%	89%	81%	אני מרגיש שהסטודנט מסוגל להוביל שיעור
74%	80%	76%	71%	מדד מסכם: רמה מקצועית של הסטודנט

באופן כללי, לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין השנים בהערכות הסטודנטים את רמתם המקצועית, כפי שעולה מלוח 39. ניכרת ירידה בהערכות הסטודנטים את יכולתם ללמד את תחום הדעת בחטיבות הביניים, ועלייה בהערכת סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית בבתי ספר יסודיים את רמת העדכון שלהם בחידושים ובהתפתחויות בתחום הדעת (ראו נספח 1).

בקרב מורים דוברי עברית נרשמה מגמת עלייה בהערכות חיוביות של רמתו המקצועית של הסטודנט וירידה בהערכות חיוביות בקרב מורים דוברי ערבית. העלייה בהערכת מורים דוברי עברית באה לידי ביטוי בהערכתם את היכרות הסטודנט עם תחום הדעת, את רמת העדכון שלו בחידושים ובהתפתחויות בתחום הדעת (בעיקר בחט"ב, ראו נספח 1) ואת יכולתו להוביל שיעור. הירידה בהערכות מורים דוברי ערבית באה לידי ביטוי בהערכתם את יכולתם של הסטודנטים ללמד את תחום הדעת וברמת ההיכרות של הסטודנט עם תחום הדעת (בעיקר בבתי ספר יסודיים. ראו נספח).

כדי לקבל תמונת מצב מלאה יותר על רמתו ותפקודו של הסטודנט נבדקה גם נקודת המבט של התלמיד, והיא מוצגת להלן בלוח 41:

לוח 41- עמדות תלמידים כלפי הסטודנט

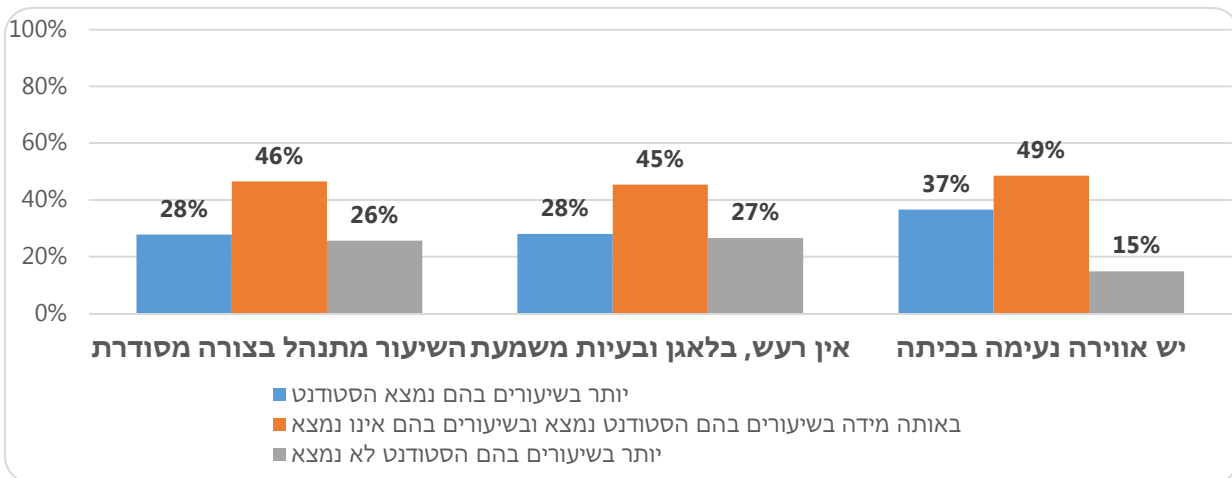
דיווחי תלמידים				N
דוברי ערבית		דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
3,713	4,339	5,007	3,831	
78%	76%	86%	85%	הסטודנט מכיר טוב את החומר הנלמד
73%	69%	66%	61%	התלמידים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד לסטודנט
80%	77%	75%	69%	הסטודנט מסביר באופן ברור את החומר

בדומה לתשע"ו, רוב התלמידים (כ-80%), ללא הבדל בין הגילאים השונים, העריכו שהסטודנט מכיר היטב את החומר הנלמד. בהשוואה לתשע"ו, נרשמה עלייה בהערכות חיוביות של תלמידים את עבודת הסטודנט, בעיקר בקרב תלמידים בבתי ספר יסודיים דוברי ערבית (ראו נספח 1). כמו כן נרשמה עלייה בהערכת יכולתו של הסטודנט להסביר באופן ברור את החומר, בייחוד בקרב תלמידים דוברי עברית בחטיבות הביניים (ראו נספח 1).

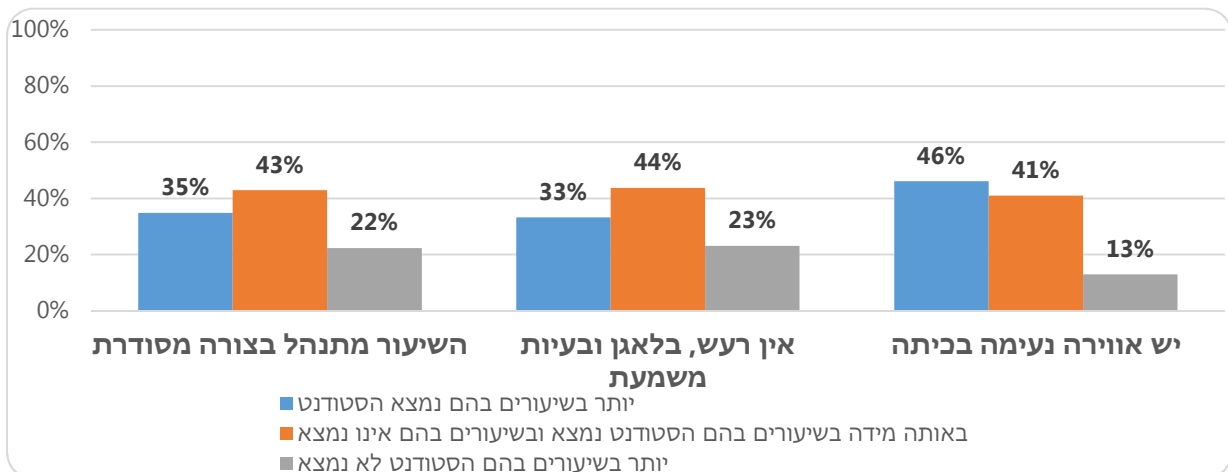
השוואה נוספת נערכה זו השנה השנייה בין המתרחש בשיעורים שהסטודנט מלמד בהם לבין המתרחש בשיעורים שאינו מלמד בהם, לפי דיווחי התלמידים. בתרשימים 1-2 שלהלן מוצגות עמדותיהם של תלמידים שהתבקשו לציין בעבור כל אחד מהנושאים הבאים אם הוא מתרחש יותר בשיעורים שהסטודנט נמצא בהם, מתרחש באותה מידה בשיעורים שהסטודנט נמצא בהם ובשיעורים שאינו נמצא בהם, או יותר בשיעורים שהסטודנט אינו נמצא בהם.

תרשים 1 - עמדות תלמידים כלפי הסטודנט: השוואה בין שיעורים שהוא נמצא בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם - בתי"ס דוברי עברית

תשע"ו

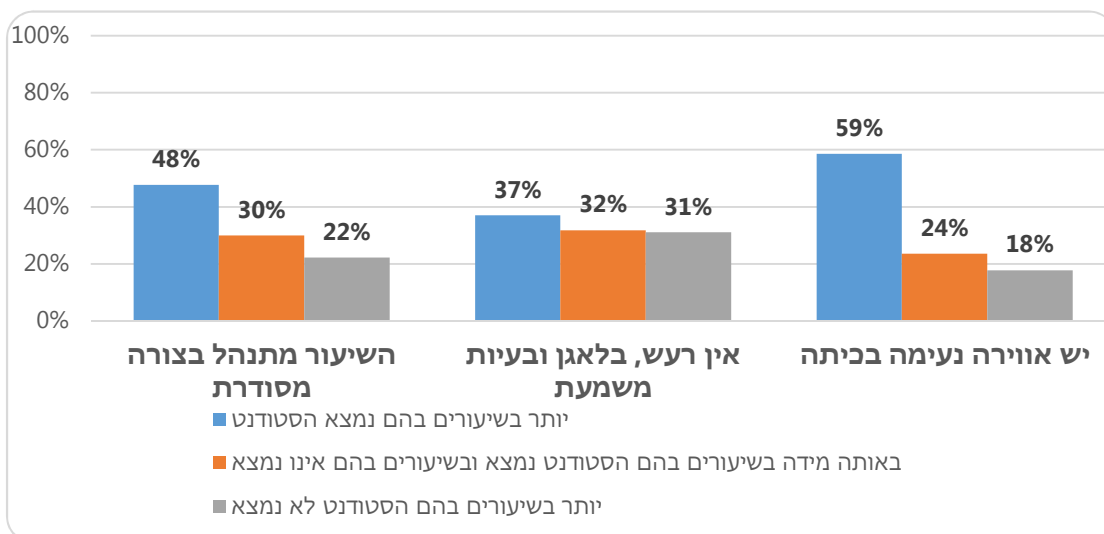
תשע"ז

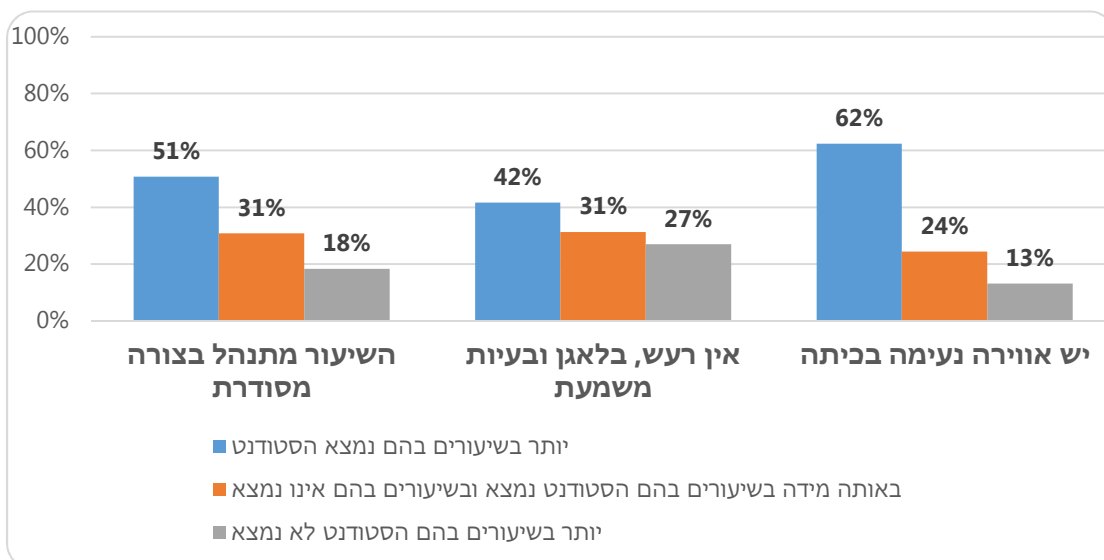
תרשים 2- עמדות תלמידים כלפי הסטודנט: השוואה בין שיעורים שהוא נמצא

בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם – בתי"ס דוברי ערבית

תשע"ו

תשע"ז

בדומה לתשע"ו, ותוך חיזוק המגמה, כל ההתפלגויות נוטות "לטובת" השיעורים שהסטודנט נמצא בהם, בייחוד בנוגע להיגד שעוסק באווירה נעימה בכיתה. ניכרת עלייה בשיעור התלמידים שמדווחים על אווירה נעימה בכיתה, והיא בולטת יותר בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא, בשני המגזרים. גם לגבי ההיגד שעוסק ברעש, 'בלאגן' ובעיות משמעת ניכר שיפור מתשע"ו, בעיקר בבתי ספר יסודיים (ראו נספח 1). עדיין קיים שיעור של כרבע מהתלמידים המדווחים כי הרעש וה'בלאגן' רווחים יותר דווקא בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא. בדומה לתשע"ו, הדיווחים בשלושת ההיגדים חיוביים יותר (לטובת נוכחות הסטודנט), בבתי הספר היסודיים בהשוואה לחטיבות הביניים. הפערים בהיבט זה

בין בתי הספר היסודיים לחט"ב גדלו במעט מתשע"ו. בקרב תלמידים דוברי ערבית נרשמו הערכות גבוהות יותר בשלושת ההיבטים, בהשוואה לתלמידים דוברי עברית בכל דרגות הגיל (ראו נספח 1).

סיכום פרק 5 - מקצועיות הסטודנט ועמדות התלמידים כלפי הסטודנט

באופן כללי, לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין השנים בהערכות הסטודנטים את רמת המקצועית שלהם. בקרב מורים דוברי עברית נרשמה מגמת עלייה בהערכות חיוביות של רמתו המקצועית של הסטודנט וירידה בהערכות חיוביות בקרב מורים דוברי ערבית. העלייה בהערכת מורים דוברי עברית באה לידי ביטוי בהערכתם את היכרות הסטודנט עם תחום הדעת, את רמת העדכון שלו בחידושים ובתפתחויות בתחום הדעת ואת יכולתו להוביל שיעור. הירידה בהערכות מורים דוברי ערבית באה לידי ביטוי בהערכתם את יכולתם של הסטודנטים ללמד את תחום הדעת וברמת ההיכרות של הסטודנט עם תחום הדעת.

בדומה לתשע"ו, רוב התלמידים (כ-80%), ללא הבדל בין הגילאים השונים, העריכו שהסטודנט מכיר היטב את החומר הנלמד. בהשוואה לתשע"ו, נרשמה עלייה בהערכות חיוביות של תלמידים את עבודת הסטודנט ועלייה בהערכתם את יכולתו של הסטודנט להסביר באופן ברור את החומר.

בהשוואה של הערכות התלמידים בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לשיעורים שאינו נמצא בהם, בדומה לתשע"ו ותוך חיזוק המגמה, כל ההתפלגויות נוטות "לטובת" השיעורים שבהם הסטודנט נמצא, במיוחד בנוגע להיגד שעוסק באווירה נעימה בכיתה. ישנה עלייה בשיעור התלמידים שמדווחים על אווירה נעימה בכיתה, היא ניכרת יותר בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא, בשני המגזרים. גם לגבי ההיגד שעוסק ברעש, בלאגן ובעיות משמעת ניכר שיפור לעומת תשע"ו. עדיין קיים שיעור של כרבע מהתלמידים המדווחים כי הרעש וה'בלאגן' רווחים יותר דווקא בשיעורים שהסטודנט נמצא בהם.

6. פרקטיקות הוראה בצמד

כפי שצוין בהקדמה, הוראה שיתופית, שמשמעה שיתוף פעולה בין שני מורים ויותר בתהליך ההוראה והערכת הלמידה, מהווה אחת מאבני היסוד של התוכנית "אקדמיה כיתה". להוראה שיתופית כשישה מודלים שונים, ואחד מהמודלים הללו הוא הוראה בצמד. במחקר שנערך בתשע"ו אפשר היה להבחין בניצנים של התנסות בשיטת ההוראה בצמד, והמחקר הנוכחי ינסה לבחון את התקדמות התהליך.

בסעיף זה ננסה לבחון את פרקטיקות ההוראה השונות הנהוגות במסגרת התוכנית, על פי עדויות הסטודנטים והמורים המכשירים.

בלוח 42 שלהלן מוצגות עמדותיהם של המורים המכשירים בנושא היכרותם עם הוראה בצמד וניסיונם הקודם בה:

לוח 42 - הוראה בצמד – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
דוברי ערבית		דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
158	153	213	230	N
71%	68%	65%	53%	אני מכיר מודלים שונים של הוראה בזוג
74%	67%	57%	58%	יש לי ניסיון בהוראה בצמד, עם מורה נוסף

לפי דיווחי המורים, ישנה עלייה ברמת היכרות של מורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית עם מודלים של הוראה בזוג בהשוואה לתשע"ו (65% בתשע"ז בהשוואה ל-53% בתשע"ו).

בעבור כל אחת מהפרקטיקות המוצגות להלן בלוחות 43-44, המיושמות בכיתה שבה מלמדים סטודנט לצד מורה, התבקשו סטודנטים ומורים לדווח מהו השיעור היחסי שפרקטיקה זו נוטלת מתוך סך זמן השיעור. בכיתה שבה

לוח 43- פרקטיקות הוראה נפוצות: שיעור המדווחים שהפרקטיקות מיושמות בחלק גדול מהשיעור, כמעט בכל או במשך כל השיעור – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
158	166	203	360	N
53%	62%	66%	58%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט צופה בו
77%	81%	78%	76%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר למי שצריך
82%	75%	60%	57%	הסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך
57%	61%	47%	41%	המורה מעביר שיעור לרוב הכיתה והסטודנט מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
73%	45%	31%	24%	הסטודנט מעביר שיעור לרוב הכיתה והמורה מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
65%	47%	28%	20%	הוראה בתחנות – הכיתה מחולקת לקבוצות כאשר כל קבוצה עוברת סבב בין תחנות אשר חלקן מאוישות על ידי המורה וחלקן ע"י הסטודנט
61%	47%	18%	17%	הוראה מקבילה – המורה והסטודנט מעבירים שיעור במקביל – כל אחד למחצית אחרת של הכיתה
68%	56%	30%	24%	המורה והסטודנט מעבירים יחד את השיעור לכל הכיתה ומקיימים ביניהם דיאלוג מול הכיתה

לוח 44- פרקטיקות הוראה נפוצות: שיעור המדווחים שהפרקטיקות מיושמות בחלק גדול מהשיעור, כמעט בכלו או במשך כל השיעור – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
דוברי ערבית		דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
152	154	208	228	N
52%	40%	61%	62%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט צופה בו
82%	78%	80%	79%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר למי שצריך
77%	58%	58%	56%	הסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך
65%	60%	55%	49%	המורה מעביר שיעור לרוב הכיתה והסטודנט מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
64%	42%	33%	39%	הסטודנט מעביר שיעור לרוב הכיתה והמורה מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
60%	51%	35%	43%	הוראה בתחנות – הכיתה מחולקת לקבוצות כאשר כל קבוצה עוברת סבב בין תחנות אשר חלקן מאוישות על ידי המורה וחלקן ע"י הסטודנט
47%	41%	27%	29%	הוראה מקבילה – המורה והסטודנט מעבירים שיעור במקביל – כל אחד למחצית אחרת של הכיתה
57%	47%	33%	33%	המורה והסטודנט מעבירים יחד את השיעור לכל הכיתה ומקיימים ביניהם דיאלוג מול הכיתה

מלוחות 43-44 עולה כי ניכרת עלייה בשימוש במודלים מתקדמים יותר של הוראה בצמד, וכן במודל שבו הסטודנט מלמד. פרקטיקות ההוראה הנפוצות ביותר בתשע"ז נותרו זהות לפרקטיקות הנפוצות ביותר בתשע"ו (המורה מעביר את השיעור והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר; הסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך). ניכרת עלייה בשכיחות פרקטיקות מתקדמות של הוראה בצמד, כגון הוראה בתחנות, הוראה מקבילה והוראה משותפת, בעיקר על ידי סטודנטים ומורים דוברי ערבית. פרקטיקת ההוראה שלפיה המורה מעביר את השיעור והסטודנט צופה בו דווחה כנפוצה ביותר בהפרש ניכר מכל יתר הפרקטיקות בקרב סטודנטים ומורים דוברי עברית בחטיבות העליונות (ראו נספח 1). השוואת מגמת השינוי בין תשע"ו לתשע"ז הנוגעת לשכיחות יישומן של פרקטיקות ההוראה הללומעלה כי בקרב סטודנטים משני מגזרי השפה ניכרת מגמה הפוכה: ירידה ביישום בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית (ירידה של 9% מתשע"ו) לעומת עלייה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי עברית (עלייה של 7% מתשע"ו).

מן הממצאים עולה כי ישנה עלייה ברמת ההיכרות של מורים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית עם מודלים של הוראה בזוג בהשוואה לתשע"ו (65% בתשע"ז בהשוואה ל-53% בתשע"ו). כמו כן, ניכרת עלייה במודלים מתקדמים יותר של הוראה בצמד וכן במודל שבו הסטודנט מלמד. פרקטיקות ההוראה הנפוצות ביותר בתשע"ז נותרו זהות לפרקטיקות הנפוצות ביותר בתשע"ו (המורה מעביר את השיעור והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר; הסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך). ניכרת עלייה בשכיחות התנהלויות כגון הוראה בתחנות, הוראה מקבילה והוראה משותפת, בעיקר בקרב סטודנטים ומורים דוברי ערבית.

7. תרומת התוכנית לסטודנט

אחת המטרות המרכזיות של התוכנית "אקדמיה כיתה" היא להגדיל את מוכנותם של המורים החדשים להיכנס לבתי הספר כמורים עצמאיים ולסייע להם במעבר מהמוסד האקדמי אל עבודת השטח. כוונת סיוע זה היא לצמצם את תופעת "הלם השנה הראשונה" ואת תופעת הנשירה של המורים החדשים ממקצוע ההוראה בשנים הראשונות שלהם במערכת. בסעיף זה תיבחן התרומה הנתפסת של התוכנית לסטודנט, על פי דיווחיהם של הסטודנטים עצמם ושל מורים מכשירים ומנהלים. בלוחות 45-47 מוצגת תרומת התוכנית לסטודנט בהיבטים שונים.

לוח 45- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
165	166	203	354	N
91%	96%	89%	92%	ההתנסות מסייעת לסטודנט להבין אם הוא מתאים למקצוע ההוראה
91%	92%	84%	89%	התוכנית "אקדמיה כיתה" עזרת לסטודנט להבין את המשמעות של להיות מורה
90%	91%	85%	86%	אני מרגיש שהתוכנית מכשירה את הסטודנט לתפקיד הוראה בצורה טובה יותר בהשוואה להכשרה בעבר
92%	94%	76%	81%	ההתנסות במסגרת התוכנית תורמת למוטיבציה ולתחושת הסיפוק של הסטודנט
91%	93%	83%	87%	מדד מסכם: תרומת התוכנית לסטודנט

לוח 46- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	156	212	228	
98%	99%	96%	98%	ההתנסות מסייעת לסטודנט להבין אם הוא מתאים למקצוע ההוראה
98%	98%	94%	97%	התוכנית "אקדמיה כיתה" עוזרת לסטודנט להבין את המשמעות של להיות מורה
92%	96%	91%	94%	אני מרגיש שהתוכנית מכשירה את הסטודנט לתפקיד הוראה בצורה טובה יותר בהשוואה להכשרה בעבר
85%	86%	88%	86%	ההתנסות במסגרת התוכנית תורמת למוטיבציה ולתחושת הסיפוק של הסטודנט
93%	95%	92%	94%	מדד מסכם תרומת התוכנית לסטודנט

לוח 47- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	80	54	
94%	94%	95%	93%	ההתנסות מסייעת לסטודנט להבין אם הוא מתאים למקצוע ההוראה
94%	97%	95%	91%	אני מרגיש שהתוכנית מכשירה את הסטודנט לתפקיד הוראה בצורה טובה יותר בהשוואה להכשרה בעבר

באופן כללי, תרומת התוכנית לסטודנט מוערכת כגבוהה על ידי סטודנטים, מורים ומנהלים. לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין השנים בהערכת תרומת התוכנית לסטודנט כפי שהיא נתפסת על ידי סטודנטים, למעט ירידה קלה בהערכות הסטודנטים דוברי העברית את תרומתה. תרומת התוכנית לסטודנט, כפי שבאה לידי ביטוי ברוב ההיגדים, מוערכת כנמוכה מעט יותר בתשע"ז (אם כי עדיין גבוהה מאוד) בהשוואה לתשע"ו, בעיקר בקרב סטודנטים המלמדים בחט"ב בהשוואה לאלו המלמדים בבתי הספר היסודיים בשני מגזרי השפה (ראו נספח 1). בדומה לתשע"ו, גם הערכות המורים לתרומת התוכנית לסטודנט היו גבוהות. לא נירשמו הבדלים משמעותיים לאורך השנים בהערכותיהם של המנהלים את תרומת התוכנית לסטודנט בשני מיגזרי השפה.

תרומת התוכנית לסטודנט נבדקה במספר היגדים נוספים, שלא נכללו במדד המסכם. היגדים אלו מוצגים בלוח 48 שלהלן:

לוח 48- תפיסת תרומתה של התוכנית לסטודנט: היגדים שלא נכנסו למדד המסכם – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
164	166	210	363	N
90%	95%	84%	88%	בעקבות ההתנסות בבית הספר אני מרגיש יותר בטוח ביכולתי כמורה
93%	94%	89%	91%	ההתנסות תורמת ליכולות ההוראה שלי
87%	93%	79%	82%	אני מרגיש שאני מביא לידי ביטוי את כישורי ויכולתי במסגרת ההתנסות בתוכנית

באופן כללי, סטודנטים דיווחו על תרומה רבה של התוכנית בכל ההיבטים שנבדקו. במבטעל השינויים בין השנים, אפשר להבחין בירידה קלה בדיווחי סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי ערבית בנוגע לתחושת הביטחון של הסטודנט ביכולתו כמורה בעקבות ההתנסות וכן ביחס לתחושתו בנוגע לכך שהוא מביא לידי ביטוי את כישוריו ויכולותיו במסגרת ההתנסות בתוכנית. בקרב סטודנטים המלמדים בבתי ספר דוברי עברית לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין השנים.

סיכום פרק 7- תרומת התוכנית לסטודנטים

באופן כללי, לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין השנים בהערכת תרומת התוכנית לסטודנט, כפי שהיא נתפסת על ידי סטודנטים, למעט ירידה קלה בהערכות הסטודנטים דוברי העברית את תרומת התוכנית. בדומה לתשע"ו, גם הערכות המורים לתרומת התוכנית לסטודנט היו גבוהות. לא נירשמו הבדלים משמעותיים לאורך השנים בהערכותיהם של המנהלים את תרומת התוכנית לסטודנט בשני מגזרי השפה.

8. השפעת התוכנית על בית הספר

כחלק מהחזון של התוכנית "אקדמיה כיתה", תתרום התוכנית להגברת מעורבות המוסדות האקדמיים בבתי הספר, לעיצוב ההדרכה הפדגוגית ולפיתוח מקצועי של כלל מורי בית הספר. תוצאות המחקר שנערך בתשע"ו הראו כי בכל הנוגע לתרומת המוסד האקדמי לבתי הספר מבחינת יישום דרכי הוראה ופדגוגיה – מדובר בניצנים בלבד.

בסעיף זה נבחן את הנושא כפי שהוא בא לידי ביטוי בדיווחי מנהלים ומורים. בלוח 49 שלהלן מוצגות הערכות המנהלים בדבר השינויים הפוטנציאליים הצפויים, לדעתם, בעקבות התוכנית, בהיבט של השפעתה על צוות ההוראה הוותיק בבית הספר. בלוח 50 מוצגות תפיסות המנהלים בדבר תרומת המוסד האקדמי לבית הספר, הן מבחינת תחומי הדעת השונים והן מבחינת שיטות ההוראה והפדגוגיה. בלוח 51 מוצגות תפיסות המורים בדבר חשיפת בית הספר לאקדמיה בעקבות התוכנית.

לוח 49- תרומת המוסד האקדמי לבית הספר – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
33	34	78	54	
85%	79%	82%	76%	רמת המקצועיות של צוות ההוראה הוותיק בבית הספר

לוח 50- תרומת המוסד האקדמי לבית הספר – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	80	54	
76%	62%	45%	43%	המוסד האקדמי תורם ידע לבית הספר בתחומי הדעת השונים
59%	62%	43%	35%	המוסד האקדמי תורם לבית הספר מבחינת שיטות ההוראה והפדגוגיה
65%	82%	51%	63%	התוכנית קידמה תהליכי פיתוח מקצועי של סגל ההוראה בבית הספר

לוח 51- תרומת התוכנית לחשיפה לאקדמיה – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	156	213	230	
80%	83%	50%	55%	אני מרגיש שבאמצעות התוכנית אני נחשף לעולם האקדמי

על פי הערכותיהם של מנהלים ומורים, לא נרשמו הבדלים משמעותיים על פני השנים בהשפעת התוכנית על בית הספר מבחינת תרומת האקדמיה לידע ולשיטות ההוראה הבית ספריות. מנהלים דוברי ערבית דיווחו כי המוסד האקדמי תורם ידע לבית הספר בתחומי הדעת בשיעור גבוה יותר השנה לעומת בשנה שעברה, אך נראה כי שיטות ההוראה טרם זלגו לבית הספר, (אף על פי שחל שיפור בנושא בקרב בתי ספר דוברי עברית).

באופן יחסי, נראה שהחיבור בין האקדמיה לבית הספר, מעבר לנוכחותם של הסטודנטים בבתי הספר, עדיין לא התפתח דיו. מתוך דיווחי המנהלים ניכר שיפור מסוים במישור זה בין השנים, לא כך מדיווחי המורים.

מלבד החיבור בין המוסד האקדמי לבית הספר נבדקה גם תרומת התוכנית לאווירה ולאקלים בבית הספר. בלוחות 51-53 מוצגות תפיסותיהם של מנהלים ותלמידים בנושא זה.

לוח 52- תרומת התוכנית לאקלים הבית ספרי – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	79	53	
94%	88%	78%	79%	למידה משמעותית בכיתה: למידה שהיא רלוונטית ובעלת ערך ללומד
74%	74%	49%	41%	אווירה בחדר המורים
91%	91%	76%	70%	תהליך הקליטה של פרחי הוראה חדשים
79%	82%	54%	51%	האקלים החברתי בבית הספר

לוח 53 - תרומת התוכנית לאקלים הבית ספרי - לפי דיווחי תלמידים

דיווחי תלמידים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
3,665	4,303	4,744	3,575	
79%	74%	69%	62%	העובדה שיש סטודנטים בבית הספר תורמת לאווירה חיובית

מלוח 52 עולה כי מנהלים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים על שיפור באווירה בחדר המורים ובתהליך הקליטה של פרחי הוראה חדשים בעקבות התוכנית, ואילו בקרב עמיתיהם בבתי ספר דוברי ערבית לא חל שינוי משמעותי בין השנים.

מלוח 53 עולה כי ניכר שיפור מתשע"ו בהערכות תלמידים את האווירה החיובית בבית הספר בשני המגזרים.

סיכום פרק 8 - תרומת התוכנית לבית הספר

תרומה להוראה ולפדגוגיה

לא נרשמו הבדלים משמעותיים על פני השנים בהשפעת התוכנית על בית הספר, כפי שהיא מוערכת על ידי מנהלים ומורים. מנהלים דוברי ערבית דיווחו כי המוסד האקדמי תורם ידע לבית הספר בתחומי הדעת בשיעור גבוה יותר השנה לעומת בשנה שעברה (76% בתשע"ז לעומת 62% בתשע"ו). נראה כי שיטות ההוראה טרם זלגו לבתי הספר דוברי הערבית, אף על פי שניכר שיפור בנושא בקרב בתי הספר דוברי העברית. באופן כללי, נראה כי החיבור בין האקדמיה לבית הספר, מעבר לעצם נוכחות הסטודנטים בבית הספר, עדיין לא התפתח דיו. מתוך דיווחי המנהלים ניכר שיפור מסוים במישור זה בין השנים, לא כך מדיווחי המורים.

תרומה לאווירה ולאקלים הבית ספרי

מן הממצאים עולה כי מנהלים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים על שיפור באווירה בחדר המורים ובתהליך הקליטה של פרחי הוראה חדשים בעקבות התוכנית, ואילו בקרב עמיתיהם בבתי ספר דוברי ערבית לא חל שינוי משמעותי בין השנים בהיבט זה. בנוסף, ניכר שיפור מתשע"ו בהערכות תלמידים את האווירה החיובית בבית הספר בשני המגזרים.

9. תרומת התוכנית לתלמידים

מצופה מן התוכנית כי תהביא להעלאת הישגיהם של התלמידים, זאת בעקבות הפיתוח המקצועי הצפוי של המורים והתגבור במתן תשומת לב ומענה לצורכי התלמידים, תוצאת נוכחותם של שני אנשי צוות בכיתה.

בסעיף זה נבחן את תרומת התוכנית לתלמידים, כפי שהיא באה לידי ביטוי בדיווחי כלל המרואיינים.

בלוחות 54-55 מוצגות עמדות הסטודנטים והמורים בעניין תרומתה של התוכנית לתלמידים, כפי שהיא באה לידי ביטוי במספר היגדים שונים ובמדד מסכם המאגד בתוכו את כל ההיגדים.

לוח 54- תרומת התוכנית לתלמידים – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
164	166	209	360	N
93%	91%	89%	93%	התלמידים מרגישים נוח לפנות אלי בבעיות/שאלות
93%	94%	87%	86%	אני מרגיש שאני מביא איתי דרכי הוראה-למידה-הערכה חדשות לכיתה
88%	87%	81%	77%	התוכנית מאפשרת לתת מענה דיפרנציאלי טוב יותר בכיתה, לדוגמה לתלמידים מתקשים, מצטיינים, בעלי תחומי עניין שונים וכד'
89%	87%	76%	73%	אני מרגיש שאני תורם למהלך השיעור בהיבטים טכנולוגיים
93%	94%	88%	86%	נוכחותי בכיתה מאפשרת מתן מענה אישי ותשומת לב לכל תלמיד
94%	93%	90%	90%	אני מרגיש שאני תורם להבנת התלמידים את החומר הנלמד
44%	77%	85%	88%	אני מרגיש שיש לי הרבה מה לתרום בכיתה
85%	89%	85%	85%	מדד מסכם תרומת התוכנית לתלמידים

לוח 55- תרומת התוכנית לתלמידים – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	156	211	232	N
78%	87%	86%	91%	התלמידים מרגישים בנוח לפנות אל הסטודנט בבעיות/ שאלות
78%	87%	71%	67%	הסטודנט מביא עימו דרכי הוראה-למידה-הערכה חדשות לכיתה
83%	92%	87%	84%	התוכנית מאפשרת לתת מענה דיפרנציאלי טוב יותר בכיתה, לדוגמה לתלמידים מתקשים, מצטיינים, בעלי תחומי עניין שונים וכד'
79%	85%	69%	67%	הסטודנט תורם למהלך השיעור בהיבטים טכנולוגיים
86%	88%	86%	81%	נוכחות הסטודנט בכיתה מאפשרת מתן מענה אישי ותשומת לב לכל תלמיד
81%	86%	81%	77%	הסטודנט תורם להבנת התלמידים את החומר הנלמד
73%	88%	88%	83%	אני מרגיש שיש לסטודנט הרבה מה לתרום בכיתה
80%	88%	81%	79%	מדד מסכם תרומת התוכנית לתלמידים

מלוח 54 עולה כי על פי דיווחי הסטודנטים, תרומת התוכנית לתלמידים מוערכת על ידי סטודנטים כגבוהה בשני המגזרים, בדומה לתשע"ו, ללא שינויים משמעותיים בין השנים. היגד אחד שבו הורגשה ירידה משמעותית מתשע"ו היה ההיגד שעסק בתחושת הסטודנט כי יש לו מה לתרום בכיתה. הירידה נרשמה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית בלבד. תרומת התוכנית על ידי מתן מענה דיפרנציאלי טוב יותר בכיתה הוערכה באופן גבוה יותר בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו בעיקר בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים (ראו נספח 1).

באופן כללי, הערכת המורים את תרומת התוכנית לתלמידים לא השתנתה מהותית מתשע"ו ונשארה גבוהה (כ-80%). ניכרת ירידה בתחושת הנוחות של תלמידים לפנות לסטודנט בבעיות/שאלות, כפי שעולה מדיווח מורים משני המגזרים. בנוסף נרשמה ירידה בהערכות חיוביות של מורים בבתי ספר דוברי ערבית בנושא דרכי הוראה ולמידה חדשות, מתן מענה דיפרנציאלי, תרומה לשיעור בהיבטים טכנולוגיים ותחושה שיש לסטודנט מה לתרום. בקרב מורים בבתי ספר דוברי עברית נרשמה עלייה קלה בתחושה כי יש לסטודנט מה לתרום בכיתה ובמתן מענה אישי ותשומת לב לכל תלמיד.

בלוחות 56-59 מוצגות הערכות המורים והמנהלים בדבר תרומת התוכנית להישגי התלמידים ולפתרון בעיית הצפיפות בכיתה.

לוח 56- תרומת התוכנית להישגי התלמידים – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
155	155	203	209	
63%	62%	48%	51%	אני מרגיש כי בעקבות התוכנית "אקדמיה-כיתה" הישגי התלמידים השתפרו

לוח 57- תרומת התוכנית להישגי התלמידים – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
33	33	76	53	
73%	81%	60%	68%	אני מתרשם כי בעקבות התוכנית "אקדמיה כיתה", הישגי התלמידים השתפרו

לוח 58- תרומת התוכנית לצמצום היחס מורה-תלמיד בכיתה – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				N
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
33	33	76	53	
71%	85%	67%	63%	נוכחות שני עובדי הוראה בכיתה נתנה מענה לסוגיית הצפיפות בכיתות
88%	88%	77%	87%	שילוב של שני מורים בכיתה הוכיח את עצמו כמועיל ללמידה

לוח 59- תרומת התוכנית לתלמיד: שינויים פוטנציאליים לטובה בעקבות הפעלתה - לפי דיווחי מנהלים (שיעור המשיבים "שינוי גדול לטובה" או "שינוי לטובה")

דיווחי מנהלים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	72	53	N
91%	85%	63%	74%	חיבור אישי של התלמידים עם אנשי צוות (מורה ו/או סטודנט)
82%	76%	71%	74%	רמת ההישגים של התלמידים

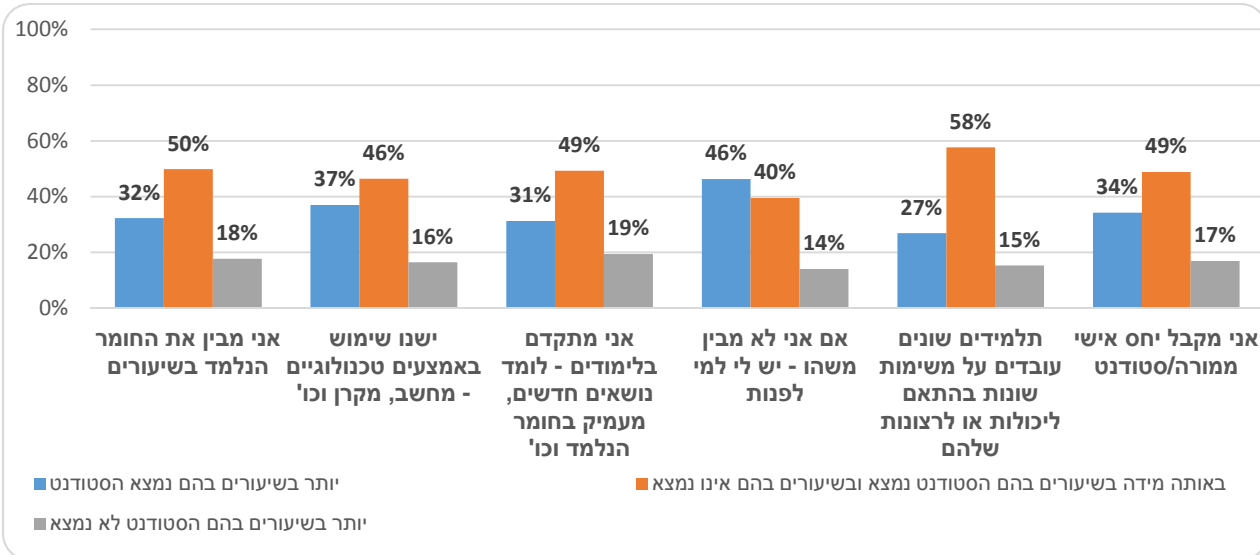
בסך הכול שיעור גבוה של מנהלים משני המגזרים מעריכים את התרומה של התוכנית לתלמידים בהיבט של תרומה לצמצום יחס מורה תלמיד בכיתה. אולם ניכרת ירידה מסוימת, על פני השנים, בהערכות מנהלים בבתי ספר דוברי ערבית את תרומת התוכנית לתלמידים כמענה לסוגיית הצפיפות, וכן ניכרת ירידה בהערכות מנהלים בבתי ספר דוברי עברית את יעילות השילוב של שני מורים בכיתה. בנוסף בשני מגזרי השפה ניכרת ירידה בשיעור המדווחים על שיפור הישגי התלמידים בעקבות התוכנית.

מנהלים בבתי ספר דוברי עברית הנמיכו מעט ציפיות בהשוואה לתשע"ז בכל הנוגע לפוטנציאל לחיבור אישי של התלמידים עם אנשי הצוות בעקבות הפעלת התוכנית, בעוד שמנהלים בבתי ספר דוברי ערבית העלו את הציפיות בנושא זה בדיוק. מגמה דומה נצפתה גם בנושא הפוטנציאל של התוכנית לגבי הישגי התלמידים.

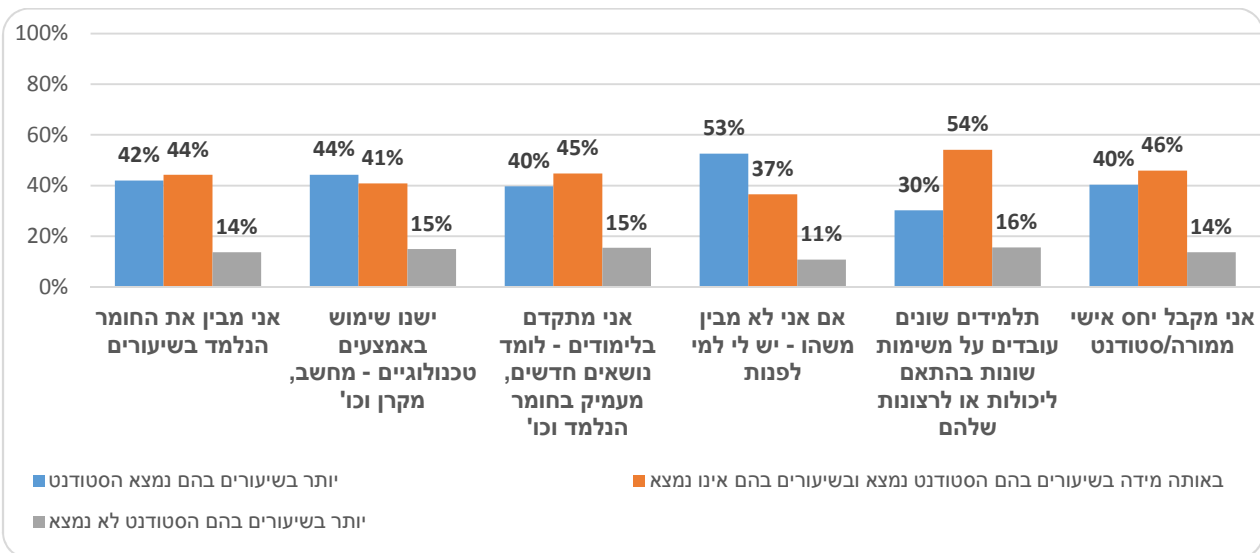
תרשימים 3-4 מציגים את עמדותיהם של תלמידים כלפי הנעשה בכיתה בהשוואה בין שיעורים שבהם הסטודנט נמצא ובין השיעורים שבהם הוא אינו נמצא. ההפרשים בין שיעורי המשיבים בשלוש קטגוריות התשובה ממחישים את עמדותיהם של התלמידים.

תרשים 3 - תרומת התוכנית לתלמיד: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם ובין שיעורים שהוא אינו נמצא בהם - לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי עברית:

תשע"ו

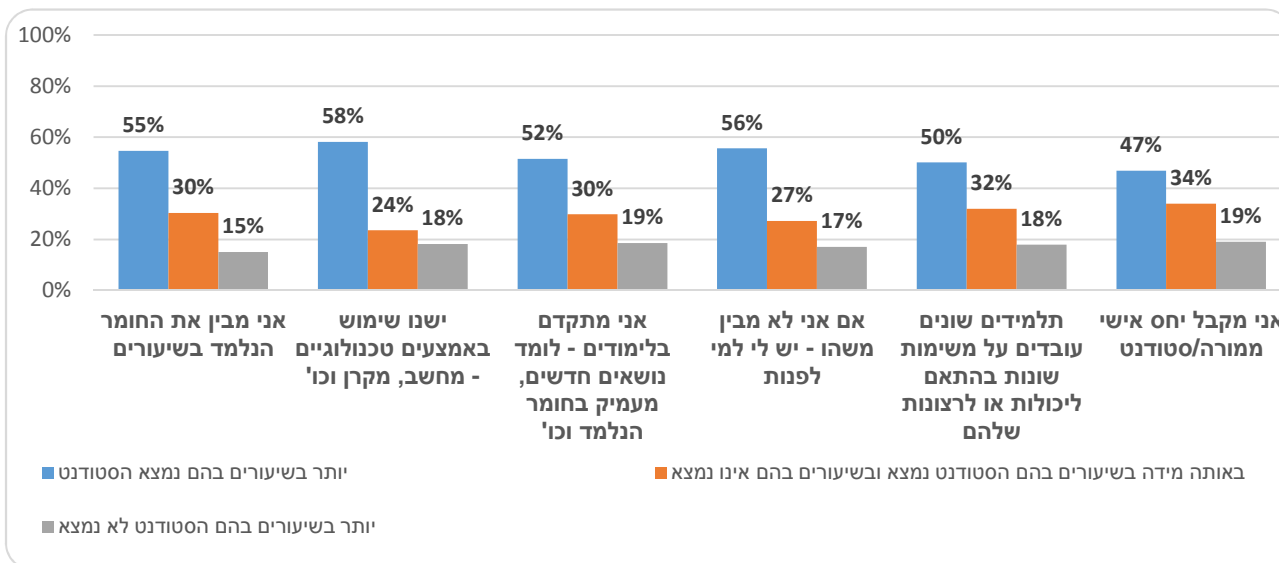

תשע"ז

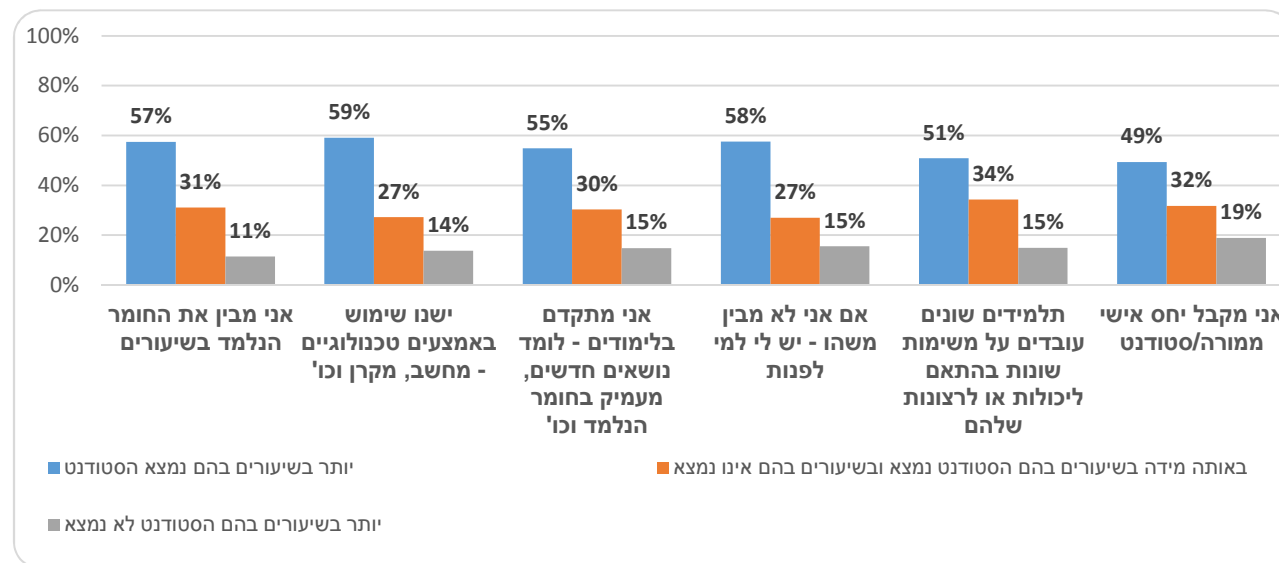

תרשים 4 - תרומת התוכנית לתלמיד: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לבין שיעורים שהוא אינו נמצא בהם - לפי דיווחי תלמידים בבת"ס דוברי ערבית:

תשע"ו

תשע"ז

ככלל, עמדות התלמידים נוטות לטובת שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לעומת שיעורים שבהם הוא אינו נמצא, שכן לפי דיווח התלמידים בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא הם זוכים ליותר הוראה דיפרנציאלית, יש להם יותר אל מי לפנות בעת קושי לימודי או אחר וכו'. בין שתי השנים אף ניכרת עלייה בנטייה של התלמידים לדווח לטובת שיעורים שבהם הסטודנט נמצא.

בלוח 60 מוצגות עמדותיהם של התלמידים בנוגע למערכת היחסים שלהם עם הסטודנט באופן כללי. ניתוח זה אין התייחסות להשוואה בין השיעורים השונים.

לוח 60 - תרומת התוכנית לתלמיד - לפי דיווחי תלמידים

דיווחי תלמידים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
3,676	4,301	4,970	3,799	N
84%	81%	91%	90%	הסטודנט מתייחס אלינו יפה
56%	59%	34%	26%	אני מרגיש שיש לי חיבור אישי עם הסטודנט
66%	65%	68%	60%	אני מרגיש נוח לפנות אל הסטודנט בכל בעיה/שאלה

מלוח 60 עולה כי נרשמה עלייה קלה בהערכות התלמידים על יחסו של הסטודנט אליהם, בעיקר בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית. אמנם, רק כרבע מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו בתשע"ו כי הם מרגישים חיבור אישי לסטודנט, אך שיעור זה עלה ל-34% בתשע"ז. בנוסף, שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית שדיווחו כי הם מרגישים נוח לפנות את הסטודנט בכל בעיה/שאלה עלה ב-8% מתשע"ו.

סיכום פרק 9 - תרומת התוכנית לתלמידים

מדיווחי הסטודנטים, עולה כי תרומת התוכנית לתלמידים מוערכת על ידי הסטודנטים כגבוהה בשני המגזרים, בדומה לתשע"ו, ללא שינויים משמעותיים בין השנים. ירידה נרשמה בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית בלבד בנוגע להיגד אחד שעסק בתחושת הסטודנט כי יש לו מה לתרום בכיתה.

באופן כללי, הערכת המורים את תרומת התוכנית לתלמידים לא השתנתה מהותית מתשע"ו ונשארה גבוהה (כ-80%). ניכרת ירידה בתחושת הנוחות של תלמידים לפנות לסטודנט בבעיות/שאלות, כפי שעולה מדיווח מורים משני המגזרים. בנוסף, נרשמה ירידה בהערכות חיוביות של מורים בבתי ספר דוברי ערבית לגבי דרכי הוראה ולמידה חדשות, מתן מענה דיפרנציאלי, תרומה לשיעור בהיבטים טכנולוגיים ותחושה שיש לסטודנט מה לתרום. מדיווחי מנהלים עולה כי תרומת התוכנית לתלמידים ירדה בתשע"ז בשלושת ההיגדים שנבדקו. תרומת התוכנית לתלמידים כמענה לסוגיית הצפיפות קיבלה ממנהלים בבתי ספר דוברי ערבית. הערכות חיוביות פחות בתשע"ז לעומת תשע"ו. שיעור נמוך יותר

של מנהלים משני מגזרי השפה מדווחים על תרומת התוכנית לשיפור הישגי התלמידים, וכמו כן בהשוואה לתשע"ו, שיעור נמוך יותר של מנהלים בבתי ספר דוברי עברית סבורים בתשע"ז כי שילוב של שני מורים בכיתה מוכיח את עצמו כיעיל ללמידה.

ככלל, עמדות התלמידים נוטות לטובת שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לעומת שיעורים שבהם הוא אינו נמצא, שכן, הם מציינים שבשיעורים שהוא נמצא בהם יש יותר הוראה דיפרנציאלית, יש להם יותר אל מי לפנות בעת קושי לימודי או אחר וכו'. בהשוואה בין שתי השנים אף ניכרת עלייה בנטייה של התלמידים לדווח לטובת שיעורים שבהם הסטודנט נמצא.

בנוסף, נרשמה עלייה קלה בדיווחי התלמידים על יחסו החיובי של הסטודנט אליהם, בעיקר בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית. אמנם רק כרבע מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית דיווחו בתשע"ו כי הם מרגישים חיבור אישי לסטודנט, אך שיעור זה עלה ל-34% בתשע"ז.

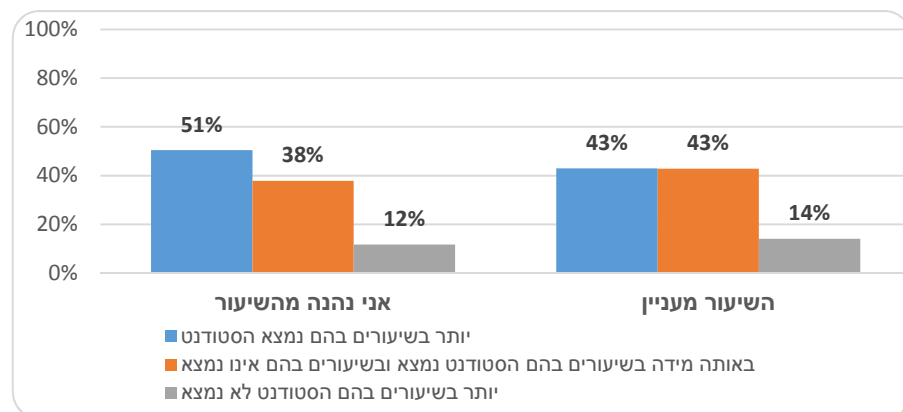
10. שביעות רצון מהתוכנית

בסעיף זה מוצגים היבטים שונים הנוגעים לשביעות הרצון של כלל המרואיינים מן התוכנית "אקדמיה כיתה".

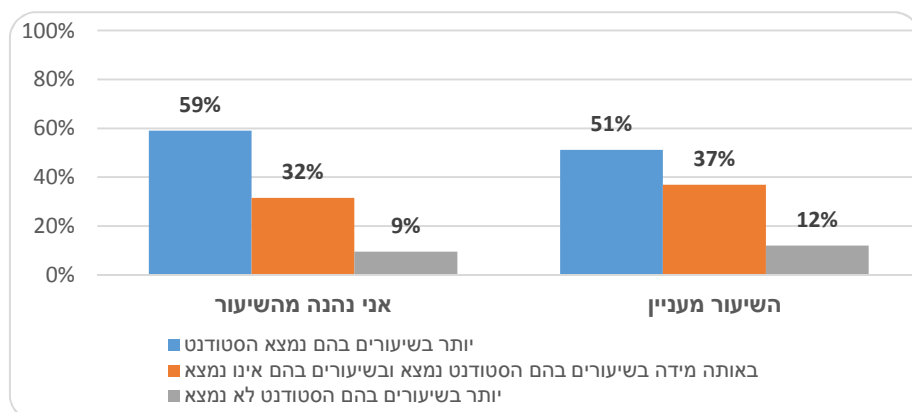
על שביעות הרצון של התלמידים אנחנו למדים מהשוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לשיעורים שהוא אינו נמצא בהם, בהיבטים שונים של עניין והנאה, כמוצג להלן בתרשימים 5-6.

תרשים 5- שביעות רצון מהתוכנית: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם לשיעורים שהוא אינו נמצא בהם – לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי עברית

תשע"ו

תשע"ז

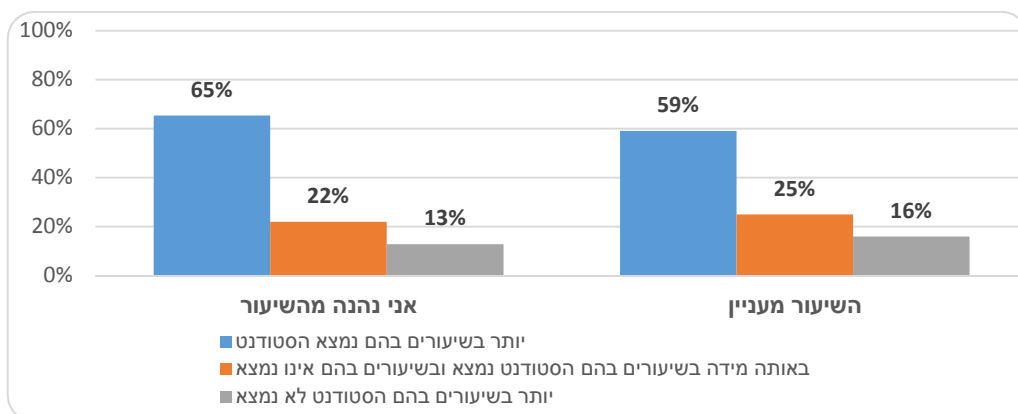

מתרשים 5 עולה כי שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית שמדווחים על הנאה ועניין גבוהים יותר בשיעורים שאליהם נכנס הסטודנט, עלה מתשע"ו (הנאה: מ-51% בתשע"ו ל-59% בתשע"ז, עניין: מ-43% בתשע"ו ל-51% בתשע"ז).

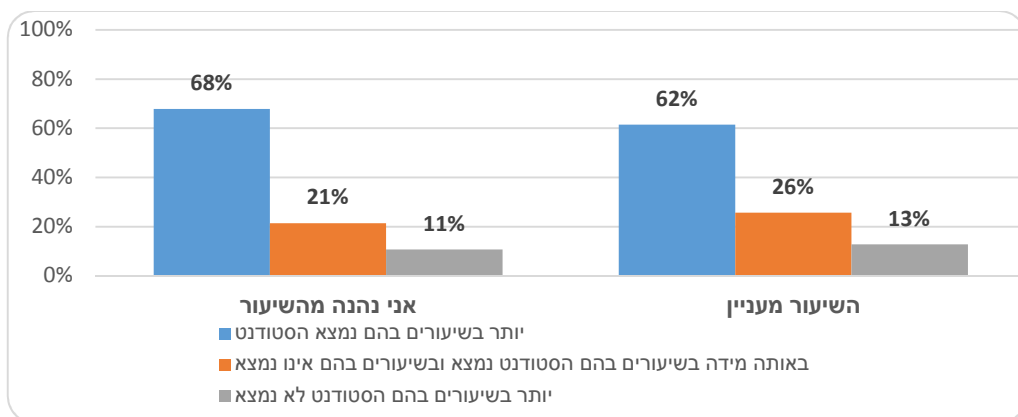
תרשים 6- שביעות רצון מהתוכנית: השוואה בין שיעורים שהסטודנט נמצא בהם

לשיעורים שאינו נמצא בהם – לפי דיווחי תלמידים בבתי"ס דוברי ערבית

תשע"ו

תשע"ז

בדומה לתשע"ו, כ-60% מהתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית מדווחים על הנאה ועניין גבוהים יותר בשיעורים שבהם נמצא הסטודנט.

בלוחות שלהלן (61-63) מוצגים נתונים בדבר שביעות הרצון של הסטודנטים, המורים והמנהלים מהתוכנית, המלצה לעמיתים להשתתף בה, רצון להמשיך בתוכנית בשנה הבאה והבעה ישירה של שביעות רצון.

לוח 61- שביעות רצון מהתוכנית – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
161	166	208	359	N
89%	84%	83%	86%	הייתי ממליץ לסטודנטים אחרים להשתתף בתוכנית
75%	25%	58%	50%	התוכנית אינה פוגעת במהלך הלימודים העיוניים במוסד האקדמי
87%	82%	82%	84%	באופן כללי, אני שבע רצון מהתוכנית אקדמיה בכיתה
84%	63%	74%	73%	מדד מסכם: שביעות רצון

לוח 62- שביעות רצון מהתוכנית – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
159	156	213	229	N
91%	93%	90%	88%	הייתי ממליץ למורים אחרים להשתתף בתוכנית
88%	96%	92%	88%	הייתי מעוניין להמשיך בתוכנית כמורה מכשיר גם בשנה הבאה
89%	94%	91%	91%	באופן כללי, אני שבע רצון מהתוכנית אקדמיה בכיתה
89%	94%	91%	89%	מדד מסכם: שביעות רצון

לוח 63- שביעות רצון מהתוכנית – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	81	53	N
100%	91%	94%	96%	הייתי ממליץ לעמיתי המנהלים ליישם את התוכנית בבית ספרם
97%	94%	96%	96%	הייתי ממליץ למשרד החינוך ליישם ולקדם את התוכנית בכלל מערכת החינוך
94%	91%	94%	98%	הייתי רוצה שבית ספרי ימשיך להשתתף בתוכנית גם בשנה הבאה
95%	92%	95%	97%	מדד מסכם: שביעות רצון

הרמה הגבוהה של שביעות הרצון מהתוכנית, כפי שהיא באה לידי ביטוי בנכונות להמליץ לאחרים להשתתף בה, עלתה מעט מתשע"ו בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית (סטודנטים, מורים ומנהלים).

לוח 62 ניתן להבחין בירידה בשיעור מורים בבתי ספר דוברי ערבית שהביעו שביעות רצון כללית מהתוכנית בתשע"ז והיו מעוניינים להמשיך בה גם בשנה הבאה, אולם עדיין שביעות הרצון נותרה גבוהה למדי. ירידה קלה נרשמה גם בקרב מורים בבתי ספר דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים (ראו נספח 1).

בדומה לתשע"ו, רוב המנהלים משני המגזרים היו ממליצים לעמיתיהם ליישם את התוכנית בבית ספרם. ניכרת עלייה משמעותית בקרב סטודנטים בבתי ספר דוברי ערבית שצינו כי התוכנית אינה פוגעת במהלך הלימודים העיוניים במוסד האקדמי. ניכרת ירידה משמעותית ברמת שביעות הרצון של סטודנטים בחט"ע, אולם יש להתייחס לנתונים במשנה זהירות כיוון שמדובר בכמות קטנה של נשאלים (ראו נספח 1).

היבט נוסף של רמת שביעות הרצון מהתוכנית נבדק באמצעות עמדות המרואיינים בדבר האפשרות להרחיב אותה בשנים הבאות. התוצאות מוצגות בלוחות 64-66:

לוח 64- שביעות רצון מהתוכנית: יישום התוכנית בעתיד – לפי דיווחי סטודנטים

דיווחי סטודנטים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
161	166	204	360	N
65%	57%	59%	52%	ליישם את התוכנית במתכונת הנוכחית
34%	41%	37%	46%	ליישם את התוכנית במתכונת אחרת
1%	2%	4%	2%	להפסיק את יישום התוכנית

לוח 65- שביעות רצון מהתוכנית: יישום התוכנית בעתיד – לפי דיווחי מורים

דיווחי מורים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
161	156	216	234	N
73%	60%	70%	68%	ליישם את התוכנית במתכונת הנוכחית
27%	40%	29%	30%	ליישם את התוכנית במתכונת אחרת
1%	1%	0%	1%	להפסיק את יישום התוכנית

לוח 66- שביעות רצון מהתוכנית: יישום התוכנית בעתיד – לפי דיווחי מנהלים

דיווחי מנהלים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
תשע"ז	תשע"ו	תשע"ז	תשע"ו	
34	34	81	54	N
68%	68%	77%	76%	ליישם את התוכנית במתכונת הנוכחית
32%	32%	23%	22%	ליישם את התוכנית במתכונת אחרת
0%	0%	0%	2%	להפסיק את יישום התוכנית

ככלל, הרוב המכריע של הנשאלים מעוניינים להמשיך בתוכנית. נשאלים בודדים בלבד מעוניינים להפסיק לקיימה בבית ספרם. בנוסף, בהשוואה בין שתי השנים אף מזהים עלייה בשיעורי המורים והסטודנטים המעוניינים להמשיך במתכונת הקיימת של התוכנית. עלייה זו באה לידי ביטוי בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית וכן בחטיבות הביניים בקרב מורים בבתי ספר דוברי עברית (ראו נספח 1).

סיכום פרק 10 - שביעות רצון מהתוכנית

מן הממצאים עולה כי באופן כללי רמת שביעות הרצון של סטודנטים, מורים ומנהלים מהתוכנית נותרה גבוהה ואף עלתה במעט בהשוואה לתשע"ו, ללא הבדלים ניכרים בין שני מגזרי השפה.

שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית שמדווחים על הנאה ועניין גבוהים יותר בשיעורים שבהם נמצא הסטודנט, עלה מתשע"ו. בדומה לתשע"ו, כ-60% מהתלמידים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים על הנאה ועניין גבוהים יותר בשיעורים שבהם נמצא הסטודנט.

רמת שביעות הרצון הגבוהה מהתוכנית כפי שהיא באה לידי ביטוי בנכונות להמליץ לאחרים להשתתף בה, עלתה מעט מתשע"ו בעיקר בקרב נשאלים בבתי ספר דוברי ערבית (סטודנטים, מורים ומנהלים). ניתן להבחין בירידה בשיעור מורים בבתי ספר דוברי ערבית שהביעו שביעות רצון כללית מהתוכנית בתשע"ז והיו מעוניינים להמשיך בה גם בשנה הבאה, אולם שביעות הרצון עדיין נותרה גבוהה למדי.

בדומה לתשע"ו, רוב המנהלים משני המגזרים ממליצים לעמיתיהם ליישם את התוכנית בבית ספרם. ככלל, הרוב המכריע של הנשאלים מעוניינים להמשיך בתוכנית. נשאלים בודדים בלבד מעוניינים להפסיק לקיימה בבית ספרם. יתר על כן, בהשוואה בין שתי השנים שבהם התקיים מחקר ההערכה הנוגע לתוכנית, אף מזהים עלייה בשיעורי המורים והסטודנטים המעוניינים להמשיך בתוכנית במתכונתה הקיימת.

סיכום

באופן כללי שביעות הרצון מהתוכנית "אקדמיה כיתה" בתשע"ז היא גבוהה מאוד, בדומה לתשע"ו. הרוב המוחלט בקרב המורים, הסטודנטים והמנהלים שלוקחים בה חלק מעוניינים להמשיך בתוכנית. רובם הגדול גם היו ממליצים לעמיתיהם להשתתף בתוכנית.

ההערכה ליכולותיהם המקצועיות של הסטודנטים נותרה גבוהה, בדומה לתשע"ו, והיא אף השתפרה בהיבט של "התעדכנות הסטודנט בחידושים והתפתחויות בתחום הדעת", אולם ההערכות לגבי רמת הידע של הסטודנטים בתחום הדעת ויכולתם ללמד אותו עדיין אינם גבוהות, באופן יחסי.

תרומת התוכנית לתלמידים הוערכה על ידי כל השותפים לתוכנית כגבוהה, גם בהיבט הלימודי וגם בפן הבינאישי-אקלימי. יתר על כן, נראה כי בתשע"ז ההערכות חיוביות אף יותר.

גם תרומת התוכנית לסטודנטים קיבלה הערכות גבוהות מאוד, בדומה לתשע"ו, על ידי מורים, מנהלים והסטודנטים עצמם, זאת בהיבטים של הכנה לקראת תפקיד ההוראה ובהגברת המוטביציה ותחושת המימוש העצמי. לצד זאת, סטודנטים ממשיכים לציין את העומס הרב המוטל עליהם, בעת שהם מנסים לעמוד במקביל הן במשימות האקדמיות והן במשימות התוכנית. ניכר כי יש צורך בתיאום רב יותר בין האקדמיה ובין בתי הספר על מנת להקל על הסטודנטים את התהליך.

הסטודנטים עובדים בשיתוף פעולה הדוק עם המורים, ומערכת היחסים האישית ביניהם טובה אף היא, גם בתשע"ז (אם כי כדאי לשים לב לירידה בהערכות למערכת יחסים זו בקרב סטודנטים ומורים דוברי עברית לעומת תשע"ו). גם בתחום שיתוף הסטודנט בתכנון השיעורים, ניכר כי יש מקום לשיפור.

נראה כי תהליך ההערכה, שבשנת תשע"ו התאפיין בחוסר ודאות מסוימת, מתגבש לכדי תהליך מובנה: סטודנטים ומורים רבים יותר מבינים ומכירים את הקריטריונים להערכה, וישנה עלייה במשקלו של המורה המכשיר בהערכה כשותף מלא או כמעריך יחיד.

נראה כי בתשע"ז נעשה ניסיון להסדיר ולשפר את תהליך קליטת הסטודנטים להוראה בבתי הספר, אולם חשוב לשים לב לירידה בשיעורי המדווחים על תנאים פיזיים מתאימים לקליטת הסטודנטים ולוודא שהדבר לא יהווה מכשול.

מידת מעורבותו של המד"פ בתהליך הכשרת הסטודנט עדיין אינה ברורה ומגובשת דיה. מצד אחד, עולות תלונות של מורים, סטודנטים ומנהלים על צורך במעורבות ופיקוח הדוק יותר מצד המד"פ, ומצד שני, ניכרת ירידה בתדירות המפגשים בין הסטודנט למד"פ, בין המורה המכשיר למד"פ וכן ירידה ברמת נוכחותו של המד"פ בפגישות בין המורה המכשיר לסטודנט. כמו כן נראה כי ישנו חוסר תיאום בין עמדות מנהלים אשר ייחסו חשיבות פחותה להשפעת המד"פ על תהליך הכשרת הסטודנט לעומת עמדות סטודנטים אשר

סברו כי המד"פ לוקח חלק פעיל יותר בהכשרתם. נראה כי יש לגבש מדיניות ברורה ומובנית יותר בקשר למעורבותו ולמידת מרכזיותו של המד"פ בתהליך הכשרת הסטודנט.

נראה כי בכל הנוגע להוראה שיתופית, עדיין לא ברור מהו המודל המיטבי ומהי הפרשנות היישומית של אותו מודל. לא ברור גם אילו מודלים יש לאמץ בדרך לאותו מודל מיטבי. אמנם ניכרת, בתשע"ז, עלייה במודלים מתקדמים יותר של הוראה בצמד וכן במודל שבו הסטודנט מלמד, אך פרקטיקת ההוראה, שלפיה המורה מעביר את השיעור והסטודנט צופה בו, עדיין דווחה כנפוצה ביותר בהפרש ניכר. נראה כי ישנה התעסקות רבה בנושא, ועל כך מעידה עלייה משמעותית בשיעור המורים בבתי ספר דוברי עברית שציינו הוראה בצמד כנושא מרכזי בהכשרה, אך יישום בפועל של הפרקטיקה הזו מדווחת עדיין על ידי שיעור לא גבוה מקרב אותם מורים. גם מצידם של הסטודנטים דווחה ירידה בשיעור הסטודנטים המדווחים כי יש להם הכלים המתאימים ללמד בצמד. נראה כי כדי שהתיאוריה תחדור אל השטח, יש למקד את המאמצים בהגדרת פרקטיקות ההוראה הרצויות ובתרגומן להיבטים יישומיים, אשר יועברו בתהליך ההכשרה למורים ולסטודנטים. נקודת תורפה יחסית של התוכנית היא השילוב בין האקדמיה לכיתה. מעבר להשקעה האקדמית בסטודנט עצמו, עדיין לא נראה כי האקדמיה מעורבת בצורה כלשהי בבית הספר.

מתוך מכלול הממצאים, נראה כי יש מקום להמשך להפעיל את התוכנית. נראה גם כי יש להרחיב את הפעלת התוכנית, לאור עוצמותיה הרבות ותרומתה החיובית לתהליכי ההוראה-למידה, לתהליכי ההכשרה של הסטודנטים ולבתי הספר באופן כללי. יש לחתור להרחבתה ולחיזוקה של התוכנית, תוך חשיבה על בירור וחיזוק הנושאים שציינו לעיל, כגון הוראה בצמד, מקומו של המד"פ, מוכנות פדגוגית של הסטודנט והעומס המוטל עליו. כמו כן, מומלץ לחשוב, באופן כללי, על אופי הקשר הרצוי בין המוסדות האקדמיים לבתי הספר, מעבר לנושא מעורבות הסטודנטים בתוכניתם אכן מעוניינים לקדם היבט זה.

מקורות ביבליוגרפיים

ברק, י., גרון, א. (2009). שיתוף חינוכי פעיל - שחף סיפור של הכשרת מורים. מכון מופת, תל-אביב.

זילברשטיין, מ. (2009). ההוראה כעיסוק פרקטי-רפלקטיבי: קווים לתכניות הכשרה והשתלמות חלופיות - חוברת 1. מכון מופת, תל-אביב.

רייכנברג, ר., סמית, ק. (2008). תקופת ההתמחות בהוראה: גשר בין ההכשרה הראשונית לבין ההתפתחות המקצועית המתמשכת של המורים. מתוך: כפיר, ד.; אריאב, ת. (עורכות): משבר ההוראה: לקראת הכשרת מורים מתוקנת. מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, ירושלים.

Baeten, M., & Simons, M. (2014). Student teachers' team teaching: Models, effects, and conditions for implementation. *Teaching and Teacher Education*, 41, 92-110.

Crow, J., & Smith, L. (2005). Co-teaching in higher education: reflective conversation on shared experience as continued professional development for lecturers and health and social care students. *Reflective practice*, 6(4), 491-506.

Carpenter, D. M., Crawford, L., & Walden, R. (2007). Testing the efficacy of team teaching. *Learning Environments Research*, 10(1), 53-65.

Lau, S. M. C., & Stille, S. (2014). Participatory research with teachers: toward a pragmatic and dynamic view of equity and parity in research relationships. *European Journal of Teacher Education*, 37(2), 156-170.

Murphy, C., Carlisle, K., & Beggs, J. (2009). Can they go it alone? Addressing criticisms of coteaching. *Cultural Studies of Science Education*, 4(2), 461-475.

Paugh*, P. C. (2004). "Making Room": Negotiating democratic research relationships between school and academy. *Teaching Education*, 15(2), 215-227.

Sandholtz, J. H., & Dadlez, S. H. (2000). Professional development school trade-offs in teacher preparation and renewal. *Teacher Education Quarterly*, 7-27.

<http://www.mofet.macam.ac.il.rproxy.tau.ac.il/ktiva/bitaon/Documents/bitaon55.pdf>

<http://www.mofet.macam.ac.il.rproxy.tau.ac.il/ktiva/bitaon/Documents/bitaon59.pdf>

<http://www.mofet.macam.ac.il/ktiva/dapim/Documents/dapim56.pdf>

נספח 1

1. תפעול התוכנית בבית הספר

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	67	83	38	72	104	N
	72%	89%	74%	69%	63%	התנאים הפיזיים בבית הספר מתאימים לקליטת סטודנטים להוראה מבחינת מקומות ישיבה, עמדות מחשב וכו'
	91%	93%	78%	76%	88%	בבית הספר קיים תהליך סדור של קליטת סטודנטים להוראה

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	62	98	32	59	116	N
	85%	89%	72%	72%	78%	אני עובד עם המורה המכשיר בשיתוף פעולה הדוק
	81%	91%	56%	57%	68%	המורה המכשיר משתף אותי בתכנון השיעורים, יחידות ההוראה וכו'
	85%	92%	81%	88%	82%	אני ביחסים אישיים טובים עם המורה המכשיר

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	84	38	72	106	N
	94%	95%	89%	87%	91%	אני עובד עם הסטודנט בשיתוף פעולה הדוק
	87%	92%	79%	79%	90%	אני משתף את הסטודנט בתכנון השיעורים, יחידות ההוראה וכו'
	96%	96%	100%	96%	96%	אני ביחסים אישיים טובים עם הסטודנט

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			מי הגורם שמעריך את תפקודך בבית הספר?
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	62	94	26	52	104	N
	5%	9%	31%	6%	10%	רק המדריך הפדגוגי
	18%	18%	12%	17%	11%	רק המורה המכשיר
	44%	40%	31%	50%	43%	גם המדריך הפדגוגי וגם המורה המכשיר - כל אחד בנפרד
	34%	33%	27%	27%	37%	המדריך הפדגוגי והמורה המכשיר במשותף

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			מי הגורם שמעריך את תפקודך בבית הספר?
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	60	94	31.5	51	110	N
	80%	88%	59%	52%	67%	אני מכיר את הקריטריונים ואת התהליך של הערכת תפקוד הסטודנט בבית הספר
	75%	91%	61%	63%	75%	אני מבין את הקריטריונים ואת תהליך הערכת תפקוד הסטודנט שלי בבית הספר

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			מי הגורם שמעריך את תפקוד הסטודנט בביה"ס?
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	83	34	65	97	N
	7%	6%	3%	6%	6%	רק המדריך הפדגוגי
	13%	4%	24%	9%	7%	רק המורה המכשיר
	31%	41%	41%	52%	47%	גם המדריך הפדגוגי וגם המורה המכשיר - כל אחד בנפרד
	49%	49%	32%	32%	39%	המדריך הפדגוגי והמורה המכשיר במשותף

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	63	81	35	64	102	N
	83%	90%	81%	79%	86%	אני מכיר את הקריטריונים ואת התהליך של הערכת תפקוד הסטודנט בבית הספר
	92%	93%	94%	90%	95%	אני מבין את הקריטריונים ואת תהליך הערכת תפקוד הסטודנט שלי בבית הספר

2. ליווי הסטודנט והכשרתו

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	63	99	30	59	117	N
	71%	80%	33%	24%	35%	האם קיבלת הכשרה לקראת השתתפותך בתוכנית בנושא של הוראה בצמד?

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	64	98	31	61	119	N
	97%	95%	78%	81%	85%	אני מרגיש שיש לי הכלים ללמד בעצמי כיתה שלמה כמורה בודד
	86%	93%	57%	68%	82%	אני מרגיש שיש לי הכלים ללמד בכיתה בצמד עם מורה נוסף

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	63	97	31	62	109	N
	70%	75%	65%	77%	75%	באיזו תדירות מאז תחילת השנה, נפגשת עם המורה המכשיר למפגשי עבודה?
	14%	19%	23%	5%	10%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
	14%	4%	6%	3%	6%	בערך אחת לשבועיים
	2%	2%	6%	15%	9%	בערך אחת לחודש
						פעמים בודדות מאז תחילת השנה

דיווחי סטודנטים						האם בפגישות עם המורה המכשיר השתתף גם המדריך הפדגוגי מטעם המכללה/האוניברסיטה?
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	62	96	31	61	109	N
	6%	7%	45%	43%	44%	אף פעם לא
	37%	28%	42%	46%	33%	בחלק קטן מהפגישות
	27%	25%	3%	7%	17%	בכחצית מהפגישות
	18%	26%	10%	3%	6%	במרבית הפגישות
	11%	14%		2%	1%	בכל הפגישות

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	62	95	30	60	108	N
	81%	86%	43%	42%	61%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
	76%	86%	39%	48%	61%	כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
	77%	84%	68%	70%	70%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
	84%	87%	52%	75%	79%	דרכי הוראה – למידה – הערכה
	74%	86%	61%	65%	73%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
	76%	88%	52%	62%	74%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
	57%	79%	38%	26%	43%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
	79%	85%	80%	69%	72%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
	74%	83%	70%	74%	82%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט

דיווחי סטודנטים						באיזו תדירות מאז תחילת השנה, נפגשת עם המדריך הפדגוגי (או עם גורם אחר מטעם המוסד המכשיר) למפגשי עבודה מסודרים?
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	63	93	28	57	113	N
	41%	40%	39%	35%	50%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
	27%	35%	14%	14%	16%	בערך אחת לשבועיים
	27%	20%	18%	30%	21%	בערך אחת לחודש
	5%	4%	29%	21%	13%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

דיווחי סטודנטים						האם בפגישות עם המדריך הפדגוגי השתתף גם המורה המכשיר?
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	63	93	28	57	113	N
	8%	8%	57%	49%	41%	אף פעם לא
	32%	30%	32%	35%	31%	בחלק קטן מהפגישות
	37%	31%		7%	16%	בכחצית מהפגישות
	13%	18%	4%	7%	6%	במרבית הפגישות
	11%	13%	7%	2%	6%	בכל הפגישות

דיווחי סטודנטים						נושאי הפגישות
דוברי ערבית			דוברי עברית			
עליונות חטיבות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	עליונות חטיבות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	62	93	26	54	111	N
	79%	90%	59%	62%	77%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
	76%	89%	56%	69%	75%	כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
	82%	95%	58%	39%	70%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
	77%	90%	63%	72%	82%	דרכי הוראה-למידה-הערכה
	76%	86%	54%	48%	55%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
	76%	88%	52%	46%	69%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
	57%	84%	48%	37%	46%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
	77%	87%	73%	74%	80%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
	74%	87%	74%	87%	81%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט
	73%	87%	52%	46%	65%	סוגיות הקשורות ללימודיך במוסד האקדמי (קורסים, חובות, התאמות וכו')

דיווחי מורים						באיזו תדירות, מאז תחילת השנה, נפגשת עם הסטודנט למפגשי עבודה?
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
עליונות חטיבות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	עליונות חטיבות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	81	38	72	106	N
	81%	90%	84%	88%	91%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
	16%	9%	11%	10%	4%	בערך אחת לשבועיים
	3%		5%	3%	5%	בערך אחת לחודש
		1%			1%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

דיווחי מורים						האם בפגישות עם הסטודנט השתתף גם המדריך הפדגוגי מטעם המכללה/אוניברסיטה?
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	81	38	72	106	N
	19%	4%	24%	25%	24%	אף פעם לא
	47%	40%	58%	56%	54%	בחלק קטן מהפגישות
	13%	28%	16%	10%	15%	בכמחצית מהפגישות
	12%	23%	3%	8%	6%	במרבית הפגישות
	9%	5%		1%	2%	בכל הפגישות

דיווחי מורים						N
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	81	38	72	106	N
	82%	85%	82%	76%	81%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
	87%	86%	87%	71%	86%	כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
	94%	88%	84%	86%	92%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
	90%	90%	92%	86%	87%	דרכי הוראה-למידה-הערכה
	85%	86%	79%	89%	87%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
	81%	70%	79%	79%	88%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
	62%	63%	50%	53%	60%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
	91%	93%	89%	89%	91%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
	96%	94%	92%	89%	96%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט

3. ליווי המורה והכשרתו

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	84	37	72	106	N
	84%	89%	76%	78%	89%	האם עברת הכשרה לקראת השתתפותך בתוכנית אקדמיה בכיתה כמורה מכשיר?

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
6	58	77	28	56	95	N
	71%	73%	46%	49%	42%	הדרכת הסטודנט בהוראה פרונטלית
	75%	71%	39%	35%	40%	הדרכת הסטודנט בבניית מערכי שיעור בהתבסס על תוכנית הלימודים
	74%	78%	50%	51%	52%	הדרכת הסטודנט בהתאמת משאבים ותהליכי הוראה למאפייני תחום הדעת ולמאפייני התלמידים
	76%	73%	46%	45%	44%	הדרכת הסטודנט בהיכרות עם תוכנית הלימודים בתחום הדעת
	64%	75%	50%	49%	51%	הדרכת הסטודנט בהוראה דיפרנציאלית
	72%	70%	50%	55%	48%	הדרכת הסטודנט בהתמודדות עם סוגיות של משמעת והתנהגות
	86%	83%	75%	75%	84%	תמיכה וליווי אישיים של הסטודנט
	86%	79%	50%	57%	80%	הוראה בצמד בכיתה

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
7	59	78	29	56	92	N
	92%	95%	75%	73%	77%	אני מרגיש שבעקבות ההכשרה אני מסוגל להדריך סטודנט
	89%	90%	56%	61%	80%	אני מיישם בכיתה פרקטיקות הוראה בצמד שלמדתי בהכשרה
	93%	92%	90%	95%	95%	אני מרגיש שיש לי הכלים להכשיר סטודנט להוראה בכיתה

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	באיזו תדירות, מאז תחילת השנה, נפגשת עם המדריך הפדגוגי למפגשי עבודה?
7	62	71	35	64	91	N
	16%	32%	14%	9%	9%	אחת לשבוע או בתדירות גבוהה יותר
	39%	28%	6%	2%	12%	בערך אחת לשבועיים
	16%	23%	29%	34%	33%	בערך אחת לחודש
	29%	17%	51%	55%	46%	פעמים בודדות מאז תחילת השנה

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	האם בפגישות עם המדריך הפדגוגי השתתף גם הסטודנט?
7	62	71	35	64	91	N
	5%	1%	20%	14%	7%	אף פעם לא
	39%	20%	43%	28%	20%	בחלק קטן מהפגישות
	23%	24%	9%	16%	14%	בכחצית מהפגישות
	10%	38%	11%	27%	33%	במרבית הפגישות
	24%	17%	17%	16%	26%	בכל הפגישות

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
7	59	69	33	59	85	N
	73%	87%	45%	47%	58%	כיצד לקשר בין הלימודים העיוניים להתנסות בכיתה
	68%	79%	42%	39%	49%	כיצד לקשר בין שיטות הוראה תיאורטיות להוראה בפועל בכיתה
	68%	86%	59%	52%	62%	מעבר משותף על נושאים מסוימים בתחום הדעת
	78%	80%	65%	64%	71%	דרכי הוראה-למידה-הערכה
	58%	65%	47%	50%	33%	התמודדות עם ענייני משמעת, התנהגות של תלמידים וכד'
	66%	64%	33%	40%	54%	מתן מענה לתלמידים בעלי יכולות דיפרנציאליות (למשל: מתקשים, מצטיינים וכד')
	57%	54%	48%	37%	46%	נושאים לוגיסטיים או מנהלתיים
	75%	74%	67%	58%	60%	התמודדות עם קשיים שמעלה הסטודנט
	85%	90%	82%	87%	91%	הערכת עבודתו של הסטודנט, מתן משוב לסטודנט

4. השתלבות הסטודנט בבית הספר

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	64	98	32	62	118	N
	81%	88%	44%	43%	62%	אני מרגיש חלק אינטגרלי מצוות בית הספר
	64%	70%	25%	31%	28%	אני משתתף בישיבות צוות של כלל צוות בית הספר
	67%	67%	38%	33%	27%	אני משתתף בישיבות צוות לפי נושאים – למשל של תחום הדעת, של השכבה וכד'
	66%	81%	23%	46%	67%	אני משתתף בטקסים ובטיוולים בית ספריים
	81%	89%	66%	71%	82%	אני משתתף בפרויקטים שונים במסגרת בית הספר, למשל: הקמת פינה בנושא כלשהו, תכנון וקידום הפסקה פעילה וכד'
	66%	85%	45%	53%	64%	אני יחם מעורבות בפרויקטים שונים בבית הספר
	71%	80%	40%	46%	55%	מדד מסכם השתלבות הסטודנט בבית הספר

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	64	98	32	62	118	N
	81%	89%	66%	71%	82%	חשוב לי להיות מעורב בפרויקטים שונים בבית הספר

דיווחי מורים	
בתי"ס דוברי ערבית	בתי"ס דוברי עברית

חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	84	38	71	105	N
	84%	86%	68%	69%	75%	אני מרגיש שהסטודנט הוא חלק אינטגרלי מצוות בית הספר
	48%	45%	24%	35%	21%	הסטודנט משתתף בישיבות צוות של כלל צוות בית הספר
	69%	64%	39%	49%	40%	הסטודנט משתתף בישיבות צוות לפי נושאים – למשל של תחום הדעת, של השכבה וכד'
	54%	76%	35%	43%	67%	הסטודנט משתתף בטקסים ובטיולים בית ספריים
	68%	83%	34%	49%	66%	הסטודנט משתתף בפרויקטים שונים במסגרת בית הספר, למשל: הקמת פינה בנושא כלשהו, תכנון וקידום הפסקה פעילה וכד'
	68%	71%	24%	43%	55%	הסטודנט יוזם מעורבות בפרויקטים שונים בבית הספר
	65%	71%	38%	48%	54%	מדד מסכם השתלבות הסטודנט בבית הספר

5. מקצועיות הסטודנט ועמדות התלמידים כלפיו

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	64	98	32	61	118	N
	84%	89%	91%	87%	92%	אני מרגיש שאני בקיא בתחום הדעת: מכיר את המושגים החשובים, התיאוריות המרכזיות וכד'
	86%	92%	91%	84%	92%	אני מרגיש שאני יודע כיצד ללמד תלמידים את תחום הדעת
	83%	92%	72%	72%	84%	אני מכיר היטב את תוכנית הלימודים בתחום הדעת
	80%	93%	60%	69%	75%	אני מעודכן בחידושים והתפתחויות בתחום הדעת: קורא מאמרים וכד'
	97%	97%	97%	93%	97%	אני מרגיש שאני מסוגל להוביל שיעור
	86%	92%	82%	81%	88%	מדד מסכם: רמה מקצועית של הסטודנט

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	67	83	37	72	105	N
	74%	79%	82%	76%	75%	אני מרגיש שהסטודנט בקיא בתחום הדעת: מכיר את המושגים החשובים, התיאוריות המרכזיות וכד'
	72%	78%	68%	75%	75%	אני מרגיש שהסטודנט יודע כיצד ללמד תלמידים את תחום הדעת
	66%	64%	65%	67%	73%	הסטודנט מכיר היטב את תוכנית הלימודים בתחום הדעת
	65%	65%	67%	73%	75%	הסטודנט מעודכן בחידושים והתפתחויות בתחום הדעת: קורא מאמרים וכד'
	82%	85%	97%	87%	87%	אני מרגיש שהסטודנט מסוגל להוביל שיעור
	72%	74%	76%	76%	77%	מדד מסכם: רמה מקצועית של הסטודנט

דיווחי תלמידים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
1,908	1,805	2,473	2,534	N
77%	79%	86%	86%	הסטודנט מכיר טוב את החומר הנלמד
70%	77%	68%	63%	התלמידים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד לסטודנט
78%	81%	71%	78%	הסטודנט מסביר באופן ברור את החומר

דיווחי תלמידים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	האם הדבר שעליו מדובר בשאלה קורה הרבה יותר או יותר בשיעורים שבהם הסטודנט נמצא?
1,930	1,834	2,548	2,614	N
44%	58%	30%	39%	השיעור מתנהל בצורה מסודרת
36%	48%	28%	38%	אין רעש, בלאגן ובעיות משמעת
58%	67%	40%	52%	יש אווירה נעימה בכיתה

6. פרקטיקות הוראה

דיווחי סטודנטים						N
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	61	94	32	55	116	
	54%	53%	84%	73%	58%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט צופה בו
	77%	78%	69%	70%	84%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר למי שצריך
	77%	84%	50%	43%	71%	הסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך
	49%	62%	50%	29%	55%	המורה מעביר שיעור לרוב הכיתה והסטודנט מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
	64%	78%	19%	16%	41%	הסטודנט מעביר שיעור לרוב הכיתה והמורה מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
	57%	70%	13%	15%	38%	הוראה בתחנות – הכיתה מחולקת לקבוצות כאשר כל קבוצה עוברת סבב בין תחנות אשר חלקן מאוישות על ידי המורה וחלקן ע"י הסטודנט
	56%	65%	9%	11%	23%	הוראה מקבילה – המורה והסטודנט מעבירים שיעור במקביל – כל אחד למחצית אחרת של הכיתה
	64%	70%	16%	18%	39%	המורה והסטודנט מעבירים ביחד את השיעור לכל הכיתה ומקיימים ביניהם דיאלוג מול הכיתה

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	65	80	36	72	100	N
	54%	48%	81%	72%	46%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט צופה בו
	83%	83%	75%	82%	81%	המורה מעביר את השיעור והסטודנט עובר בין התלמידים ועוזר למי שצריך
	75%	79%	49%	47%	70%	הסטודנט מעביר את השיעור והמורה צופה בו או עובר בין התלמידים ומסייע למי שצריך
	63%	68%	35%	50%	66%	המורה מעביר שיעור לרוב הכיתה והסטודנט מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
	63%	63%	14%	25%	46%	הסטודנט מעביר שיעור לרוב הכיתה והמורה מעביר חיזוק/פעילות אחרת לקבוצה קטנה מתוך הכיתה
	57%	59%	19%	18%	52%	הוראה בתחנות – הכיתה מחולקת לקבוצות כאשר כל קבוצה עוברת סבב בין תחנות אשר חלקן מאוישות על ידי המורה וחלקן ע"י הסטודנט
	57%	38%	11%	15%	42%	הוראה מקבילה – המורה והסטודנט מעבירים שיעור במקביל – כל אחד למחצית אחרת של הכיתה
	65%	51%	16%	13%	53%	המורה והסטודנט מעבירים ביחד את השיעור לכל הכיתה ומקיימים ביניהם דיאלוג מול הכיתה

7. תרומת התוכנית לסטודנט

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
81	98	98	32	60	117	N
	87%	91%	72%	79%	90%	בעקבות ההתנסות בבית הספר אני מרגיש יותר בטוח ביכולותיי כמורה
	90%	95%	88%	85%	92%	ההתנסות תורמת ליכולות ההוראה שלי
	81%	90%	69%	73%	85%	אני מרגיש שאני מביא לידי ביטוי את כישורי ויכולותיי במסגרת ההתנסות בתוכנית

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	64	98	30	59	115	N
	87%	94%	83%	85%	91%	ההתנסות מסייעת לסטודנט להבין האם הוא מתאים למקצוע ההוראה
	84%	95%	81%	77%	88%	התוכנית "אקדמיה כיתה" עזרת לסטודנט להבין את המשמעות של להיות מורה
	86%	93%	88%	77%	88%	אני מרגיש שהתוכנית מכשירה את הסטודנט לתפקיד הוראה בצורה טובה יותר בהשוואה להכשרה בעבר
	89%	94%	71%	68%	81%	ההתנסות במסגרת התוכנית תורמת למוטיבציה ולתחושת הסיפוק של הסטודנט
	87%	94%	81%	77%	87%	מדד מסכם תרומת התוכנית לסטודנט

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	84	37	71	105	N
	97%	98%	97%	97%	94%	ההתנסות מסייעת לסטודנט להבין האם הוא מתאים למקצוע ההוראה
	97%	98%	97%	94%	92%	התוכנית "אקדמיה כיתה" עוזרת לסטודנט להבין את המשמעות של להיות מורה
	90%	94%	95%	90%	91%	אני מרגיש שהתוכנית מכשירה את הסטודנט לתפקיד הוראה בצורה טובה יותר בהשוואה להכשרה בעבר
	78%	89%	89%	89%	87%	ההתנסות במסגרת התוכנית תורמת למוטיבציה ולתחושת הסיפוק של הסטודנט
	90%	95%	94%	93%	91%	מדד מסכם תרומת התוכנית לסטודנט

9. תרומת התוכנית לתלמידים

דיווחי סטודנטים						N
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	64	98	32	59	118	
	87%	96%	66%	82%	98%	התלמידים מרגישים בנוח לפנות אלי בבעיות/שאלות
	91%	95%	75%	78%	95%	אני מרגיש שאני מביא איתי דרכי הוראה- למידה-הערכה חדשות לכיתה
	81%	93%	59%	76%	89%	התוכנית מאפשרת לתת מענה דיפרנציאלי טוב יותר בכיתה, לדוגמה לתלמידים מתקשים, מצטיינים, בעלי תחומי עניין שונים וכד'
	83%	93%	69%	62%	86%	אני מרגיש שאני תורם למהלך השיעור בהיבטים טכנולוגיים
	92%	94%	75%	74%	97%	נוכחותי בכיתה מאפשרת מתן מענה אישי ותשומת לב לכל תלמיד
	92%	95%	78%	82%	97%	אני מרגיש שאני תורם להבנת התלמידים את החומר הנלמד
	50%	42%	78%	81%	89%	אני מרגיש שיש לי הרבה מה לתרום בכיתה
	82%	87%	71%	77%	93%	מדד מסכם תרומת התוכנית לתלמידים

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	84	36	70	104	N
	73%	81%	90%	84%	85%	התלמידים מרגישים בנוח לפנות אל הסטודנט בבעיות/שאלות
	82%	75%	84%	65%	70%	הסטודנט מביא עימו דרכי הוראה-למידה-הערכה חדשות לכיתה
	82%	83%	84%	83%	91%	התוכנית מאפשרת לתת מענה דיפרנציאלי טוב יותר בכיתה, לדוגמה לתלמידים מתקשים, מצטיינים, בעלי תחומי עניין שונים וכד'
	75%	82%	56%	66%	75%	הסטודנט תורם למהלך השיעור בהיבטים טכנולוגיים
	81%	88%	84%	88%	86%	נוכחות הסטודנט בכיתה מאפשרת מתן מענה אישי ותשומת לב לכל תלמיד
	78%	84%	79%	76%	84%	הסטודנט תורם להבנת התלמידים את החומר הנלמד
	66%	81%	95%	90%	85%	אני מרגיש שיש לסטודנט הרבה מה לתרום בכיתה
	77%	82%	82%	79%	82%	מדד מסכם תרומת התוכנית לתלמידים

דיווחי מורים					
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית		
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים
7	66	82	34	69	100
N					
אני מרגיש כי בעקבות התוכנית "אקדמיהכיתה" הישגי התלמידים השתפרו					

דיווחי תלמידים			
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית	
חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים
1,939	1,836	2,544	2,617
N			
52%	64%	35%	49%
אני מבין את החומר הנלמד בשיעורים			
58%	60%	41%	47%
ישנו שימוש באמצעים טכנולוגיים - מחשב, מקרן וכו'			
48%	62%	32%	47%
אני מתקדם בלימודים - לומד נושאים חדשים, מעמיק בחומר הנלמד וכו'			
52%	63%	49%	56%
אם אני לא מבין משהו - יש לי למי לפנות			
47%	55%	25%	35%
תלמידים שונים עובדים על משימות שונות בהתאם ליכולות או לרצונות שלהם			
43%	56%	38%	43%
אני מקבל יחס אישי ממורה/סטודנט			

דיווחי תלמידים			
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית	
חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים
1,881	1,796	2,445	2,525
N			
82%	86%	92%	90%
הסטודנט מתייחס אלינו יפה			
50%	63%	25%	42%
אני מרגיש שיש לי חיבור אישי עם הסטודנט			
62%	71%	60%	76%
אני מרגיש נוח לפנות אל הסטודנט בכל בעיה/שאלה			

10. שביעות רצון מהתוכנית

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	62	96	32	59	117	N
	87%	90%	84%	83%	83%	הייתי ממליץ לסטודנטים אחרים להשתתף בתוכנית
	69%	77%	71%	52%	57%	התוכנית אינה פוגעת במהלך הלימודים העיוניים במוסד האקדמי
	84%	89%	72%	82%	85%	באופן כללי, אני שבע רצון מתוכנית אקדמיה בכיתה
	80%	85%	76%	72%	75%	מדד מסכם: שביעות רצון

דיווחי סטודנטים						
דוברי ערבית			דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
3	63	95	31	59	114	N
	63%	66%	39%	56%	67%	ליישם את התוכנית במתכונת הנוכחית
	35%	33%	58%	41%	29%	ליישם את התוכנית במתכונת אחרת
	2%	1%	3%	3%	4%	להפסיק את יישום התוכנית

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
8	68	83	38	70	105	N
	88%	93%	97%	89%	88%	הייתי ממליץ למורים אחרים להשתתף בתוכנית
	84%	93%	97%	96%	88%	הייתי מעוניין להמשיך בתוכנית כמורה מכשיר גם בשנה הבאה
	88%	92%	95%	92%	90%	באופן כללי, אני שבע רצון מהתוכנית אקדמיה כיתה
	87%	92%	96%	92%	89%	מדד מסכם: שביעות רצון

דיווחי מורים						
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות עליונות	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	לקראת אפשרות הרחבת התוכנית בשנים הקרובות, האם היית מעדיף:
8	69	84	38	72	106	N
	67%	79%	82%	76%	62%	ליישם את התוכנית במתכונת הנוכחית
	33%	20%	18%	24%	37%	ליישם את התוכנית במתכונת אחרת
		1%			1%	להפסיק את יישום התוכנית

דיווחי תלמידים				
בתי"ס דוברי ערבית		בתי"ס דוברי עברית		
חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	חטיבות ביניים	בתי ספר יסודיים	
1,942	1,840	2,556	2,629	N
63%	73%	51%	67%	אני נהנה מהשיעור
59%	64%	44%	59%	השיעור מעניין

פירוט המדדים השונים וההיגדים שמרכיבים אותם:

תרומת התוכנית לסטודנט (מורים וסטודנטים)

ההתנסות מסייעת לסטודנט להבין אם הוא מתאים למקצוע ההוראה
התוכנית "אקדמיה כיתה" עוזרת לסטודנט להבין מה המשמעות של להיות מורה
אני מרגיש שהתוכנית מכשירה את הסטודנט לתפקיד הוראה בצורה טובה יותר בהשוואה להכשרה בעבר
ההתנסות במסגרת התוכנית תורמת למוטיבציה ולתחושת הסיפוק של הסטודנט

מקצועיות הסטודנט (מורים וסטודנטים)

אני מרגיש שהסטודנט בקיא בתחום הדעת: מכיר את המושגים החשובים, התיאוריות המרכזיות וכד'
אני מרגיש שהסטודנט יודע כיצד ללמד תלמידים את תחום הדעת
הסטודנט מכיר היטב את תוכנית הלימודים בתחום הדעת
הסטודנט מעודכן בחידושים ובהתפתחויות בתחום הדעת: קורא מאמרים וכד'
אני מרגיש שהסטודנט מסוגל להוביל שיעור

זיקה של הסטודנט לבית הספר (מורים, סטודנטים ומנהלים)

אני מרגיש שהסטודנטים הם חלק אינטגרלי מצוות בית הספר
הסטודנטים משתתפים בשיבות צוות של כלל צוות בית הספר
הסטודנט משתתף בטקסים וטיוולים בית ספריים
הסטודנט משתתף בפרויקטים שונים במסגרת בית הספר, למשל: הקמת פינה בנושא כלשהו, תכנון וקידום הפסקה פעילה וכד'
הסטודנט יחם מעורבות בפרויקטים שונים בבית הספר

הסטודנט משתתף בישיבות צוות לפי נושאים – למשל של תחום הדעת, של השכבה וכד'

תרומת התוכנית לתלמידים (מורים וסטודנטים)

התלמידים מרגישים נוח לפנות אל הסטודנט בבעיות/שאלות
הסטודנט מביא עימו דרכי הוראה-למידה-הערכה חדשות לכיתה
התוכנית מאפשרת לתת מענה דיפרנציאלי טוב יותר בכיתה, לדוגמה מענה לתלמידים מתקשים, מצטיינים, בעלי תחומי עניין שונים וכד'
נוכחות הסטודנט בכיתה מאפשרת מתן מענה אישי ותשומת לב לכל תלמיד
הסטודנט תורם למהלך השיעור בהיבטים טכנולוגיים
הסטודנט תורם להבנת התלמידים את החומר הנלמד
אני מרגיש שאין לסטודנט הרבה מה לתרום בכיתה

שביעות רצון מהתוכנית

הייתי ממליץ לסטודנטים/למורים/למנהלים אחרים להשתתף בתוכנית
הייתי מעוניין להמשיך בתוכנית גם בשנה הבאה
באופן כללי, אני שבע רצון מתוכנית אקדמיה כיתה